

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VESTBIRK HØJSKOLE

AARSSKRIFT

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

19

28

Gledelig jul! Spinnvall Nielsen

VESTBIRK HØJSKOLE

AARSSKRIFT

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

19

28

Fra Vestbirkkredsens Fest for Grønvald Nielsen den 10. Decbr. 1927.

Arbejde, hvile og fred.

Der er talt og skrevet meget til lovprisning af arbejdet; men vort hjerte længes efter hvile. Det bliver for os alle en praktisk opgave at få forholdet mellem arbejde og hvile i vort liv ordnet på en god måde. De ligger jo tæt op ad hinanden, som vi ved fra vor erfaring. Der kan ikke blive nogen sand hvile uden arbejde, og den fulde glæde af en hviledag kendes kun af de mennesker, som har fortjent den. Mange har aldrig arbejdet tilstrækkeligt til at kende hvilens glæde og fred, og på den anden side er der jo nogle, hvem det er bleven en vane at arbejde for meget. En hel del mennesker udholder arbejdsdagene for ferienes skyld med øjnene fæstede på den hvile og fornøjelse, som følger efter, medens nogle vise kvinder og mænd hviler for arbejdets skyld, tager hviledagen som en nødvendig forberedelse for dem til at gøre deres bedste. Vi har vel dog alle erfaret den forunderlige, nyfødte friskhed og kraft Mandag formiddag efter en vel anvendt Søndag.

Somme tider sættes disse to ord, arbejde og hvile, op som modsætninger. Den franske forfatter Alphonse Daudet fortæller om, hvor rystet han blev, da han under krigen kom til Paris. Det var lige før belejringen. Forskellen mellem naturens ro og byens øredøvende bulder var meget ejendommelig. Her var folkesværme i militære uniformer; man hørte høje skrig; en masse mennesker var kravlet op fra skumle dybder, politiet ikke nærværende. Byen forekom ham at være en drøm, eller snarere en nattemare. „Jeg var vendt tilbage fra landet, en rolig krog i Senart skoven, den friske duft fra floden og bladene sad endnu i mine næsebor. Jeg følte mig bedøvet. Det var ikke længere Paris, men et vældigt marked, en stor barakke, hvor der holdtes støjende gilde.“ —

Hvile og arbejde står for de fleste som en modsætning mellem de høje bakkers ro eller havets ensomhed og så den travle, urolige by. Når vi sammenligner menneskets længsel efter hvile med det tunge, hårde arbejde, så forstår vi nok, at de kan blive opfattet som modsætninger.

I vore dage — mere end nogensinde før — føres mennesker ofte til arbejdets yderste grænse. For nogles vedkommende er det temperamentet, sindelaget, der gør dem så ivrige, så de forstærker deres arbejdsmåde. For langt flere er det nutidslivets pressen på, deres forretnings natur og det voksende krav på energi. Mennesker bliver udslidte for tidlig. Hvilen er dobbelt nødvendig for at forny arbejdskraften hos den overanstrengte, og her må naturen træde til med sin sunde, helbredende kraft og opfriske den dalende energi. Jo hårdere arbejdet presser på, des mere trænger vi til hvilen. Trangen til denne sidder dybt i vor natur. Erfaringen, historien og religionen forener sig om at værdsætte den. Hvad har det dog ikke betydet for Verden, at der er én dag i ugen, om hvilken der er sagt: På den skal Du ikke arbejde. Dette bud er en af Verdens vagtposter; det hovedmiddel, hvorved arbejdets første forbandelse er bleven ændret; menneskers grådighed og selvished hæmmet. De lave, materialistiske teorier er bleven holdt fra livet, tilførselen af åndelige værdier muliggjort derved, at den dag blev helliget hvilen og Gud. Hviledagen blev et helligt fristed for de tungt bebyrdede kvinder og mænd, pegende opad imod et højere liv end det materielle, og den har indskærpet Kristi ord om, at vi lever ikke af brød alene, bevaret åndslivet for slægten og ved sin tavshed holdt en veltalende prædiken, der førte os tilbage mod de store kendsgerninger, som var glemt eller fordunklet under verdens bulder, men dukkede op igen for at indtage deres rette plads i menneskelivet; lærte os grundtonen til den musik, som skulde fylde og beånde alle de andre dage.

Denne hviledag har gennem årtusinder været en nyttig protest imod den forestilling, at livet er til for arbejdets skyld, i stedet for det modsatte, at arbejdet er til for livets skyld. Det er en fare ved „arbejdets evangelium“ i vore dage, at alt dømmes efter den nytte, som det kan gøre, og mennesker værdsæt-

tes alene efter deres praktiske dygtighed. Her skal også på jorden være plads for skønheden, for blomsterne, som hverken syr eller spinder. Der gives kvinder og mænd med blomster-natur, yndefulde og gode, men af liden praktisk værdi i Verden, ude af stand til at deltage i det strænge arbejde, som andre glæder sig ved, ydmyge og rene karakterer, som ubevidst skænker andre yndige blomster, plukkede i kærlighedens have. Der skal være plads for liljerne på marken, så vel som for det nærende korn. Blomsterne, som glæder og trøster os i livet, har en opgave lige så stor som kornet, der føder os. Ja, der er mange mennesker, som tjener livet på udmærket måde, skønt de er ude af stand til at deltage i det almindelige arbejde. Vor synskreds bliver for snever, hvis det at leve begrænses alene til de materielle goder. Poesi og kunst regnes jo ikke med til livets nødvendigheder; de kan — som man sagde her i Danmark, da Øhlenslæger stod frem — „ikke bage et eneste brød“, de udfører ingen forretninger; men vilde Verden ikke blive et sørgeligere sted og livet fattigere uden dem?

Hvis vi bare dømmet tingene efter den nytte, de gør, bliver der så nogen plads til glæde og skønhed? De varmhjertede, uselviske, sollyse naturer, som kun kan gøre liden aktiv tjene-ste, men hvis liv er til uendelig velsignelse, kan dårligere undværes end mange, der er fysisk stærke nok til uophørlig at være i arbejde. Nogle af dem er måske svage. Verden kalder dem de uskikkede; men de behøver ikke at blive modløse, hvis de lever blomsternes tavse liv og udfolder en kærlig og yndefuld trøst til dem, som trænger. De skal ikke sørge for meget over, at de ikke spinder eller syr, hvis de ved deres naturlige kærlighed kan give hvile, godt mod og frisk hjertekraft til dem, som er ude i kampen. Jeg gæstede forleden et hjem, hvor en voksen søn i flere år havde været bunden til sengen, og jeg tænkte, da jeg gik derhen: hvordan skal jeg nu opmuntre ham? Men så blev det ham — denne kristne ungersvend — som opmuntrede mig og alle de andre i stuen. Da jeg skulde rejse, sagde hans moder, der er min gamle elev: „Han er dette hjemms rigeste glædeskilde!“

Så siges der jo også, at det indadvendte, tankefulde i livet er

upraktisk. Men her har Søndagen noget at lære os. I vor fritid, når vi lægger det praktiske arbejde til side og samler vort sind, da er det, at vi på en rolig måde finder den rette værdi i vor virksomhed og får denne indstillet på en god måde. Fritid er en nødvendighed for det rigeste og dybeste i vort liv, og en anledning til tavshed og hvile kan enhver jo skaffe sig. „Kom hviledagen i hu, at Du holder den hellig!“ Den var bestemt til en dag, hvor det verdslige arbejde skulde hvile; men at hellige holde den, det siger jo noget mere end at stanse med sin daglige virksomhed. Det betyder at bruge dagen således, at mennesket bliver oplivet i hele sit væsen.

Om den engelske Søndag skriver forfatteren Gissing: „Der var en tid, da jeg gjorde lidt løjer med den. Jeg kunde ikke se andet i den end gammeldags tåbelighed og moderne skinhellighed. Denne ugentlige pavse i alt arbejde! Men nu priser jeg den som en uvurderlig nådegave og ængstes for ethvert indgreb i dens hvilefulde stilhed. Borte fra England har jeg altid savnet denne Søndagsro, denne forskel fra de almindelige hverdage, som virker ind på alt. Hvor betydningsfuld denne hviledag er føles vist af alle, selv de, der nok somme tider kunde ønske kriketpladserne og theatrene åbne.“

For kristne mennesker er Søndagen jo ikke blot en hviledag, men også en helligdag. Den kristne kirke og Søndagen står og falder med hinanden. Kirken har alle dage været — og det vil den vedblive med — en evig protest imod det kortsynede, overfladiske liv, der altid er i fare for at visne bort, fordi det ret egentlig er rodløst. Den vil altid minde os om nødvendigheden af det eftertænkssomme, beskuende og andægtige liv. Den kalder os til bøn og lovprisning, lukker døren et øjeblik for Verden med dens adspredende ærgerrighed, ønsker og arbejder. Den står som menneskeslægtens helligdom for de trætte, tungtlæssede og slagne. Den fortæller de stærke og sejrige, at borte fra Gud gælder deres styrke for intet, deres sejre er tomme og ufrugtbare.

Hvis vi skal lære at blive virksomme på rette måde, så må vi gå tilbage til livets helligdomme og få fat i disses indre værdi. I vor hviletid må sindet samles, så vi ser, at det er ikke

tilstrækkeligt at gøre helligdagen til en dag, hvor vort strænge arbejde ligger stille. Den må blive os en enestående god anledning til forfriskelse for hele mennesket gennem forbindelsen med Gud og hans menighed. Vi skulde helst årvågne og ængstelige for overgreb bruge den således, at den gør os bedre, stærkere og mere skikket til vort daglige arbejde. Så erfarer vi, at der er en hvile, som går dybere end den fysiske, en hjertets fred, som alene kan muliggøre det bedste arbejde. Denne fred er som en frugtbar jordbund under al livsvækst, og derfor må vi mennesker have den i øje, hvis vi skal kunne arbejde godt. Den må strømme igennem vort livs kanaler i tanke, følelse og handling.

Ja — freden er det dybeste i al menneskelig lykke. Den er det højeste, hvortil vort sind kan nå. For en overfladisk betragtning består freden af noget ubevægeligt, der kunde ligne dødens afmagt. Men den er ingenlunde noget sådant; nej, en fuldstændig harmoni, hvor stærke kræfter er i ligevægt. I naturen oplever vi af og til stille dage, hvor storme synes umulige. Vi ser måske på sådanne dage som på tider, hvor slet intet foregår. Dette er jo ikke rigtigt, for de er et resultat af stærke, umålelige kræfter, en almagts ligevægt; alt er i virksomhed, enhver uberegnelig naturkraft arbejder, og virkningen heraf er en fuldstændig harmoni. En kærnekraft synes at holde alting spændt, skønt „det er så stille og så tyst i Himmel og på Jord“, som Ingemann synger. Freden indgyder os ikke svaghed men styrke. Den betyder et fuldstændigt herredømme over alt det lunefulde og ustyrlige. Ja, naturens fred er et billede på det fuldkomne menneskeliv.

Menneskehjertet har alle tider drømt om en livets hemmelighed, hvor freden herskede. Man længtes efter en sindets fred midt i al strid og møje og følte instinktmæssig, at den kan ikke bygges på nydelser. Den kommer ikke fra vore fornøjelser, men fra et hjerte, som hviler på rette måde. Vi véd ikke altid, hvor vi skal søge den; men vi véd, at det er den, vi mangler. Freden er menneskeslægtens drøm, den ligger på bunden af al vor strid. Et menneske kan give sig hen i fornøjelser, arbejde for penge eller magt. Det er dog ikke selve tingene, det

gælder, men den formodede tilfredsstillelse af hjertet, som man tror, de vil bringe. Vi strækker i blinde vore hænder frem mod alt det, som vi tror kan tilfredsstille vort liv. Dog er det jo ikke selve guldet eller pengepungen, som der strides for. Vi gør mennesker uret ved at tænke, at sådanne ting er deres endelige, sidste mål — selv for en pengesamler. Han har en sjæl oven over alt det; men hans fantasi pryder det med næsten romantiske egenskaber. Det er ikke pengene selv, men hvad de kan — eller formodes at kunne — udføre, der betager ham; den tryghed, de kan give over for mange ondt, deres magt til at slå fattigdommen ned, evnen til at skaffe fornøjelser og tilfredsstille hans ønsker, som jo ingenlunde behøver at være lavtstrygende; nej, de kan til tider være høje og ædle. Penge sætter ham i stand til at gøre godt, gennemføre vidtrækkende planer, samle kundskaber, berige livet med kunstens og videnskabens resultater. Hvis vi er narre, er det dog ikke dermed sagt, at vi er uædle narre. Hvad alle længes efter og strider for at nå, det er en lyksalighedstilstand, som pengene menes at kunne give. Men vort mål, under alle overfladiske ting, er at vinde fred. Måske denne fred er umulig, men vi længes efter den og må helst søge at gøre os klart, hvad det er for en stor gave, vi kræver. Den er større end glæden, som er en alt for kortvarig stemning. Når glæden forsvinder, som den gør, så spørger vi efter nogle blivende frugter. Freden ligner tidevandsstrømmen, når den før ebben er på sit højeste, holder sig selv i ligevægt og fylder alle bugter, bader alle kyster. Vort ideal er her ikke en ubøjelig knusen af hjertets naturlige, gode drifter, men en magt, som hæver og fylder livet. Hvis der virkelig gives en fredens kunst, da må den være menneskenaturens højeste dåd.

Det første, vi skal lære, er at kende det sted, hvor det kan hjælpe at søge efter freden, eller i det mindste, hvor det ikke kan hjælpe noget at lede. At lære dette er i sig selv et virkeligt fremskridt. Vore fleste fejltagelser skyldes en manglende forståelse heraf. Enhver, som har nogen dybere kendskab til dette, forsikrer os, at freden må findes inde i os selv. Den er ikke, „hvad Verden giver“. De dybe menneskekendere irriterer os ofte ved stadig at sige dette. Dog — hvis vi i det hele taget

skal få fred, så må det være noget, som Verden ikke kan give, for det er aldrig lykkedes denne at skænke noget eneste menneske freden. Fred er menneskehedens drøm, men ufred dens erfaring. I nogle få år kan vi gå og længes efter lykke, måske opnå den, men for alle tider længes vi efter hvile og fred. Verden kan give os meget, men ikke dette. Freden er vandet fra en kilde, som vælder frem inde i vort eget hjerte. Lad et menneske være lykkelig i sine omgivelser, eje de rigeste livsmuligheder med let adgang til fornøjelse, magt, ære og kundskaber — og det kan dog være uden fred. Somme tider, når alle lykkens gaver, Verdens gode ting, mistes, da kan mennesket først lære, hvor intetsigende og tomme de var og hvor lidt de i virkeligheden udrettede for livets fulde tilfredshed. Shakespeare lader Wolsey i sit fald, da al hans opblæste stolthed ligger brudt under ham, erfare dette. Da den dræbende frost nippede roden af hans modnende stolthed, så han, hvilken usikker grund, han havde bygget sit liv på, og at den fred, som han havde tabt, var højere end al jordisk værdighed.

Da Dante var landflygtig, jaget bort fra alt, som var ham dyrebart i livet, tyede han hen til et kloster for dér at kunne skrive første del af sit navnkundige værk. Klosteret lå som med en duft af hellige minder, solstrålerne kyskede den lille have, og oven over det talte de blå italienske skyer om en evig fred. Klosters prior fortæller: „Da han var ukendt for mig og mine brødre, spurgte jeg ham: Hvad vil Du? Han svarede ikke et ord men så op og ned ad bygningen. Jeg spurgte ham igen, hvad han søgte? Da så han rundt på mig og mine brødre og svarede: Fred!“ —

Hvor typisk for hele menneskelivet er ikke denne begivenhed, da ordet fred kommer fra Dantes sorgfulde hjerte. Der var for ham ingen fred uden igennem en adskillelse fra de rå og ærgerrige mænds kampe i Florens. Han måtte se at finde den i sin „Guddommelige komedie“ og ikke lede efter den i blomsternes lyse by.

Freden er uafhængig af pladsen, som den er det af lykken. Den kan ejes i et lille roligt hjørne, under larmende arbejde, i store prøvelser, ja selv under sorg og tårer. Den kan ikke købes

for guld og ikke tabes gennem fattigdom. Verden kan hverken give os den eller tage den fra os. Dette er Kristentroens budskab. Freden findes derved, at man taber sig selv i kærlighed til Gud og i et tjenerforhold til mennesker. Ja, vi har fred i hjertet i samme forhold, som vi elsker Gud og tjener vore medmennesker. Men alle, som har nået den fred, der er hjerteslaget i al lykke, vidnede om, at de fandt den ikke gennem udvortes fremgang. Se på mesteren, der efterlod freden som sin store kongelige arv. Med Verdens tåbelige domme bag sig og Golgatas kors foran, en sorgens mand — men med fred og klarhed i sit hjerte. Det lyste fra hans øje, når han så sejren bag ved al tummel og synd. Eller læg mærke til Pavlus, som havde lært den samme hemmelighed. Han skriver til troesbrødre om freden. Han var da i fængsel, efter et liv i strengt arbejde og mange savn. Han skulde drage omsorg for menighederne, der var vanskeligheder til alle sider, udvendige og indre kampe. Men han bar jo på sit legeme mærker af sin herre og frelser, og i hjertet hvilte Jesu Kristi fred!

Sandelig ikke, hvad Verden giver. —

Vi finder måske, at dette er hårdt. Det falder os jo ikke let at opgive vore feberagtige forsøg på at nå freden ved ydre midler. Skyldes ufreden dog ikke vore lidet tiltalende kår? Vi tænker så let: bare vi fik nogle bedre omgivelser, så kom freden nok. Ja, Verden kan jo skænke os en slags fred, men den er bare ikke ægte. Det ser da ud, som livet er roligt, al ting glider jævnt fremad, der er velstand, kornloftet fyldt, helbredet i orden, og der er rig anledning til fornøjelser. I et sådant søvndyssende vindstille falder sjælen let til ro. Men åndelig sløvhed er ikke fred. En opvågning vil jo komme. Der er også en uægte fred, som stammer fra uvidenhed, en dum tilfredshed ved ret lavtliggende sager, en slags dyrisk døsighed. Men det er en fældende kendsgerning for al verdslig fred, at den giver ikke noget sikkert og blivende. Den er en tilfældig og lunefuld ting. En lille forandring af enkelthederne, så falder drømmepaladset til jorden. Hvad Verden giver, kan den tage bort igen — og vil tage bort.

Verdens gaver behøver ikke at være dårlige i sig selv.

Grunden, hvorfor vi ikke skal elske den, er ikke den, at alt i Verden er ondt, men det er forbifarende. Den glider bort og er i bedste tilfælde utilstrækkelig for vort liv. Når alt kommer til alt, er de lykkeligste omstændigheder kun tilfældigheder. Ved Verdens rigeste og sjældneste gæstebud hænger der et skæbnesvangert Damoklessværd i et hestehår over vore hoveder, og i tidens løb vil dette hår slides i stykker.

Man foragter ikke de almindelige kilder til menneskelykken ved at sige, at de vil udtørres en gang. De er i følge sagens natur midlertidige. Selv om de ikke forandres, så forandres vi og kan ikke længere fuldt tilfredsstilles af det, som én gang var os nok. Hvert livsafsnit har sine særegne fornøjelser; men de taber deres kraft, når vi går fra én alder over til en anden. Den voksne fornøjer sig ikke ved barnets legetøj. Der er glædesbægre fyldt til randen, som man tømmer i de unge år, men siden lader stå urørte. De første blomster falder til jorden og kan ikke fornyes. Det er en ond tid for den, som kun søger nydelser, fornøjelser, når disse blegner og kun bringer hemmelig lede, medens hjertet fremdeles fortæres af tørst. —

Forskellen på fredfyldte og fredløse mennesker ses bedst i alderdommens dage. Ansigtet er op imod døden præget enten af himmelsk fred eller jordisk surhed.

Bortset fra denne forbifarende karakter i Verdens fred, så er dens kvalitet også fattig og forslidt. Det føler mennesker for resten godt, imens de ejer den. Hvor stærkt griber det os ikke, når Leo Tolstoi i sine „Bekendelser“ beskriver de verdslige tings tomhed og forfængelighed. Han var jo en adelsmand i usædvanlig lykkelige omstændigheder, med en stadig stigende indtægt, agtet af venner, lovprist af fremmede, navnkundig som forfatter, fysisk og sjælelig sund og stærk. Og dog kom denne mand til at føle, at han ikke kunde leve længere. Han kæmpede imod fristelsen til at begå selvmord, opgav at føre geværet med sig, fordi det lige som tilbød ham en let vej, hvor han kunde komme af med sit liv. Grunden var den, at livet syntes ham meningsløst. Han var ikke tilfreds med dette: bare at være til. Der var, syntes han, ingen grund til at fortsætte. Livet var en tåbelig og forbandet spøg. Han

kastede sig over videnskaben, men forgæves. Den samme pinlige følelse af meningsløshed blev siddende i sjælen. Han kom jo til at se og bekende, at det er troen alene, som giver et menneske svar på, om der er mening i livet. Han erfarede, at den kan give mennesket en evig dragt, så det kan sejre over lidelser, savn og død. Men hans hjerte var dog foreløbig endnu tungt. Han, den rige, lærde, fremragende adelsmand misundte bonde- manden hans rolige, tilfredse liv. Så var det, at han ydmyg gik til Jesus, bøjede sig og fik fred. I indledningen til sin næste bog skrev han: „For 35 år siden var jeg en mand, som intet troede; men for 5 år siden kom troen til mig; jeg troede Jesu lære og oplevede en pludselig forvandling. Hvad jeg før havde ønsket, ønskede jeg ikke længer, og jeg begyndte at forlange, hvad jeg aldrig før havde forlangt. Jeg så nu, at alt, som jeg før troede var ret, det er forkert. Min sjæl, engang fyldt med fortvivlelse og dødsfrygt, er nu fuld af lykke og fred!“

Tolstói erfarede, som vi alle helst skulde det, at der må selvhengivelse til. Så længe vort eget selv er det første, vi jager efter, da er freden umulig. Den, der vil hengive sit liv til det gode, frelser det. At opgive sit lavere selv, det er ikke noget tab for os, tværtimod. Derved bliver der plads for et højere, lysere håb, en ædlere kærlighed.

Dette er ikke nogen mystisk erfaring, en betagende følelse uden fodfæste i virkeligheden. Nej, det betyder et liv i kærlighed og tjeneste. Kærlighed bliver lovens fylde, den eneste vej til varig lykke. Hvis et menneske lader denne strømme ud gennem sine tanker, ord og handlinger, så modtager det ikke alene kærlighed, men en glæde, som det aldrig mister. Freden får da bolig dybest i hjertet!

Grundtvig er den mand her i Danmark, som har lært mig mest om, hvad freden betyder. Fra sit hjertes inderste dyb, hvor han jo havde erfaret

„at lys uden varme
er Helvedes kval“,

hilser han på os i sit storladne digt „Nyårsmorgen“, 1824, således:

„Guds fred, hvor I bygge
 på mark og på fjæld,
 i bøgenes skygge,
 ved elvenes væld!
 Guds fred, som den fandtes
 i fædrenes barm,
 Guds fred, som den vandtes
 ved frelserens arm,
 som selv jeg den nyder,
 tilønsker og byder
 jeg brødre og frænder i Nord!“

Og sådanne dybe toner kom jeg bedst til at forstå i kirken, Guds hus, om Søndagen. Efter bekendelsen, forkyndelsen og lovsangen fødtes mine reneste og bedste fremtidsdrømme, og jeg tror, at dansk ungdom trænger dobbelt til kirken i tider som disse.

Fredfyldte Søndage i hjemmet og kirken — det er mit varmeste og inderligste ønske for mine dyrebare, gamle elever.

„Guds fred er over alt på jord
 Vorherres svar på troens ord,
 så har vi tro, da skal med fred
 vi indgå til Guds herlighed.“

Grønvald Nielsen.

Friskolen og den frie Skole.

Foredrag ved Efteraarsmødet 23. Sept. 1928.

I de sidste Aar har der været talt og skrevet saa meget om de saakaldte nye eller frie Skoletanker, der fra forskellige Lande er ført ind over vore Grænser, og det har i det mindste haft den gode Betydning, at der er bleven livligt omkring Børneskolen. Det er forhaabentlig ikke blot Lærere, men ogsaa Forældre, der derved er bleven vakt til større Ansvarsfølelse og Forstaaelse af, hvordan vore Børn skal opdrages og undervises.

Dette er maaske ogsaa det bedste, der kan naas ved dette nye Røre, men det er ingeniunde de nye Skolemænds Mening at nøjes med dette. Nej, de vil reformere hele vort Skolevæsen, for ikke at sige, at de vil vælte alt det gamle og indføre noget helt nyt.

De har derfor paa forskellig Maade løbet Stormløb mod den offentlige Børneskole, men uden videre Held, skønt der for mig ingen Tvivl er om, at det er Statsskolen, der trænger mest til en Reformation, især da den store, velorganiserede Skole i Byerne med dens Fagdeling, Klassedeling og vældige Overtro paa Kundskaber.

Men det er de grundtvigske Friskolefolk, der er mest optaget af de nye Ideer, og som ogsaa paa enkelte Steder søger at praktisere dem.

Det kan da sikkert have sin Betydning at se lidt paa, hvordan de to Skoleformer staar til hinanden, altsaa Friskolen og den frie Skole, som dens Tilhængere mest kalder den.

De ivrigste af dem her hjemme, bl. a. Dr. Næsgaard og Skoleinspektør Arvin, hævder stærkt, at de frie Skoletanker i det væsentligste falder sammen med Grundtvigs og Kolds Tanker

om Børneskolen. Men de mener ikke, der er ret meget af dem ført ud i Livet i den nuværende Friskole, saa lidt som i Stats-skolen. Ja, en af dem, Overlærer Kirkegaard, København, hævder, at ingen af Kolds Tanker er praktiseret i de 75 Aar, der er gaaet, siden han skrev sin Bog om Børneskolen (1850).

Han indrømmer, at Kolds Indflydelse mærkes enkelte Steder, men følger til (i „Dansk Folkeoplysning“ Febr. 28):

I al Almindelighed vover jeg at sige, at vor Skole fra Syld til Tag — Folkeskole, Friskole, Mellem- og Realskole, Seminarium — alle Former maaske med Undtagelse af den „lærde“ Skole er den samme Skole, som den Kold kæmpede imod.“

Det er stærke Ord og en haard Dom, især over Friskolen, Kolds Friskole. Men det letter unægtelig svært, naar man læser videre og kommer til hans Begrundelse, der kort, men ikke just godt eller overbevisende lyder:

„Simpelt hen fordi Rammerne, Formerne er de samme som i 1814.“

Ja, hvis det er de ydre Ting, det drejer sig om, saa har der været Stilstand eller maaske rettere Tilbagegang. Kolds Rammer var faa og simple, mens Friskolens jo nu mange Steder er næsten paa Højde med Statsskolens, saa hvis de ydre Ting absolut er af det onde, er der jo Tilbagegang.

Men Kirkegaard vover yderlig at sige, at man ved Læsning af Kolds Vennemødetale og hans Bog om Børneskolen, der nu lige er udkommen paany (ved Højskolelærer Skovrup, Ollerup) faar uigendrivelige Beviser for, at hans og den „nye“ Skoles Motivering Ord til andet er de samme.

Kolds Storhed er da, at han kom 50 Aar forud for Evropa, og det er i Virkeligheden hans Tanker, Evropa nu kommer med til os, efter at Kolds Disciple har fjernet sig „milelangt“ fra dem.

Lad os da først se lidt paa, hvordan Kold vilde have det. I sin Bog „Om Børneskolen“ siger han først, at vi maa afpasse Undervisningen efter Børnenes Evner og Trang. Vi maa ikke som den gamle Skole gøre dem til smaa voksne, „forsyne Børn med graat Skæg i Vuggen“, som han udtrykker sig. Det var

noget saadant, den gamle Skole gjorde, naar den kun tiltalte Børnenes Forstand og vilde proppe dem med Kundskaber. Kun lidt tænkte den paa Børnenes Følelser og slet ikke paa deres Fantasi og Indbildningskraft, mens det dog er der igennem, Børnene modtager det meste og naar deres Udvikling.

Hvordan vore Børn ønsker at oplyses, kan vi bedst faa at vide ved at henvende os til dem, og Svaret lyder, siger Kold: „Fortæl os Eventyr!“

Af sin Mor havde han selv, som han siger det i Venne-mødetalen, lært Ordets Magt at kende. Var de bleven uens under Legen, da kunde hun komme og fortælle dem en Historie, og saa kom der Liv og Munterhed igen, og de kunde atter tage fat paa det opbyggende.

Da Kold som ung var Lærer i Sønderjylland, havde han selv gjort de samme Erfaringer. Der nede havde han blandt Børnene en lille god Pige, men hun kunde ikke lære sine Lektier ved at læse, selv nok saa meget. Det pinte baade hende og hendes Mor og Kold; han syntes ikke, det kunde være Guds Mening, at hun saadan skulde pines, og han syntes ikke, at hun ved at læse paa den Maade kunde komme til at elske Gud, hvad der dog var Meningen med dette.

Saa bad Kold til Gud om Hjælp, og da slog det ham: „Du kan jo fortælle Børnene det — — fortælle dem det, som du fortæller Eventyr!“

Han blev saa optaget af sin Opdagelse, saa han næsten ikke kunde vente den lange Aften og Nat med, inden han kunde komme til at prøve. Men det viste sig snart, at det gik udmærket, ikke blot med denne Pige, men ogsaa med de andre Børn. Engang saa han en af sine smaa Skoledrenge staa og se op i et Træ. Han havde lige hørt om Abraham, men de var kun kommen dertil, hvor Abraham var gaaet med sin Søn, som han skulde ofre (Kold holdt af at standse paa det mest spændende Sted). Og nu forestillede Drengen sig, at Abraham sad oppe i Træet og var saa ked af det, og saa sagde Drengen:

„Hør, lille Abraham, du skal ikke være bange for at gaa hen og ofre din Søn, Vor Herre giver dig ham med hjem igen, det ved jeg, for jeg har læst videre.“

Skønnere Vidnesbyrd om, at hans Fortælling blev modtaget af Børnene paa en levende og frugtbar Maade, kunde Kold da ikke godt ønske sig. Saadan skal der netop fortælles Bibelhistorie. Det er Hjemmets og Menighedens aandelige Liv, Børnene paa denne Maade faar Del i. Først skal de have det i smaa Fortællinger, som de kan magte det, siden i større Sammenhæng.

Her er det ikke Kundskaber, det drejer sig om, men Næring for deres aandelige Liv. Derfor maa vi alle, i alle Slags Børneskoler gaa imod Lektie- og Eksamensvæsen, især da paa dette Omraade. De bibelske Historier, Børnene første Gang faar fortalt af deres Far eller Mor i Hjemmet, eller det Fadervor, de beder der hjemme, eller den Tro, de der bekender med hinanden ud af Hjemmets dyrebareste Liv, det er ikke noget, man holder Eksamen i. Stilles saadanne Børn over for en, maaske fremmed, Præst til Eksamen, saa kan de ikke sige det, dertil er det dem for helligt, netop fordi det ikke er Lære, men Liv for dem.

„Det skete engang“, fortæller Friskolelærer Jessen i en udmærket Artikel i „Dansk Udsyn“, „da Provsten var til Eksamen i Friskolen, at han spurgte en lille Pige, om hun kunde sit Fader- vor. Da rejste hun sig, foldede Hænderne og bad. De andre Børn og Forældrene, som var til Stede, foldede ogsaa Hænderne, og man gled uvilkaarlig ind i en stille Andagt.“ — — „Der var kun en i denne Forsamling, der ikke forstod, hvad der skete.“

Dette Barn kunde altsaa tage det saa smukt og ligetil, som naar hun der hjemme bad sin Aftenbøn. Men netop deraf forstaar man, at her staar vi overfor noget, som vi ikke holder Eksamen i.

Paa tilsvarende Maade maa Danmarkshistorien meddeles de smaa Børn i Form af Fortælling og som Udtryk for Hjemmets og Folkets aandelige Liv. Det er nu den for Mennesker naturlige Maade at modtage aandelig Næring og Oplysning paa, og først naar Livet er i Gang kan man søge det udvidet og styrket ved at læse.

Saadan ogsaa med Litteratur og Sang og alt, hvad der har med Aandsliv at gøre.

Dette er da vist ogsaa gaaet ind i de fleste Friskoler og i mange offentlige Skoler, som Kold ogsaa ønskede det. Men denne Side af Sagen, der ogsaa til Dels kan bruges i Statsskolen, er kun een Side ved Kolds Skoletanker, hvor de afgørende bryder med de frie Skoletanker. Derfor maa en Mand som Friskolelærer Emborg, Ollerup, ogsaa tage bestemt Afstand her; han bruger i høj Grad Fortælling; mens han ellers i meget følger de frie Tanker.

Men med dette Punkt, Fortællingen, har jeg ogsaa berørt det som Th. Bredsdorff kaldte „Friskolens hellige Ild“, nemlig denne Skoles nære Forhold til Hjemmene, det som bl. a. gør, at kun Friskolen helt ud kan udnytte Fortællingen paa rette Maade.

Jessen siger det i „Dansk Udsyn“ paa denne Maade: „Den egentlige Forudsætning for Friskolen er — — Hjemmets frivillige Sammenslutning i et aandeligt Fællesskab.“

I sin Bog om Børneskolen taler Kold om den offentlige Skole som den, hvortil Folk kan sende deres Børn, naar de ikke selv magter at undervise dem, og dette var jo da ogsaa Meningen med Loven af 1814. Men, siger Kold, Idealet maa være: ingen Skole. Børnene skal undervises der hjemme ved det praktiske Arbejde og ved Sang og Fortælling i Hjemmets Kred, som ogsaa Grundtvig brugte det.

Aandeligt levende Forældre vil selv undervise deres Børn, siger Kold, og først naar de mærker, de ikke kan det (det er f. Eks. ikke alle, der er gode Fortællere), maa de tage Hjælp til det, og de kan da maaske slutte sig sammen med andre Hjem, som de lever i aandeligt Fællesskab med, men de vælger da selvfølgelig en Mand eller Kvinde, som lever af de samme aandelige Kilder som de selv.

Derved bliver Friskolen Hjemmets Skole, det er Hjemmets Liv, der leves der. Og Børnene skal ikke forkuldres ved at blive jaget ud i alt muligt, heller ikke i det saakaldte nevtrole, der altid er upersonligt og aandløst, nej, de skal have det bedste, Forældrene ejer i deres personlige, deres folkelige og kristelige Liv, enten ved Forældrene selv eller ved en af dem selv valgt Lærer.

Dette er Friskolen, og derfor kunde Bredsdorff sige: „Havde Folkeskolen faaet blot en Gnist ind i sig af det, som var og er Friskolens hellige Ild, var den røget i Luften med det samme.“

Men dette sætter ogsaa et afgørende Skel mellem Friskolen og de nye Skoletanker, hvor der er den mindst mulige Tale om den personlige Paavirkning og om Børnenes Liv i Hjemmets og Menighedens Midte.

Men af Kolds Skoletanker maa jeg endnu nævne et tredje Punkt, nemlig de praktiske Fag: Læsning, Skrivning og Regning, som han ikke lægger megen Vægt paa, og sandt er det, at de kun er Midler, ikke Maal. Men naar han hævder, at kun meget faa Bønder læser noget som helst, naar de er kommen ud af Skolen, saa er det jo fuldstændig forældet Tale, som maaske kunde passe omkring 1850, men ikke nu. De fleste følger dog nu med i Dagens Begivenheder, i Politik og Faglitteratur. Og en hel Del læser ogsaa for deres aandelige Livs Skyld.

Regning, især Hovedregning, kan have sin Betydning, siger Kold, ogsaa for 5—6 Aars Børn, idet den danner og udvikler deres Forstand.

Men siden Reformationen har vi haft en Overtro paa Skrift og Tryk, som gør, at Børnene absolut skal til at læse, saa snart de kommer i Skole, om ikke før, mens det rimelige dog er, at de modtager ad den naturlige Vej, — gennem Øret. Og man skal vogte sig for at give dem Formen før Indholdet. Men er de først aandelig vakt, saa kan de let lære at læse; en Dreng paa 14 Aar lærte det i en Maaned; Bogstaverne lærte han paa fire Timer.

„Man maa have noget at skrive om, før man lærer at skrive, føle Trang til Kundskab, før man lærer at læse“, siger Kold, og dette bør vi altid have i Tankerne i denne Forbindelse. Skal der være Sandhed og Virkelighed i det, saa maa Midlet ikke gøres til Maal, for saa bliver det hele til en død Masse for Børnene, som de kun er glade for at kaste fra sig ved Konfirmationen ligesom alle de Lektier, de lærer i Religion og Historie.

Paa dette Punkt er der den største Overensstemmelse mellem Kold og de nye Skolemænd. Men her har Friskolen kun i ringe Grad fulgt Kold, og jeg er heller ikke sikker paa, at Kold

har helt Ret her, især overfor Nutidsbørn, der gerne vil vide Besked om mange Ting og derfor ogsaa kan faa Lyst til at læse i en ung Alder. Men de fleste Smaabørn vil dog naturligvis, som Kold, men ikke de nye Skolemænd siger, hellere høre end læse Eventyr og Historie, naar de kan finde en Lærer eller en Bedstemor, der kan fortælle.

Jeg tror ogsaa, at jeg kan føje til her, at Kold vist ikke selv førte sine Tanker paa dette Omraade ud i Livet. Han skrev sin Bog i 1850, og først to Aar efter begyndte han sin første Fri-skole i Dalby paa Fyn. Men jeg ved intet om, at den i saa Henseende skilte sig saa meget ud fra andre. Og der er forgæves bleven lyst efter Vidnesbyrd derom. Det eneste, jeg ved, er, at Kold som Regel overlod denne Del af Undervisningen til sine Medhjælpere, som han jo lod den første af dem, Povlsen Dahl, tage sig af de praktiske Ting i Højskoleundervisningen.*)

Jeg tænker mig da, at Livet her har ændret Kolds Tanker en Del, ligesom de nye Skoletanker nu maa finde sig i at tage Form efter det praktiske Liv, hvis de skal faa nogen Betydning.

Men lad os nu se lidt nærmere paa disse frie Skoletanker, og vi ser straks, at de for det første lægger den største Vægt paa de ydre Ting. De nuværende Skoleborde og Bænke skal selvfølgelig bort, og ogsaa jeg glæder mig til i Børneskole at se ordentlige smaa Borde, som man kan lægge en Blyant fra sig paa, uden at den straks triller ned. Men Dr. Næsgaard siger, at Anskaffelsen af Papstykker, Byggeklodser o. l. er „en nødvendig Forudsætning for den frie Skoles Tilblivelse“. Og i deres Blad, „Den frie Skole“ er der i hvert Nr. en Artikel om Stof, Materiale o. l., saa det er tydeligt, at man tillægger disse Ting den største Betydning.

Man gaar nemlig ud fra, at Barnet i sig selv kun er godt, og blot det faar sin fulde Frihed og ikke bliver forkludret ved Undervisning, saa vil alle gode Kræfter i det komme til Udfoldelse. Men for at dette kan ske, da maa man sætte alle disse

*) Efter at dette er skrevet, fortæller Lærer Emborg, at Kold „kun antydningssvis virkeliggjorde“ sine Tanker om de praktiske Fag i sin egen Friskole. (Se „Dansk Folkeoplysning“ Okt. 1928, især S. 603—04).

Byggeklodser o. s. v. frem for Børnene, og de vil da selv sætte sig i Arbejde med dem, ligesom de selv vil tage fat paa at tegne og skrive, blot de faar Papir og Blyant. Og der igennem vil de saa vokse op til store selvstændige Personligheder. Dr. Næsgaard siger:

„Treaarige kan af store Klodser begynde at skabe Arkitektur, der rummer kunstneriske Træk som Rytme, Symmetri og Harmoni. De fireaarige kan forme Vers og Fortællinger, og deres Tegning kan allerede være langt henne i sin Udvikling, hvis de har faaet Stof at arbejde med. Ogsaa Danse, Roller i Skuespil og Lege kan de begynde at bygge op.“

Hvem skulde tro, at der findes saa mange Genier blandt os, ja, at vi alle kunde have været det. — Det er blot mærkeligt, at det ikke stod langt bedre til, før vi fik Skoleloven af 1814 og alt det Skolevæsen, vi har haft at trækkes med i de sidste 100 Aar.

Det hjælper jo rigtignok svært med Forstaaelsen, naar Dr. Næsgaard straks efter faar Benene til Jorden igen, idet han tilføjer:

„Men iøvrigt staar man endnu ved den første vage Forstaaelse af, hvad man skal gøre for at fremme det skabende Arbejde.“

At der hos Barnet selv er de største Kræfter, der skal gro op til fuld Udvikling, er jeg helt enig med Næsgaard om. Men jeg tror absolut ikke paa, at det sker blot ved at stille dem om end nok saa frit, naar det kun er mellem ydre Ting.

Han vover endda at sige: „Før Barnet giver sig til at overtage Moderens Sprog, har det skabt Sproget selv ud af sine egne Midler.“ Først senere, naar det er omkr. 1½ Aar, begynder det at efterligne andres Sprog.

Mon vi dog ikke kommer Sandheden betydeligt nærmere, naar vi siger, at det spæde Barn nok selv kan frembringe nogle uforstaaelige Lyde, og det er vel endda Forsøg paa at gengive andre Menneskers Tale. Og selve Sproget danner det saa efterhaanden ved Efterligning. Hvorfor opstod der ellers ikke helt nye Sprog, eller hvorfor giver et dansk Barn sig ikke pludselig til at tale Engelsk f. Eks.?

Det er i det hele taget min Erfaring, at Barnet i de første

Aar naar det meste ved Efterligning. Saadan har da vores Dreng haft det, og han er meget overladt til sig selv og til sine Legekammerater, saa han har altsaa Lejlighed nok til Selvtænkning (men han er maaske særlig uselvstændig — dog synes jeg at have bemærket noget lignende hos andre Børn —!). Han holder „Foredaw“, spiller Komædie eller laver Koncert o. s. v., alt efter som han ser eller hører de voksne gøre det.

Og mon ikke Børnenes Evner i allerhøjeste Grad udvikles paa denne Maade. Efterhaanden kommer de saa saa vidt, at de selv kan gaa videre, men det tager lang Tid hos de allerfleste. For nogle Aar siden fik vores Dreng en Slags Legevogn, der kunde bruges som Bil, og den er efterhaanden bleven udstyret med Rat, Bremse o. s. v., men endnu findes der mig bekendt ikke noget paa den, som ikke findes paa en almindelig Bil, selv paa en gammel Ford.

Alt dette med at give Børnene Ting at arbejde med er jo kun af det gode, og vi bør fremme det det mest mulige, især overfor de smaa Børn i Hjem og Børnehave, hvor det er nødvendigt at have saadanne. Men dette er blot ikke nok, og det er ikke Hovedsagen. Der mangler især de levende Mennesker, men dem sætter den frie Skole til Side. „Bare man ikke havde Forældrene, saa kunde der laves fri Skole“, siger en af de nye Skolemænd. Og Dr. Næsgaard siger:

„Overfor alle, der kommer til Børnene med deres Undervisning og anden ydre Ledelse, siger vi: Lad Børnene gro!“

Læreren skal sættes hen i en Krog og maa kun hjælpe til, hvis et Barn begærer hans Hjælp.

Lærer Jens Nielsen, der for et Aar siden begyndte en ny Skole i Vejen, siger netop, at han sidder bare og ser til, for han har ingen Ret til at gribe ind. Og saa fortæller han om Børnenes Driveri og Slagsmaal, og det frygtelige Roderi, der efterhaanden er opstaaet i Skolen o. s. v. Flere Gange søgte han dog at fortælle Børnene noget, „men kunde ikke komme til for Uro“, siger han selv.

Hvad Læreren skal i en saadan Skole, begriber jeg ikke, og den er saa ulig Hjemmet som vel muligt, hvor Børnene netop skal lære at lyde, lære at bestille noget og modtage deres aan-

delige Paavirkning af Forældrene, begynde at leve deres Liv ud fra det, de der modtager. Og det turde dog vist være baade det naturligste og det sundeste.

I Kritikken, i at fordømme Lektievæsen, Eksamensvæsen og Overtro paa Kundskaber, er de to Parter, Friskolen og den frie Skole, enige. Ligeledes har begge Parter en dyb Forstaaelse af Børnenes Natur; de vil behandle dem som Børn og ikke som smaa voksne, hvorfor de bl. a. skal have Lov til at gro paa den frieste og mest selvstændige Maade.

Begge Parter vil netop lade Børnene leve i den størst mulige Frihed. Men her er vi alligevel ved en af de afgørende Modsætninger. Den frie Skole vil give Børnene al mulig Frihed, til at være med eller ikke og til at tage imod hvad som helst. Men i Friskolen er Børnenes Fritid begrænset af Forældrene, der har Frihed til at bestemme over dem, og det kan jo se ud som en meget indskrænket Frihed, men ingen faar mig til at tro, at det er at gøre Børnene Uret. Er de da ikke netop Forældrenes Børn, for at disse skal have Ansvaret for dem.

Forældrene skal derfor selv vælge Lærer, hvis de ikke selv vil være det, og de maa sørge for, at Børnene vokser op i det, de selv elsker og lever deres Liv i; derfor er det, vi har Lov til at kalde Friskolen Hjemmets Skole, og det turde være dens største Styrke.

Intet Sted har Børn bedre Adgang til Leg og Arbejde, i Efterligning o. s. v. end i Hjemmet, og Skolen maa derfor være en naturlig Udvidelse deraf.

Men her er det, at de nye Skoler standser op med de ydre Ting, dem maa Børnene faa at arbejde med, men Menneskene med deres aandelige Liv maa de ikke komme i Berøring med, for saa kunde det jo være, at Paavirkningen ikke blev nevtral, og de maa frem for alt, efter nogle af de nye Skolemænds Mening, ikke faa nogen levende kristelig Opdragelse, for saa kan disse Folk ikke faa den Magt over dem, som de ønsker, med deres naturalistiske Anskuelse.

Men dette kan alvorlige Mennesker, der lever et rigt Folkeliv og Kristenliv, selvfølgelig ikke gaa med til. For dem gælder

det tværtimod om paa en sund og naturlig Maade at faa Børnene ind i dette Liv, i Fællesskab med dem.

For dem er Hovedsagen de levende Ting, det evige Liv. For den frie Skole er det snarere de døde Ting. Eller for at sige det lidt stærkt: Friskolen er Personligheden. Den frie Skole er Rummet med Byggeklodserne.

Med denne afgørende Modsætning hænger det da ogsaa sammen, at Friskolen, Hjemmets og Livets Skole, især bruger Ordet, det levende Ord, i Sang og Fortælling, mens de nye Skoler gør meget lidt eller slet intet ud af dette.

En af det nyes Tilhængere siger rent ud: „Væk med Historieundervisningen. Man søger ikke det nye mellem det døde. Søg i Nutiden.“ Dertil føjes saa endda: „Barnet har en Generations mere Erfaring at staa paa end vi.“ Og derfor maa en „Bedstemor, som ikke kan slaa Kolbøtte paa Græsplænen, gaa i Lære hos Barnet.“

Mere modsigende Tale kan man dog vist vanskeligt føre, for hvis Børnene skal have „en Generations mere Erfaring at staa paa“, saa maa det da netop ske ved, at de lærer af de ældre og lytter til Historien, Erfaringens Bog. Den modsatte Yderlighed, som maa være en naturlig Følgeslutning af de nye Skolemænds Tale, maa jo være den, at hvert enkelt Menneske, med alle Ting, maa begynde, hvor Adam begyndte.

Men selv om vi i en Række afgørende Punkter føler os i afgjort Modsætning til den nye Skole, saa maa hverken vi i Friskolen eller de i Statsskolen kort og godt afvise alt det nye. Vi trænger i høj Grad til Fornyelse, saa vi kan komme til at se, at vi endnu har et godt Stykke Overtro paa Kundskaber tilbage. Vi trænger til mere Forstaaelse af Børnene og deres Natur, og vi maa give dem mere Frihed til at tumle sig, som de vil. Dog ikke saadan, at de aldrig ved, hvad de skal. I Hjemmet og i Livet i det hele taget har vi altid vore Pligter og maa lære at indordne os, og det vil kun være Unatur, hvis Børnene ikke ogsaa møder det i Skolen. Det er det bedste for dem, og det føles slet ikke som Tvang, naar det tages paa rette Maade.

Men for at vinde de Goder, der kan være ved den frie Skole, maa vi ikke paa nogen Maade, som nogle af vore Friskolefolk

staar i Fare for, kaste endnu bedre Ting væk. Jeg vil haabe, at den Bevægelse, der i disse Aar gaar gennem vor Skoleverden i Stedet for maa faa os til for Alvor at bygge vore Skoler paa det personlige, paa Hjemmet og paa det levende Ord, saadan som dette altid har været Friskolens Adelsmærke, men som det desværre ikke altid har været stærkt nok fremme, naar de store Idealer skulde føres ud i Livet.

En Fornyelse af Grundtvigs og Kolds Friskole er det, vi først og fremmest trænger til i vore Dages Skoleliv.

Kristen Nørgaard.

Ret.

I vore Dage klages der tit over, især fra de ældres Side, at Mennesker så stærkt og højlydt kræver deres Ret, mens de derimod ikke gerne vil høre Tale om deres Pligter.

Der er vist noget om det. Og det kan være sørgeligt nok at høre disse stærke Krav om at få sin Ret fremsat atter og atter, så meget mere som de samme Mennesker ofte slet ikke synes at skønne på og forstå at gøre Brug af en Ret, de allerede har, og som kunde hjælpe dem til at opnå den Livsfylde og Livslykke, de gør Krav på at have Ret til.

Jeg nævner først den Ret, som er givet Børn til at være i deres Hjem og nyde deres Børneret dér. Så længe de er Børn, bruger de den Ret fuldt ud, og derfor bliver Barneårene også gerne lykkelige og rige År, som man i en senere Alder ser tilbage til med Længsel og Vemod. Tænk f. Eks. på Grundtvigs Linjer:

Barnelivets fagre Dage
kun forgæves Folk på Jord
kalde sukkende tilbage,
som en Drøm de heden for —.

Når Børnene vokser til, glemmer de dog ikke sjældent den Ret, de altid bliver ved at have, så længe Barndomshjemmet er til, til at være Børn og den Rigdom, der stadig ligger gemt i denne Ret til at komme til Far og Mor med alt og om alt, hvad de kan have Vanskeligheder med. Er Forholdet end sådan, at de ikke altid kan blive i Hjemmet, så kan de dog altid søge derhen, og dér vil de finde den Forståelse, den Deltagelse, den Tro og den Kærlighed, som kan hjælpe dem til at få Tro på sig selv igen, om den skulde være brudt derude i Verden, ja også den Tilgivelse, de trænger til, om de er faret vild derude

— som „den tabte Søn“. *Han* gjorde Brug af sin Barneret, og se, hvor netop dette rejste ham igen, efter at han var faldet så dybt. Da han havde fået sin Fars Tilgivelse, gjorde han Brug af den Ret, som derved var givet ham til atter at gå ind i det gamle Barneforhold. Hvad om han ikke havde turdet eller villet gøre Brug af denne sin Barneret! Ja, så var hans Liv forspildt. Men nu bliver det genrejst ved Faderens tilgivende Kærlighed. Han oplever gennem Brugen af sin Barneret både fornyet Fællesskab med Faderen, Syndernes Forladelse og Oprejsning af „Kødet“, hele sin menneskelige Personlighed, til nyt, rigt Liv.

Den ældste Søn havde samme Ret, det siger Faderen udtrykkeligt: Min Søn! Du er altid hos mig, og alt mit er dit. Men han vilde ikke gøre Brug af sin Barneret. *Derfor* blev hans Liv utilfredsstillet, glædeløst og fattigt.

Der er en Ret, som er givet alle os, som er født i dette Land, i Danmark; Retten til at leve som danske Mennesker. Der er i selve dette at være Danske givet os Børneret til meget rigt og skønt, som Danmark, vor Moder, ejer og gerne vil dele med alle sine Børn. Man vil måske hertil sige, at det er netop Ulykken, at der er så mange, der står og vil have en lille Plet af Danmarks Jord, som de kan kalde deres, men de kan ikke få det. Man formener dem deres Ret her. Det er et socialt og politisk Spørgsmål, som jeg ikke i denne Forbindelse vil ind på. Jeg tænker her på den Ret, der er givet alle Danske til at få Del i det, vi ejer i vor danske Natur, vor ejendommelige danske Kultur, hele vort åndelige Folkeeje, der er tilgængeligt for alle, en rig Skat, som alle kan øse af. Hvorfor er der så mange, der gør så lidt Brug af denne Ret og i Stedet for råber højt om Ret til at indforskrive og forlyste sig ved tvivlsomme udenlandske Sager? For at nævne et Eksempel: I Stedet for de gamle danske Danse kræver man Ret — og får den jo da også — til at indføre og forlyste sig ved Negerdanse med dertil hørende Jass-Rabalder, som ikke fortjener Navn af Musik. Dans er vel også et Slags Kultur, og det er vel en „Ret“, man må indrømme de unge, fordi det er et Udslag af den Trang til Glæde, der ligger så dybt i ethvert Menneskes Hjerter. Men bortset fra, at der jo nok er *det*, som bedre kan tilfredsstille

Glædestrangen i det unge Sind end Dansen, så var det dog al-
ligevel godt, om man, i højere Grad end Tilfældet nu er, brugte
sin Ret til at danse på Dansk.

Som Danske ejer vi også en stor Rigdom i vor Literatur, vor
Bogverden, og vore mange skønne Sange. Hvorfor bruger man
ikke i langt højere Grad, end Tilfældet er, Retten til at øse af
denne rige Skat? Det koster jo næsten intet — uden en Smule
Ulejlighed — at få fat i en god Bog, og hvor megen stille og rig
Glæde kan man ikke ad den Vej skaffe sig. Og hvorfor synger
man ikke mer, end man gør, hvorfor har man nu glemt Bjørn-
sons Sang om Sangens Magt:

Sangen har Lysning, og derfor den gyder
over dit Arbejd Forklarelsens Skin;
Sangen har Varme, og derfor den bryder
Stivhed og Frost, så det tør i dit Sind.
Sangen har Evighed, derfor den skyder
Fortid og Fremtid i Hob for dit Syn,
tænder uendelig Attrå og flyder
bort i et Lyshav af Længsler og Lyn.

Der er endelig en Ret, der er givet os alle, små og store, men
som mange aldrig gør Brug af, ja måske end ikke regner med.
Det er Børneretten hos Gud. Det er vist i de fleste Tilfælde
ikke, fordi man tvivler om denne Ret, at man ikke gør Brug af
den, men fordi man ikke tænker på, hvad det betyder, ja at det
i det hele taget er nogen Ret, der er givet os derved, at vi er
døbte til at være Guds Børn. Det er en Ret, der bedst kan sam-
menlignes med Barneretten i Hjemmet. Det betyder Retten til
altid at gå til Gud, som Børn går til deres Fader, gå til ham med
al Ting. Der er altid en åben Dør for den, der af Hjertet beder:
Fader vor, Du som er i Himlen! Og det er vel værd at gå til
ham, thi som hans Søn sagde det: Hvis I, onde som I er, véd at
give Jeres Børn gode Gaver, skulde Gud så ikke give dem gode
Gaver, som beder ham derom! Hvis vi ret vilde gøre Brug af
den Barneret, som er os givet af Gud, da han i Dåben gjorde os
til sine Børn, så er der ingen Tvivl om, at vi ikke blot engang,
når den Tid kommer, skal frelses ud af Døden og vinde evigt
Liv hos Gud derhjemme, men også allerede her erfare noget af,

hvad „evigt Liv“ vil sige, at det nemlig er et Liv i åndelig Fylde og Rigdom. Og det er jo netop *dette*, man længes efter og kræver Ret til at nå.

Så er der også det at mærke, at hos ingen anden er der en sådan Tro, et sådant Håb og en sådan Kærlighed til Mennesker som hos Gud. Så dér kan et Menneske, der har det strengt eller synes, ingen forstår det eller bryder sig om det, ingen vil give det dets Menneskeret — dér kan et Menneske altid gå hen og finde Hjælp, Forståelse, Trøst. „For alt hos Gud er gode Råd, til Frydesang han vender Gråd, så let som Vind og Vove“. Og er man faret vild i Verden, har søgt dens Glæder, men fundet, de gav intet — som den tabte Søn —, da kan man gå til Gud og finde Tilgivelse, Oprejsning og nyt Indhold i sit Liv. Ingen behøver at være bange for at bruge sin Barneret til at gå til sin himmelske Fader. Det er vel endog en Sorg for ham, hvis et Menneske, han i Dåben gav Barneret hos sig, ikke tør eller vil benytte den — som en jordisk Far er bedrøvet, hvis hans Barn ikke tør komme til ham, når det lider og trænger til ham. Faderen står der rede med sin Kærlighed, og der er intet, han hellere vil end hjælpe sit Barn. Men tør eller vil det ikke komme hjem og gøre Brug af sin Barneret, så får Faderen jo ikke Lov til eller Lejlighed til at vise Barnet sin Kærlighed.

Det kan godt være sådan for Mennesker en Tid, at de synes, det er deres Ret at få Lov til at leve deres Liv, som de selv har Lyst, og hvor de selv vil, uden nogen Autoritet og noget Bånd af nogen Art fra en jordisk eller en himmelsk Fader. Det kan nok også kaldes en Menneskeret selv at tage sit Liv i sin egen Hånd, selv tage Ansvar, selv vælge frit, hvor man vil være — i det hjemlige Eden eller udenfor. Det er det, der er udtrykt i den gamle Fortælling om Kundskabens Træ på godt og ondt i Paradisets Have. Hverken Skaberen, der satte Mennesket i Paradiset, eller Faderen i Jesu Lignelse om den tabte Søn, forbød Barnet at gøre, som det vilde. Faderen lader Barnet drage, hvorhen det vil, søger slet ikke ved nogen Tvang af nogen Art at holde det tilbage, fordi han véd, at sådan er et Menneske indrettet, at det kun kan finde et Hjem og et Paradis dér, hvor det *frit* har valgt at være.

Den tabte Søns Vej kan også blive en Vej til at tage Barneretten i Besiddelse. Men det er en Omvej, der koster megen Møje, Lidelse og Skam. Og det er ikke Faderens Vilje, at Barnet skal gennem så meget ondt, at så meget skal gå i Stykker for det. Men kommer man ud i det onde, så kommer også det over en, som gør ondt. Som man sår, må man høste. Det er Livets Lov og gode Orden. Men kan et Menneske — som den tabte Søn — ved at mærke de onde Følger af sin egen Lyst og sin egen Vilje „komme til sig selv“, angre og vende hjem, så kan alt endnu blive godt, thi Fader står rede med sin Tilgivelse, og Dørene står åbne ind til Hjemmet, Barnerettens Hjem, hvor der er bedst at være. —

Vore egne Barnedage
i det bedste Faderhjem
intet er mod dem vi smage
med Guds Søn i Bethlehem,
når genfødte i hans Navn,
han os tager ømt i Favn
og med mer end Englerøster
kalder Broder os og Søster.

Thyge Thygesen.

Kære gamle Elever!

Inde i Aarsskriftet har jeg skrevet lidt om Vias Sygdom. Nu maa jeg bringe jer det tunge Bud, at hun gik bort sidste Mandag Aften. Hun sov ind saa stille og trygt, som naar hun ellers lægger sig til Ro, og jeg troede i de første Minutter, at hun sov.

Da jeg den 23. Novbr. skrev det sidste Brev til jer, vidste jeg godt, hvor alvorlig Sygdommen var, men jeg kunde jo ikke lade være at haabe. I forstaar, det har været tunge Dage for os her, især for Mormor og mig, men ogsaa for Carl, selv om han paa Børnevis let gaar fra Graad til Smil, og skønt han, da jeg maatte fortælle ham, at Mor var gaaet hjem til Gud, straks sagde: „Er Mor død, saa har hun det godt oppe i Himlen.“

Saadan har det i det hele taget været for os i denne Tid. Mange tunge Tanker har vi haft, men aldrig har jeg oplevet saa rige Stunder som nu, især i de sidste Dage, da Via selv var helt klar over, at hun skulde bort, og vi talte sammen, bad sammen og delte Guds Naadegaver med hinanden, saa vi følte det, som var vi allerede hjemme hos Gud, og nu bag efter staar det for mig, som jeg har haft Lov til at følge min kære Hustru over paa den anden Side og til nogle Dage at være Gæst der hjemme hos Gud Far. Via bad mig hilse jer, som hun fik Lov at dele saa meget med, og jeg kunde sende Hilsener til mine kære paa den anden Side af den store Dør.

Vi skulde altsaa ikke have Lov til mere at have Via med til vor fattige, af Menneskers Synd prægede Jul, Gud vilde have hende hjem til sin egen store, rene Julefest i Himlens Sale. Og vi maa bøje os og prøve paa at stamme: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet. Ja, Gud ske Lov og Tak for alt, hvad han blev for mig og mine gennem den ædle Kvinde, han gav mig. Hun var sine Forældre en god Datter, hun var mig en god Hustru, og hun var vores Dreng en god Mor. Jeg kan ikke sige det bedre end med det gamle Ord: Hun var velsignet og blev til Velsignelse.

Kærlig Hilsen fra Carl og Mormor og jeres hengivne

Kristen Nørgaard.

Vestbirk Højskole, ^o/₁₂ 1928.

Redaktør Jens Jessen og Flensborg Avis.

Saa langt, vi kender Historien tilbage, har Striden staaet om Sønderjylland, somme Tider stærkere, somme Tider svagere, men den var altid staaende; meget blev for- sømt og meget blev vanrøgtet fra dansk Side — til Tider var der kun Syn for den statsretslige Side af Sagen. I det 18. Aar- hundrede, hvor Sansen for Folkeenhed og Folkeaad kun var meget svag herhjemme, aad det tyske Sprog sig Nord paa helt op i de mellemslesvigske Egne.

Men først i Trediverne i det 19. Aarhundrede begynder det nationale Liv at røre sig i Sønderjylland. Det er som Folket, det store, menige Folk, lidt efter lidt vaagner af en tung Søvn.

I Aartierne forud havde dansk Aandsliv ved det store Gen- nembrud i dansk Digtning ligesom paa ny og afgørende Maade fundet sit Udtryk, fundet det paa en saadan Maade, at det hørtes, ja, at det gav Genlyd i det danske Folk.

Der var med ét kommen en varm Farve, en særegen Skøn- hed over dette at være dansk. Vi begreb ligesom med ét dette, at det, vi ejede, var kosteligt, at det kunde vi ikke tænke os at miste.

Lykkeligt, at denne Bevægelse kom saa nogenlunde i rette Tid, saa der var noget at tære paa i de svære Tider, og saadan, at den Del af vort Folk, som skulde ud i de 54 Aars Udlændig- hed, vidste, hvor den stod.

Og ud af Folket groede den ene Førerskikkelse efter den anden, alt eftersom der blev Trang til dem; alle var de jævne Mænd, meget forskellige af Evner og Anlæg; forskellige blev ogsaa deres Indsats, men fælles for dem alle var en usvigelig Troskab mod Danmark, og det var, som om de alle voksede

med Opgaven, saadan som Mennesker af ret Støbning gør, naar noget dyrebart bliver dem betroet.

Her skal søges tegnet et Billede af en af dem, Redaktør Jens Jessen.

Han er en af Hovedskikkelserne fra de 54 Aar, og netop hans Skikkelse staar saa skarpt og monumentalt for saa mange af os.

Hans Gerning ligger saa helt afsluttet fremme i Dagen, at den kan overskues — samtidig med at den fortsættes i dem, han opdrog, og ikke mindst i den Bevægelse, der i disse Aar gaar hen over Dele af Mellemslesvig.

Helt ude imod Vest i Sønderjylland, ude ved Møgeltønder, ligger Toghale Skole. Den 5. Februar 1854 fik Lærerfolkene der deres første Søn.

Lærer Jessen var selv Lærersøn, og det havde hans Slægt været langt tilbage i Tiden. Han var en meget selvsikker Mand med sine udpræget bestemte Meninger om Tingene, skarp kunde han være, fast stod han paa det, han mente var Ret. Dansk af Sind var han og Demokrat tillige, og saa var han Slesviger — d. v. s. han holdt fast paa alle Rettigheder og Særforhold, som i Tidernes Løb var opstaaet i Sønderjylland.

Moderen, Ane Kjestine Bundesen, var en Bondedatter ude fra Østkysten, fra Genner, der ligger i det dejlige Landskab omtrent midt imellem Haderslev og Aabenraa Fjorde; der havde hendes Slægt ejet den samme Gaard i 400 Aar. Hun var en god Moder, ivrig dansksindet, og af dem, der saa gerne hjalp andre. De fattige i Egnen fik tit Hjælp fra det lille Lærershjem.

Drengen var stor, da han blev født; de troede, han var en kraftig Fyr, men det viste sig snart, at han i Virkeligheden var svagelig og maatte behandles med Varsomhed. Han blev en Del forkælet, fik sin Vilje vel meget og blev noget egenraadig og en ret stille Dreng, der gik og gemte dybt paa de Indtryk, han fik under sin Opvækst. Han var en alvorlig Dreng, han kunde græde stille, naar noget greb ham stærkt.

Da han var 10 Aar gammel, kom Krigen; den og alt, hvad der fulgte med, gjorde et uudsletteligt Indtryk paa ham.

Lige efter Fredsslutningen offentliggjorde Paludan-Müller i

„Illustreret Tidende“ sin Sang: „Brat af Slaget rammet“. Da de første Gang sang den i Hjemmet, blev Lærer Jessen saa overvældet, at han heftig bevæget forlod Stuen; gennem Drengen gik den som en Ild. Han gik ud til sine Kammerater og læste den højt for dem. De lyttede betaget, for han lagde hele sin Sjæl i det, han læste.

Han fandt tidlig Vej til Bøgerne, læste Ingemanns historiske Romaner, Saxos Danmarkshistorie, Øhlenschlägers Værker og lignende Ting.

Faderen var bange for, at hans to Drenge skulde blive Bogorme og upraktiske Mennesker, og saa jog han dem ofte ud fra Læsningen for at lege. Saa foregik Læsningen undertiden i det skjulte oppe paa Loftet. Han havde deroppe i et lille Værelse fundet en Aargang af „Berlingske Tidende“ fra Krigsaaret og en hel Række Aargange af Haderslev-Købmanden Peter Chr. Kochs Blad „Dannevirke“, som fra 1838 blev et af de bedste Midler til at vække Danskheden op til klar Bevidsthed i Sønderjylland. Og dem slugte han nu, sad tit ved Vintertid i Kulden deroppe og læste de gulnede Blade, gik ogsaa imellem ud paa Loftet og borede sig ned i Høet for at holde Varmen. Sommetider havde han sin yngre Broder Peter med, læste for ham og forklarede ham, at naar han blev stor, vilde han være Redaktør og skrive et Blad, som baade de højt oplyste og ganske jævne Mennesker kunde have Fornøjelse af at læse. „Jeg vil skrive Dansk saadan, at alle forstaar det“, sagde han.

Faderen vilde, han skulde være Lærer, og da han var konfirmeret, hjalp han lidt til i Skolen hjemme, samtidig med at han blev forberedt til Seminariet, og blev derefter Hjælpelærer i Emmerlev helt ude ved Vestkysten. Jens Jessen vilde saa gerne haft Lov at studere, men nej, Faderen havde selv gaaet paa Seminariet og var blevet Lærer, saa skulde hans Søn heller ikke stile højere. Han kom paa Seminariet i Tønder, som paa den Tid endnu havde en dansk Afdeling; her var han fra 1871—74.

Han var en ivrig og dygtig Ungersvend — læste f. Eks. Fransk ud over de Fag, som han skulde have; han maatte spare Middagsmaden et Par Gange om Ugen for at faa Raad til det.

Jens Jessen.

Navnlig studerede han Historie med Iver og fik betydelige Kundskaber deri — han vidste saa god Besked, at han flere Gange med god Virkning kunde gøre Indsigelse imod Lærerens forvrængede Fremstilling af Danmarks Historie.

Da han var færdig, blev han Lærer ved en Privatskole i Broager. Han var dygtig som Lærer, og han forlangte meget af Eleverne. Her i Sundeved fandt han en Vennekreds af unge, der havde været paa Højskoler Nord for Grænsen; de samledes til ugentlige Møder med Oplæsning af danske Bøger og Samtaler om det læste. Den Kreds sluttede han sig glad og gerne til, og den unge Lærers selvstændige, æggende Ord lød tit i den lille Kreds.

Medens han var her, sendte den nu 21aarige unge Mand flere Gange Artikler ind til „Flensborg Avis“. De var skrevet under

Marie Jessen f. Fibiger.

Mærket „Svend Sønderjyde“, men det slettede Redaktøren, Gustav Johannsen, og satte dem som Regel i Bladet som Redaktionsartikler, saa gode var de.

For at faa mere Tid til Selvstudium tog han til Tønder som Lærer i den ansete Advokat Gjessings Hus; her var han to—tre Aar. Men Advokaten døde, og Hjemmet opløstes. Nu gjorde Jessen først en Rejse til Kongeriget og til Gøteborg, og saa rejste han til Paris, hvor han studerede fransk Sprog og Litteratur i et Aarstid. Han studerede derefter en Tid i Göttingen og tog i December 1880 i Kassel Eksamen for Mellemskolelærere med Fransk og Engelsk som Hovedfag.

Nu havde han sine Papirer i Orden og tog saa hjem for igen at begynde paa Skolegerningen. Han var nu 27 Aar og havde i disse Aar udviklet sig godt.

Allerede fem Aar før, da han var 22 Aar gammel, havde han i en Artikel skrevet saadan:

„Enhver ung Mand burde have en Tanke, som laa til Grund for al hans Idræt, og hvortil enhver Tanke og Gerning skulde knytte sig. Uden en Livstanke og et Livsmaal er der ingen Livsgerning. Ungersvenden hører Kaldet, og naar han følger det, vælger han sin aandelige Livsgerning og sit Livsmaal, og har dette Valg fæstet Rod hos ham og udviklet Livstanken, da er han bleven en Mand“.

Han var i Ungdomsaarene blevet kristeligt grebet, og han saa sit Livs Maal klart foran sig, han vilde være en Lærer i sit Folk og samtidig en Bevarer af sit Folks Danskhed og Ejendommelighed.

Han blev nu Lærer ved Haderslev danske, private Realskole. Det var Mening, at han kort Tid efter skulde overtage Realskolen som Bestyrer, men de tyske Myndigheder nægtede at give Tilladelsen til det med det Paaskud, at han ikke havde taget Eksamen som Rektor.

For at rydde den Hindring af Vejen, rejste han i al Hemmelighed ned til Kassel, tog sin Rektoreksamen og ansøgte igen. Men nu fandt man et nyt Paaskud; der var ingen Trang til en dansk Realskole, sagde man — Statens Latinskole, som jo var tysk, havde Realklasser, og der var kun 15 Elever, saa de 75 Elever fra den danske Realskole kunde passende komme over at fylde den. Man lod ogsaa Jessen forstaa, at hans danske Sindslag var ham en Hindring.

Alle Veje var spærret. Skolen blev lukket og gik ind. Det var i 1882. Seks Aar senere, lige ind under Jul, kom et af de tungeste Bud, som Sønderjyderne har faaet i deres Udlændighed — Forbud mod al dansk Undervisning paa to ugentlige Religionstimer nær.

Men hvis man havde tænkt dermed at standse denne unge, fremadgigende Kraft, saa tog man fejl. Ham blev de ikke kvit. Han fik nu en Stilling, hvori han til sin Død blev den paatrængende Tyskheds uforsonlige Fjende.

Fra 1. Oktbr. 1869 havde en Kreds af danske i Flensborg udgivet „Flensborg Avis“. Hovedmanden for dem var Gustav Jo-

hanssen, som paa saa mange Maader var sine Landsmænds — og navnlig Flensborgernes — Tillidsmand. Han redigerede Bladet ved denne Tid, men da han Aaret i Forvejen (1881) var blevet valgt til Sønderjydernes Rigsdagsmand og derfor en stor Del af Aaret skulde opholde sig i Berlin, søgte han straks, da Jessens Skoleplaner var strandede, at knytte ham til „Flensborg Avis“. Og allerede en Maaned efter — 1. Juli 1882 — overtog han Bladet som Redaktør.

Det var, da han begyndte, kun en lille Avis med ca. 800 Abonnenter, men han fik snart Fart i det — her var den rigtige Mand kommet til. Paa to Aar gik Bladet op til 1100 Abonnenter. Støt og sikkert gik det fremad.

Et Par Tal vil vise det:

1889 — 4,200,

1895 — 5,500,

1898 — 6,850,

1901 — 8,100.

Ved hans Død 1906 — 9,300.

Dette er jo — eller var i hvert Fald — efter danske Provincesforhold et stort Tal

Og det var ikke underligt, for han satte straks Maalet højt og gik paa med en saa tændende Energi, at den maatte overvinde alle Hindringer, og hans Evner baade som Journalist og Leder af Bladet var meget betydelige.

Han havde Sans baade for de store Linier og for de mange smaa Enkeltheder, det gælder om ved et Blad.

Han skrev sit Modersmaal saa rent, som nogen dansk Journalist har gjort det. Altid var han paa Vagt imod Fremmedordene og fremfor alt mod de Fortyskninger, som havde sneget sig ind i det danske Sprog — f. Eks. vilde han ikke have det tyske Ord Gesandt i sit Blad, men kaldte altid en saadan Embedsmand en Sendemand.

Han kunde aldrig faa Sproget godt nok, arbejdede ideligt paa at faa det bedre hos sig selv og sine Medarbejdere.

Han vidste, hvor stor hans Opgave var, og hvilket ypperligt

Vaaben han havde i Hænde, vidste, hvad det betød, at et Blad — det, som Mennesker Dag efter Dag faar ind ad Døren — at det var saa godt som bare muligt, og at Danskheden ikke kunde have noget bedre Værn. „Den daglige Indflydelse er den stærkeste“, skrev han engang.

Hans fortrinlige Ledere er blevet fulgt med ivrig Opmærksomhed baade af mange Danske Nord for Grænsen og af hans tyske Modstandere, men frem for alt har hans sønderjydske Landsmænd suget Næring af disse velbyggede, indholdsrige og klart skrevne Artikler; de har givet dem nyt Mod og øget deres sejge Udholdenhed, enten de aandede af hans lidenskabelige Kærlighed til Danmarks Sag, eller de bed ved deres skærende, mesterligt gennemførte Ironi.

Efter hans Død blev et Udvalg af hans Artikler udgivet i Bogform. Medens Avisartikler jo som Regel lever Døgnfluens Liv, har mangfoldige af Jessens Artikler bevaret deres salte Friskhed. I mange af dem har han fundet blivende Udtryk for sine Landsmænds Følelser og Tanker i Udlændighedens Aar. Uforglemmelig ophøjet er Slutningen paa den Artikel, han skrev, da de preussiske Myndigheder i 1895 havde forbudt Brugen af Landsdelens ældgamle Navn — Sønderjylland:

„Vi lever altsaa i et Land uden Navn.

Tyskerne gør alt muligt for at fratage os vort Land og vort Folks gamle Modersmaal. Endog i Nordslesvig er det, paa nogle Religionstimer nær, udryddet af Skolerne; det indskrænkes i Kirkerne; det lyder ikke i Retten, fortrænges fra Forvaltningen. Mange Tyskere pønser paa aldeles at fratage os vort Sprog, at gøre vort Folk aandelig umælende. Nu maa ikke engang vort Land beholde sit Navn.

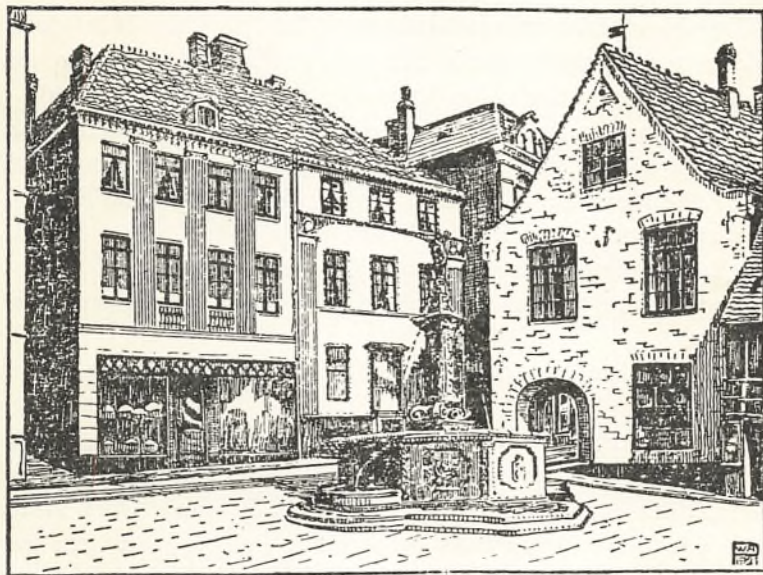
Maaske synes Tyskerne, at et maalløst Folk og et navnløst Land kan passe godt sammen.

Men der gives et Navn, som ikke er forbudt endnu, det er vort gamle Fædrelands dejlige Navn *Danmark*. Skal vor egen lille Landsdel være navnløs, saa kan vi endnu nævne Navnet paa vort Moderland. Hvilket Navn har en mere fast og fuld og fager Klang end Navnet *Danmark*. Saa være det herefter tifold velsignet, vor Sjæl skal klynge sig til det, vor Tunge skal prise

det, ja, Ordet Danmark skal gemmes i vort Hjerter som en kostelig Perle.“

Forretningsmæssigt var det ikke let at lede Bladet; i Begyndelsen stod det paa svage Fødder, og fra baade officiel og privat Side gjorde Tyskerne alt for at komme det til Livs.

Men dertil kom, at Jessen tit for Sagens Skyld begyndte paa Foretagender, der vanskeligt kunde betale sig — som naar han

Flensborg Avis' Hus paa Nørre Torv. I Forgrunden et Vandspring fra 1758 med Danmarks og Flensborgs Vaaben.

lavede mindre Aflæggere af Bladet som „Vestslesvigs Tidende“ eller en lille Avis, „Det lille Blad“, der skulde komme nede paa Sproggrænsen lige der, hvor dansk Sprog var døende. Han gjorde det saa billigt, at han tabte ved det, men han syntes, han maatte have dem dernede flammet op.

Disse gamle, danske Egne og Beboerne der var altid i hans Tanker. En Tid udgav han ogsaa et lille paa Tysk skrevet Blad: „Flensburger Zeitung“ for at fastholde tysktalende, men danskfølede Mennesker i og Syd for Flensborg.

Alle de Mænd, der har redigeret danske Blade i Sønderjyl:

land i Udlændighedstiden, har været ude for de preussiske Myndigheders Forfølgelser, og ingen af dem har vist kunnet undgaa at faa Fængselsstraffe for Ytringer i deres Blade — tit for de latterligste Ubetydeligheder. Men Jessen var en heftig Mand — ærlig, ildfuld og stejl — han havde sværere end de andre ved at bøje af og sno sig, saa ham gik det mest ud over, men Fjenderne var jo ogsaa altid paa Vagt for mulig at fælde ham.

Der blev idelig anlagt Sager imod ham, og han blev idømt aldeles meningsløst haarde Straffe. Paa lignende Maade gik man jo frem imod alt, hvad der var dansk i Sønderjylland — mod Sangforeninger, Foredragsforeninger og Landboforeninger, mod Frimenighedskirker og Forsamlingshuse og mod mangfoldige Enkelt personer — idømte dem Bøder og nedlagde Forbud, som spærrede for deres frie Udfoldelse. Men ingen har de hadet, og ingen har de jaget som Redaktør Jessen.

Lad os blot tage et Par enkelte af hans mange Sager ud af Bunken.

Der blev engang paa samme Tid anlagt en Række Sager imod ham.

- I. I en Artikel havde han skrevet om to tyske Præster. Den ene af dem anlagde Sag, fordi Jessen i Artiklen havde „stillet ham sammen med en straffet Person“. „Den straffede Person“ var hans Nabopræst, Pastor Fries, som var blevet idømt 75 Mark i Bøde for i Hidsighed at have pryglet en Skræderkone.
- II. I „Flensborg Avis“ havde han aftrykt en Tale, som Gustav Johannsen havde holdt i den preussiske Landdag. I den havde Landdagsmanden kaldt Skoleinspektør Stegelmann i Haderslev for „ein toller Kerl“ — en forrykt Karl.
- III. Branddistriktskommisær v. Zeska var i en Artikel blevet betegnet som „en frafalden og senere af Krigsretten dømt tidligere dansk Sekondløjtnant“.

Disse Smaasager indbragte tilsammen et Aars Fængsel.

I 1891 følte den preussiske Prins Albrecht, som førte Regeringen i Brunsvig, sig fornærmet. Han havde ladet indstifte en Medalje til Forherligelse af Brunsvigs Understøttelse af Op-

røret i Slesvig-Holsten i 1848. Det meddelte Jessen i Bladet og føjede til: „Hvis Preusserne mener, at Prinsen ved denne Lejlighed har lagt særlig Taktfølelse for Dagen, saa er de ene om den Mening“.

Det blev til 10 Maaneders Fængsel; det var dyrt i de Dage at støde en tysk Prins.

Han tilbragte over 4 Aar af sit Liv i de preussiske Fængsler, hans Medarbejdere tilsammen ca. 4½.

Der er dem, der har sagt om ham, at han ligefrem søgte disse Fængselsstraffe for at blive Martyr for sin Sag, men det er aldeles afgjort en Fejltagelse.

Det var jo, hvad man forstaar ved politiske Sager, saa de var ikke vanærende; havde de været det, vilde han jo heller ikke kunne være bleven Rigsdagsmand senere hen. Han sagde selv om den Ting, at han ikke skammede sig ved de mange Processer og Domme, for han følte, at han led for en retfærdig Sag, men han sagde ogsaa, at „det forøger ikke en Mands Anseelse at sidde i Fængsel“. Han vidste, at der er mange Mennesker, som ikke forstaar denne Forskel, men for hvem Fængsel er Fængsel.

Og flere Gange bød man ham virkelig en Behandling som en rigtig Forbryder, som da man en Gang — og det var efter højere Ordre — havde bundet hans Hænder med et Reb og lod Fangevogteren trække ham ved det ind i Retslokalet. En anden Gang satte man ham som en anden Tugthusfange til at lave Flaskehylstre og klistre Poser, skønt politiske Fanger jo ellers plejer at have Lov til at læse og skrive.

Medens man fra tysk Side var saa ømskindet, at man øjeblikkelig anlagde Sag mod ham, hvis der blot var den ringeste Mulighed for at faa en Dom over ham, undsaa de samme Kredse sig saa vist ikke i deres Opførsel mod ham. De Udtryk, disse tyske Smaablade tillod sig overfor ham, var yderst ufine, og én Gang drev man det til at oversmøre Bladets Vinduer og Skilte med grøn Sæbe og lade et Musikkorps spille „Schleswig-Holstein meerumschlungen“ udenfor hans Vinduer.

Det var ham saa svært at være borte fra sit Blad — det kriblede i ham efter at komme tilbage til det og lede det; han

vidste jo, at det maatte være til Skade for Bladet, naar Føreren manglede, selv om Medarbejderne var nok saa dygtige og trofaste. For en Mand med hans Energi og Arbejdskraft og en Sag, som han brændte efter at føre frem, var det meget pinligt saadan at være spærret inde i Uvirksomhed.

Naar han kunde, læste han — bl. a. genopfriskede han sine Sprogkundskaber og fordybede sig i Historien. Ogsaa hans geografisk-historiske Skildring af Sønderjylland: „Mellem Østersø og Vesterhav“ blev til her i Fængslet.

Men der kom Tider, hvor Fængselsluften lagde sig som et Tryk over ham, hvor det var, som om hans Hænder sank krafteløse ned og al aandelig Spændstighed var borte; saa kunde han blive dybt nedbøjet og mismodig, og saa fik det Udtryk i Brevene hjem til hans Hustru, hende, der forstod ham bedst af dem alle.

„Hvorfor kan jeg nu ikke skrive bedre? Hvorfor er Sproget mig nu saa fattigt, at det bliver til Hverdagsagtighed og Sløjhed under min Pen? Hvorfor kan det ikke bryde frem, sejrende, jublende, stigende, omfattende det, der skal fødes og fostres, det nye Liv, det ægte Liv, det, der skal udtrykke den bedste af de Linier, der blev dragne, da mit Livs Forbillede varsledes.“

Men kom man til ham og raadede ham til at opgive Bladet og rejse til Kongeriget og leve der — hans gamle Moder kom engang bekymret rejsende til ham for at faa ham til det — saa afslog han det bestemt. Han kunde ikke svigte den Sag, han havde viet sit Liv. „For jeg var nu engang udset til Forpost, og man har ingen Glæde af at forlade sin Post.“

Men det gik ogsaa saadan med denne stolte og undertiden stride Karakter, at hans Sind lutredes og adledes i Fængslet, og han bøjede sig i Ydmyghed — ikke for sine Modstandere, det gjorde han aldrig — men for sit Livs Herre.

Dybest inde kunde de ikke ramme ham.

Medens Jessen i Sommeren 1887 en Tid var ovre i København og Omegn, havde han holdt Bryllup med Maria Oktavia Fibiger, en Datter af Oberst Axel Fibiger; Digteren Hostrup viede dem i Vartov Kirke.

Han fik i hende en Hustru, som ikke alene skabte ham et

godt Hjem, men som helt ud forstod ham, helt gik op i hans Gerning og paa en stille Maade var hans stadige Raadgiver og Medarbejder. Hun kunde derfor ogsaa efter hans Død overtage Udgivelsen af Bladet og være med til sammen med Jessens dygtige Medarbejdere at føre det videre i samme Aand. Jeg husker et Møde i Foreningen „To Løver“ i Studenterforeningen, hvor afdøde Oberst Axel Liljefalk ved Bordet efter Foredraget holdt en Tale for Jessen eller rettere for Jessens Hustru, idet han bad ham bringe sin Hustru en Hilsen fra Forsamlingen og en Tak for den Støtte, hun var for sin Mand.

Festligt formede Taleren sin Hyldest ud fra det Sted i Folkevise om Niels Ebbesen, hvor Hustruen giver ham det gode Raad, da han drager ud for at fælde Grev Gert, at han skal lade Skoene sætte omvendt paa alle Hestene for at vildlede Fjenden, og slutter med at sige:

I sige det ej til nogen Mand,
I fik det Raad af en Kvinde.

Jessen saa saa lykkelig ud, da han den Aften paa sin Hustrus Vegne tog imod denne Hyldest.

Men ganske kort Tid efter Brylluppet faldt der Dom i en af hans Sager; den lød paa Fængsel i 9½ Maaned. Saa gjorde de to i Begyndelsen af Oktober deres første Rejse sammen. For ikke at risikere pludselig at blive fængslet i Toget paa Vejen til Flensborg, tog de med Damper til Kiel, lejede en Vogn der og kørte ved Nattetid op gennem Holsten og Sydslesvig til Flensborg, hvor han den 9. Oktober meldte sig i Fængslet.

Hvor kunde det saa gøre godt, naar det viste sig, at der fra forskellig Side var tænkt paa ham, naar han kom ud af Fængslet. Engang sendte en Kreds af Danske i Kalifornien ham en Guldmedalje med Flensborgløven paa Forsiden, og en anden Kreds i Kalifornien en Krystalskaal i Sølvindfatning, og 500 Beboere i Sorø Amt overrakte ham 1200 Kr. til en Rejse, og han tænkte ogsaa paa at gøre den, men brugte dem alligevel i Stedet til at trykke en dansk Læsebog, som han delte ud ved Sproggrænsen i Tusinder af Eksemplarer. Hvor det lignede ham.

Ogsaa en „Stavebog for Hjemmet“ og en lille Sangbog spredte han ud i store Oplag med sit Blad.

Hans Standpunkt i den sønderjydske Sag er bleven kaldt *Retsstandpunktet*. „Vi har Retten“, sagde han, „vi har tre Gange Ret — folkeligt, historisk og traktatligt“.

Folkeligt, fordi Sønderjyderne er danske af Sind, af Sprog og af Aandsliv.

Historisk, fordi Sønderjylland fra de ældste Tider har været en Del af Danmarks Rige.

Traktatligt, fordi Preussen og Østrig i 1866, da de efter deres Opgør sluttede Freden i Prag, deri indsatte en Paragraf — § 5 — der lovede, at den dansktalende Del af den sønderjydske Befolkning ved en Afstemning frit skulde have Lov til at give til Kende, om den vilde høre til Danmark eller til Tyskland.

Ganske vist har de to i 1878 slettet denne Paragraf — men siger Jessen: „I Pragertraktaten fik Nordslesvigerne en lovlig Ret“ — og den vilde han, at de skulde holde fast ved. Fordi de Danskes *folkelige* Ret til Sønderjylland var den vigtigste og Bestingelsen for, at den historiske og traktatlige Ret kunde hævdes, var der ingen Grund til at opgive de to andre. Intet af de Vaaben, Befolkningen havde i Hænde, maatte slippes.

Hans Politik er ogsaa blevet kaldt *Protestpolitiken*, fordi den mest bestod i at protestere, at træde op imod de mange Overgreb mod Befolkningen fra tysk Side. Han stod af og til i Besyndelsen lidt prøvende overfor flere af de ypperlige, folkelige Fremstød, der i nyere Tid er gjort i Sønderjylland, men efterhaanden som han saa, at det rimeligvis vilde trække længe ud med Genforeningen med Danmark, var ogsaa han ivrig til at støtte Arbejdet for at indrette Forsvaret paa et langt Aaremaal — at indrette de store Foreninger og virke for Tilslutning til dem, og i 1905 stiftede han „Kirkeligt Samfund for Flensborg og Omegn“, der skulde sørge for, at der stadig blev holdt dansk Gudstjeneste i Flensborg.

I 1898 blev han opstillet i IV Valgkreds for at mønstre de danske Stemmer derude Sydvest paa, men Rigsdagsmanden for I Valgkreds, Gustav Johannsen, var syg; saa maatte Jessen holde Møder ogsaa for ham — og under Valgkampen gik det

op for ham, at han ogsaa havde betydelige Evner som Taler. Han havde tvivlet om dette, om han havde Evne til at faa en ganske jævn Forsamling til at lytte, for han ejede jo ikke som Gustav Johannsen dette smittende danske Lune, som vi Danske nu engang sætter saa stor Pris paa.

Den 25. Oktober 1901 døde Gustav Johannsen, og Jessen var da selvskreven til Posten som Sønderjydernes øverste Fører og Tillidsmand.

Hvor jeg husker ham fra dengang.

Der blev i Studenterforeningen holdt en Mindefest for Gustav Johannsen. Jessen stod paa Talerstolen og gav et smukt og troværdigt Billede af sin ældre, afdøde Ven og Kampfælle. Han lignede ingen anden paa en Talerstol. Denne høje, ranke Skikkelse med det ejendommelige, stejle Kast med Hovedet gjorde straks Indtryk ved den Fyrighed, hvormed han gik i Lag med sit Emne, han var i det med det samme. Han tændte, naar han talte; der var en Glød i hans Indre, som maatte tænde. Der var noget æggende, noget sporende over ham; vi unge fik altid et Indtryk af ukuelig Energi og mandig Fasthed, naar han førte Ordet.

Bagefter var der en Sammenkomst, hvor vi samledes om Bordene, og nu var det den nye Mand, Gustav Johannsens Arvtager, Redaktør Jessen, det gjaldt.

Hil dig, du som støt og stærk
træder i hans Sted!
Løfte vil du Arven
fra ham, som nu har Fred.

Tak til dig for din Strid indtil denne Dag!

Tak for hvert et Fremtids-Slag for Sønderjyllands Sag!

Saadan sang vi, og der faldt mange gode Ord til ham, men det egentlige kom, da han rejste sig for at sige Tak og for at tale om det nye og mærkelige Afsnit i sit Liv, han nu stod overfor. Da saa vi unge noget af det smukkeste, unge kan faa at se — en Mand i sit Kald — en Mand, der stod og talte betaget af den Opgave, som helt ud var hans, og som han dog maatte ængstes for, fordi Ansvarret var saa stort.

Jo, han, der stod, havde, som A. D. Jørgensen sagde det, „været grebet af Folkesjælens Dødsangst og været henrykt af dens mægtige Attraa efter Liv og Udvikling“. Han vilde kunne tolke den med Myndighed paa sin Post.

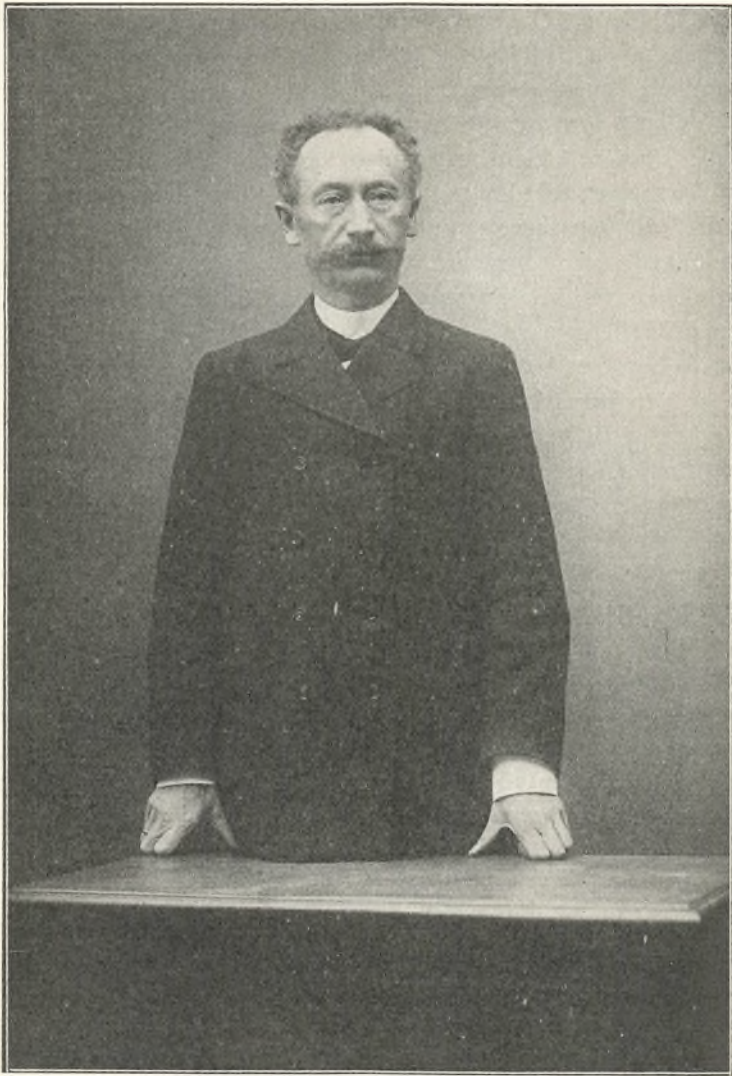
Til sidst fulgte vi ham — de Hundreder af unge — ned ad de brede Trapper fra Festsalen, mens vi sang „Dengang jeg drog afsted“ saadan, som man synger, naar alle Strengene i ens Sind er stemt. Vi stod og sang, mens han fik Overtøjet paa, og da vi sang Verset om Danebrog:

Og den har Tysken haanet og traadt den under Fod;
nej, dertil er vor Fane for gammel og for god —

saa vendte han sig om og saa med et straalende Blik op paa alle de mange unge Ansigter, som stod der Hoved ved Hoved op ad den høje Trappe. Han vinkede Farvel til os, og saa ilede han ud i Regnen ud til Vognen — og vi efter, og mens Stormen hylede om det gamle Hjørne nede ved Niels Juels Statue, og Regnen piskede ned, rungede Hurraraabene efter ham ud i Natten.

Til sine 20 Vælgermøder havde han udarbejdet 10 Valgtaler, dygtige, klare, oplysende Foredrag, som bagefter stod at læse i de sønderjydske Blade, og som blev udgivet i en lille Bog — „Valgtaler“. De læses med Udbytte den Dag i Dag. Den 8. Marts 1902 stod Valget, og den 15. April mødte Jessen første Gang i den tyske Rigsdag. I flere tyske Blade skrev man om ham, at der vilde det ikke gaa ham godt; hans Stejlhed overfor alt det tyske vilde gøre ham pinligt ensom i den Forsamling. Der var ogsaa Danske, som frygtede for, at det vilde gaa i den Retning, for Gustav Johannsen havde vundet alle Hjerter ved sin brede Fornøjelighed.

Det gik helt anderledes. Fra saa godt som alle Sider kom man til at respektere ham, og flere kom til at holde personligt af ham — ikke saadan, at de støttede hans Politik, det var kun sjældent og kun, naar der var sket særlig udæskende Overgreb fra tysk Side i hans Hjemland, at han kunde finde en mager Støtte for sin Sag. Men ham selv højagtede de, fordi de forstod,

Redaktør Jessen mod Slutningen af sit Liv.

at han var en nobel Mand, og at han talte sin Sag ud fra en stille, glødende Overbevisning. Ved det tysk-frisindede Partis Møder havde han Lov at gaa ud og ind, og adskillige private Familier aabnede deres Hjem for ham.

Medens han opholdt sig som Rigsdagsmand i Berlin, havde nogle Tyskere i Flensborg anlagt Sag imod ham for en Artikel. En Dag brød saa Politiet pludselig ind paa hans Redaktionskontor for at foretage en Husundersøgelse. Men en saadan Fremfærd stred mod det tyske Riges Forfatning; saa længe Rigsdagen var samlet maatte der ikke foretages nogen straffere retslig Undersøgelse mod noget af dens Medlemmer. Det viste sig, da han fik Meddelelse om dette, hvor megen personlig Sympathi man nærrede for ham; med Lethed samlede han i Hast Underskrifter til en Protest fra 21 Kolleger i Rigsdagen af forskellige Partier. Sagen kom til Forhandling i Rigsdagen næste Dag, og et Andragende til Rigskansleren om øjeblikkelig at standse Sagen blev enstemmig vedtaget.

Ved de ordinære Valg den 16. Juni 1903 blev han valgt med stigende Stemmetal.

Han var allerede nu angrebet af sin ondartede Galdestenslidelse; hans opslidende Arbejde og Indespærringen i Fængslerne havde taget paa ham. Alligevel talte han adskillige Gange i Rigsdagen. Utrætteligt paatalte han de mange forkvaklede Forhold i Sønderjylland, de retslige Tilstandes Usikkerhed og de mange Myndighedsmisbrug fra Embedsmændenes Side. En gang fik han Lejlighed til at omtale, hvad man fra tysk Side uhindret kunde tillade sig af Smædeviser mod de Danske, medens alle mulige — selv ganske stilfærdige danske Sange og Salmer — blev erklæret for ophidsende og blev forbudt. For at give Eksempler paa saadanne forbudte Sange fremsagde han baade paa Dansk og Tysk Vers af Brorsons Salme „Her vil ties, her vil bies“ og af Oehlschlægers Sang „Lær mig, o Skov, at visne glad“. Det var Linierne:

Lær mig, du lette Sommerfugl,
at sønderbryde tunge Skjul,
som her min Frihed tvinger,
som her skulde være ophidsende.

Med Undren sad disse Mænd fra alle Egne af det tyske Rige og hørte paa, at noget saadant kunde kaldes ophidsende, og der var dem, der ærgrede sig over en saa vidtdreven Smaalighed hos tyske Embedsmænd.

„Det er nok første Gang, der har lydt Dansk i den tyske Rigsdag“, havde han bagefter sagt til en af sine Venner.

I sin Rigsdagstid forhandlede Jessen med den tyske Regering om en Løsning af det vanskelige Optantspørgsmaal, men her blev det hans Efterfølger, H. P. Hanssen, der efter store Forarbejder og i Forbindelse med den danske Regering gennemførte en Ordning.

Men snart tog Sygdommen Overhaand; Jessen maatte midt i Maj lade sig indlægge paa et Hospital i Berlin.

Her kom en af de frisindede Rigsdagsmænd en Dag til ham med en Buket røde og hvide Roser — „in Ihren Landesfarben“, sagde han til ham. 15. Juni rejste han hjem til sin Villa i Kolund ved Flensborg Fjord, men blev saa raadet til at tage til Badestedet Ronneby i Blekinge, hvor Overlægen efter en Tids Forløb fastslog, at Sygdommen var Galdesten og krævede en Operation. Den udførtes d. 11. Juli af Professor Rovsing i København. Det saa ud til, at den var lykkedes, men han var slidt op, der var ikke Kræfter til at staa Sygdommen igennem. Livskraften ebbede langsomt ud. 22. Juli døde han.

Han blev svøbt i Danebrog; ingen har fortjent dette — at blive svøbt i den kostelige rød-hvide Dug — mere end han. I Stilhed blev hans Kiste ført til hans Hjemby, Flensborg, og jordet i Overværelse af en lille Kreds. Saadan havde han bestemt ønsket det.

„Tro til Døden“ staar der paa Granitstenen.

Mange i vort Folk sørgede, da Budet kom om, at den Mand var gaaet bort. Vi var vant til at føle os trygge ved at se hans ranke Skikkelse forrest i Kampen for vor dyre Folkesag.

En af de gamle førende Mænd, den da 81aarige Peder Skau, Bukshave, skrev i et Brev, at han havde set saa mange af Førerne gaa bort, men da han fik Budskabet om Jessens Død, „maatte jeg sætte mig hen og græde som et lille Barn“.

Fra Polakkerne kom der Vidnesbyrd om deres Taknemlighed imod ham, og fra en bayersk Rigsdagsfælle fik hans Hustru et Brev, der sluttede saadan:

„Aldrig skal jeg glemme den ædle Jessen“.

Valdemar Rørdam tegnede ham for os i faa, fyndige Strofer:

Det var Høvdingefald. Slig en Lod har han haft
og fortjent. Lad en Træl søge Hvil!

Som en Staalbue sprang denne kampslidte Kraft
under Sang af den susende Pil.

Og Dr. H. L. Møller skrev i sin Mindeartikel i „Sønderjydske Aarbøger“ fra 1907 efter at have skildret ham som Redaktør: „Alle disse Kendsgerninger taler visselig til Ære for Jessen som Bladleder og gør den Virksomhed, hvorved han gav det sydligste danske Blad Rang med de ypperste, ikke alene i Danmark, men i hele det skandinaviske Norden, til et nationalt Storværk“.

Fra hans Arbejde gaar Linien til Striden for Flensborg og de mellemslesvigske Egne nu.

Holger Budde-Lund.

Kristjan Jensen.

II November 1891 var der blandt den Skare Unge, der strømmede til Vestbirk Højskole, en ung Landmand, der hed Kristjan Jensen. Ingen tænkte vel dengang på, at denne jævne og stilfærdige Slider engang skulde blive en kendt Skolemand og en af vore allerbedste Hjemstavnsdigtere.

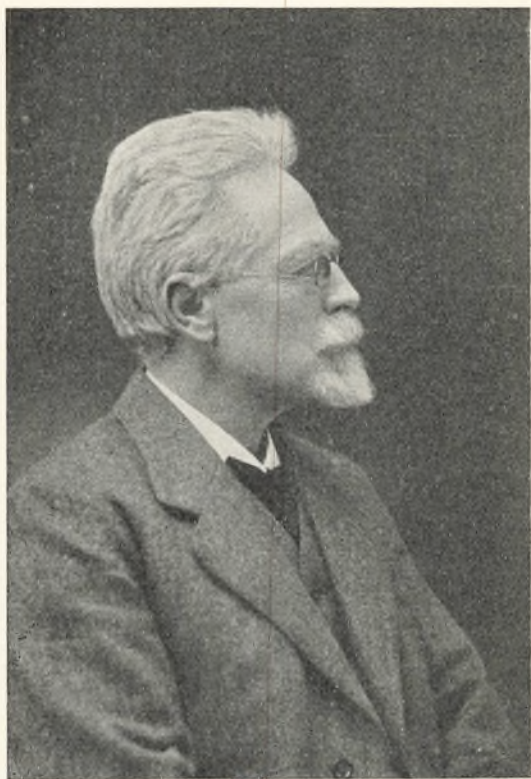
Når nu Kr. Jensen, som den 60årige Mand, tænker tilbage på de Mennesker, han gik i Lære hos som ung, siger han følgende om sin Højskoletid: „En dyb Glæde rører sig i mit Sind, når jeg mindes Vestbirk Højskole og den Mand, der endnu er med til at lede den. Højskolen har dannet min Ånd, og jeg priser mig lykkelig, at jeg fandt ind til dens Moderhjerter i min Ungdoms gode Tid.“

Efter endt Højskoleophold tilbragte Kr. Jensen en Sommer i Sønderjylland, og derefter tog han til Elbæk og senere til Askov for at uddanne sig som Lærer. Efter endt Uddannelse rejste han tilbage til Elbæk Højskole, hvor han virkede som Lærer i tre År.

Fra sin tidligste Ungdom var Kr. Jensen stærkt optaget af Gymnastikken. Han så i denne et folkeopdragende Middel af stor Værdi, når den var i Hænderne på gode Ledere.

Efter at han havde taget Gymnastikkursus i Askov, Vallekilde og København, oprettede han en Delingsførerafdeling ved Elbæk Højskole. Og var saaledes en af de allerførste, der forstod, at dette var et Arbejde, som Højskolerne burde tage op.

Hans Kærlighed til Gymnastikens bevirkede naturligt, at han blev taget stærkt i Brug i dennes Tjeneste. Han var i en lang Årrække Leder af Overbestyrelsens Månedskursus. Endvidere blev han meget brugt som Dommer, Foredragsholder og Leder af Delingsførermøder omkring i hele Landet.

Ernst Jensen

Fra 1900—1913 var han Tilsynsførende i Horsens og Omegns Skytte- og Gymnastikforening. En ældre Delingsfører her fra Egnen fortæller herom, at Kr. Jensen var meget afholdt som Tilsynsførende, han var en god Vejleder, jævn og kammeratlig; han vandt altid Venner, hvor han kom.

Efter at Kr. Jensen var blevet gift, overtog han Fri- og Efterskolen i Elbæk, og her har han røgtet en Lærers skønne Gerning i de mange Aar. Her har han ført sit stille, jævne og virksomme Liv, fordybet i sin Skolegerning og sin Digtning.

Hans Ungdomskærlighed til Gymnastiksagen præger også hans Forfattervirksomhed, idet han i Bogen „En Delingsfører“ har tegnet for os Gymnastiksagens jævne, trofaste og idealistiske Arbejder — den danske Delingsfører, hvis Fremtoning intet andet Land har Mage til.

Hans øvrige Forfatterskab omfatter mest Erindringer fra hans Hjemegn, fra Barndommens Land. Forstående og virkelighedstro tegner han de Mennesker, som han har særlig Forkærlighed for, „de små i Samfundet“, og viser os her, at der er noget godt i alle Mennesker og Livspoesi i alle Samfundslag.

Hans Skildringer af gamle Folk og Børn er uforlignelige, tænk blot på Fortællingen „Søren og Bedste“ i Samlingen „Mellem Jul og Slet“.

I Efteråret har Kr. Jensen påbegyndt Udgivelsen af et Udvalg af sine Fortællinger under Navnet „Almue“, hvis første Bind nu foreligger. Det bliver en Novellesamling, som i højeste Grad fortjener at få Indpas i alle danske Hjem.

Holger Bidstrup.

Udby Præstegaard.

Grundtvig-Museet i Udby Præstegaard.

I „Vestbirk Højskole“ for 1924 skrev jeg lidt om Grundtvigs Barndomshjem og slog til Lyd for en Indsamling, saa den gamle Præstegaard kunde blive bevaret, og at der dér kunde blive indrettet et Museum for Grundtvig-Minder.

Efter at have arbejdet videre med denne Sag i de forløbne fire Aar — der unægtelig har givet meget Arbejde og mange Vanskeligheder at overvinde, men ogsaa saa meget større Glæder, naar disse blev overvundne — har jeg Lyst til at fortælle lidt om, hvad der nu er naaet, noget der er særlig Grund til i dette Aarsskrift, da vore Elever har været nogle af de ivrigste til at støtte Sagen, og det skal I have Tak for.

Det første Maal, Udvalget maatte sætte sig, var at faa den gamle Gaard fredet, da den ellers i det mindste delvis vilde blive nedrevet, og dette lykkedes ret hurtigt, takket være Medlemsraadets og Ministeriets Velvilje.

Derefter maatte vi tænke paa at faa de ret medtagne Byg-

ninger sat i Stand. Og dette skete saa i Sommeren 1926, efter Planer og Tegninger af Arkitekt Langballe, Køge, og under Ledelse af Bygmester Olsen, Slagelse.

Den gamle Lade fra det 17. Aarhundrede, der baade var vind og skæv, maatte rettes op, og det meste af Murene blev sat helt

Kapellanfløjen med Linden, der er helt overgroet af Vedbend.

om. Ligeledes maatte store Dele af den lange Gaard tækkes om med nyt Rørtag. Og den grimme nye Fløj ud mod Haven, der var typisk for Forfaldstiden i vor Bygningskultur, blev sat nogenlunde i Stil med de ellers saa smukke og harmoniske Bygninger, som Præstegaarden iøvrigt bestaar af. Den store gule Gavl med røde Borter om Vinduer i alle Former blev beklædt

Fløjen mod Haven.

med Brædder som de andre Gavle, og som det er almindeligt paa Sjælland, og der kom pæne Vinduer ind som i de andre Fløje (se Billedet). Havedøren og de store Vinduer forneden burde jo ogsaa have været erstattede af mere harmoniske Ting, men dette vilde gaa ud over Præstens Lejlighed og maatte opgives.

Ovenpaa blev der indrettet nogle rare Værelser, som Præsten fik til Erstatning for Kapellanfløjen, som han maatte afstaa til Museet, det vil sige fire Værelser og en lille Forstue, som Grundtvig beboede, da han var sin Fars Medhjælper, og her har han sikkert skrevet nogle af sine Bøger, dem fra den Tid.

Samtidig med Istandsættelsen blev saa disse Rum indrettede til at rumme det fremtidige Museum, idet der blev opført Brandmure, lagt Beton over Loftet o. s. v., saa de kyndige nu mener, at Præstegaarden, om det skulde ske, kan brænde af oven over Museet uden at skade dette, eller saadan, at der i værste Tilfælde bliver god Tid til at redde Genstandene ud i Haven.

Efter at disse to Maal, Fredningen og Istandsættelsen, var naaet, maatte der for Alvor arbejdes paa det sidste, som viste sig at være ikke det mindst vanskelige, nemlig at faa samlet

Den gamle Lade.

Møbler, Bøger, Billeder o. l., som har været Grundtvigs, har tilhørt hans Slægt eller paa anden Maade kan betyde noget for hans Minde.

Grundtvig var jo gift tre Gange og havde en stor Vennekreds, saa alt, hvad han ejede, er spredt rundt i hele Landet mellem hans Slægt og Præstevener, dog har hans eneste nulevende Datter en større Samling, Møbler m. m., men det væsentligste af den er bestemt til Museet paa Frederiksborg Slot.

Men en Aprildag, d. 17., i dette Aar kunde Arbejdsudvalget og Arkitekten dog samles i Udby Præstegaard for i de to største af de nævnte Stuer i Kapellanfløjen at opstille de indsamlede Ting og der indrette et Par meget hyggelige Stuer.

Jeg var bange for, at det, vi havde paa den Tid, vilde fylde alt for lidt, endog i en Stue, men det viste sig udmærket at kunne „fylde“ to. I den forreste, der kun har Vinduer ud til Gaarden, er der opstillet et Par Montre, hvori der er fremlagt mange værdifulde Ting, som Breve, Manuskripter til Digte o. l., og det store Læseglas, som Grundtvig brugte til Stadighed gennem mange Aar og indtil sin Død 1872, har ogsaa sin Plads her.

Den store Gaardsplads, set fra Stuehuset.

Paa Væggene i denne Stue er der ophængt, jeg tror omkr. 100 Billeder af Grundtvig og hans Slægt, af Kirker og andre Bygninger, han har været knyttet til, o. s. v., allesammen Fotografier, som er skænkede af Bogholder Christensen i Haslev, der i mange Aar har samlet paa disse Ting.

I den største af Stuerne, „Grundtvigs Stue“, der har Vinduer baade til Gaarden og Haven, og udenfor hvilke „Grundtvigs Lind“ staar, er ophængt en Del større Billeder af Grundtvig og af en hel Del af hans nærmeste Venner. Og her er opstillet enkelte større Møbler, som har tilhørt ham, en dejlig stor Skrivepult, et lille rundt Bord, som er kendt fra et af Marstrands Malerier og skænket til Museet af Fru Andreasen, Toftlund, og her er ligeledes en Gave fra Forstander Holger Begtrup, en stor Bogreol, der ogsaa har været Grundtvigs, og hvor der nu er opstillet en Mængde Bøger, især Original-Udgaver af Grundtvigs Skrifter og enkelte andre Bøger, som har tilhørt ham selv, bl. a. en latinsk Cyprianus fra 1640 og et stort Leksikon, som Forstander Jacob Appel har givet os.

Fra denne Dag, d. 17. April 1928, er det lille Museum aabent

for alle, og aldrig er jeg vendt saa glad tilbage fra Udby. som da jeg den Dags Aften sammen med Sekretæren, Erik Spur, igen rullede mod København, og jeg vil i høj Grad anbefale jer, vorre gamle Elever, at besøge baade Museet og selve Stedet, naar Lejlighed gives. I faar da ogsaa Lov til at skrive jeres Navne i Fremmedbogen, som ligger paa den store Skrivepult, hvorved Grundtvig har skrevet saa meget af sine værdifulde Ting.

Et Hjørne med Præstens Værelse.

Men i den store Reol er der Plads til mange Bøger endnu, og i Stuerne kan der i det hele taget være meget mere af alle de herlige gamle Minder om vor store Folkehøveding, som endnu findes spredt om i Landet, og hvoraf vi da ogsaa har Haab om at faa en Del, bl. a. Grundtvigs store Skrivebord, der ganske svarer til den nævnte Skrivepult, og som nu er i Biskop Ludwigs Eje.

Til Istandsættelsen af Gaarden og Indretningen af Museet har vi ialt af Penge brugt 14—15000 Kr., foruden det, vistnok omkr. 7000, som Staten udredte for at sætte Avlsbygningerne i Stand, hvad der blev forsømt, da det meste af Gaarden blev udstykket.

De allerfleste af disse Penge er indkomne som Gaver fra private eller gennem Foreninger o. l. Dog har vi endnu en Gæld paa godt 500 Kr., saa vi har endnu Brug for, at Venner af Sagen endnu engang vil tænke paa os i den Anledning, især da vi stadig skal bruge Penge til Museet, til Montre, Indramning af Billeder o. s. v.

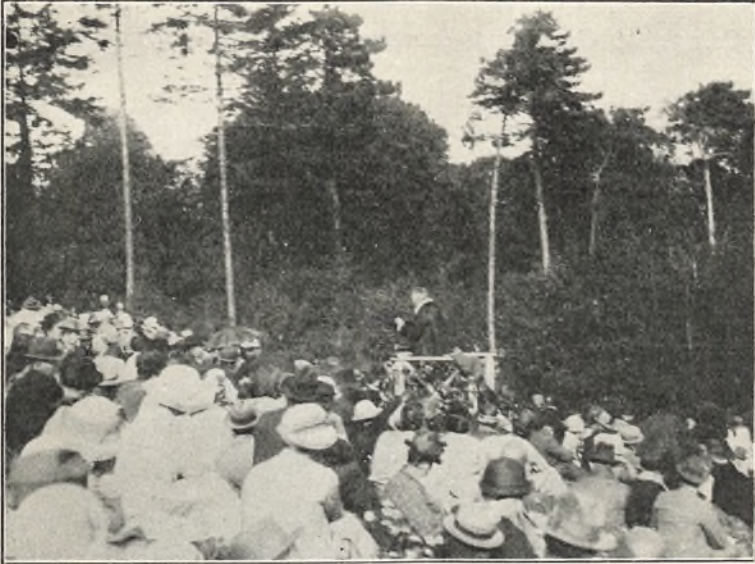

Gaardspladsen under det store Møde.

Men selv om dette tredje Maal, som Udvalget satte sig, ikke helt er naaet endnu — Museet maa stadig øges — saa er vi dog naaet saa vidt, at der nu findes et lille godt Museum for Folkets største Mand paa det naturligste Sted, et saadant kan findes, i hans gamle Hjem, og hele denne gamle Præstegaard staar endnu og kalder Minderne frem fra Grundtvigs forunderlig rige Barnedomstid, for alle, der vil gæste Stedet og lytte til Mindernes Tale. Ja, den store gamle Have, Kirken og den hele gamle Landsby staar endnu omtrent, som da Grundtvig var Barn her for nu snart 150 Aar siden, og ingen andre Steder i vort Land kan føre saa stærk en Tale om ham og hans Gerning som denne skønne Plet mellem Sydsjællands Bakker og Skove.

Ved Grundtvigs 145. Aarsdag i Sept. (dog ikke d. 8., som var en Lørdag, men d. 9.), kunde selve Indvielsen af Museet finde Sted ved et stort Folkemøde, som den Dag blev afholdt i Udby.

Det var en af vore mest straalende Septemberdage, saa varm som en Højsommerdag, og Folk strømmede til den lille hyggelige By paa alle mulige Befordringsmidler; en stor Bilpark dannede sig paa Marken udenfor Præstegaarden, og inde paa den

Det store Møde den 9. Septbr. 1927. Fønnesbech-Wulff prædiker.

store Gaardsplads blev der stuvende fyldt med Hestekøretøjer, som ved en mægtig Kirkefærd i gamle Dage.

Det viste sig da ogsaa hurtigt, at den ellers ret store Kirke, hvor Mødet skulde begynde med Gudstjeneste, ikke halvt kunde rumme de mange Mennesker, hvorfor vi samledes — vel imellem 1500 og 2000 Mennesker — paa en stor Skraaning Syd for Kirkegaarden.

Her begyndte vi da med Friluftsgudstjeneste ved Biskop Fønnesbech-Wulff. Siden blev der talt af Formanden, Provst Meinertsen, Mern, og Forstander Bækhøj, Ollerup, der alle er Medlemmer af Museumsudvalget.

Det faldt i min Lod at sige et Par Slutningsord ved Aftensangen inde paa selve Kirkegaarden. Der findes lige Vest for Kirketaarnet oppe paa en Høj, i Højde med Glamhullerne, en dejlig Mindesten for Grundtvig, rejst paa 100-Aarsdagen for hans Fødsel. Og her er det bleven Skik ved saadanne Fester i Udby at samles til Aftensang ved Solnedgangstid, for saa der at synge Grundtvigs dejlige Aftensang: „Kirkeklokke! mellem

ædle Malme“. Og mon man paa anden Maade bedre fatter Betydningen af Grundtvigs Barndomsliv i Udby end ved paa dette Sted at synge denne Sang:

„Mens som Barn paa Landet jeg var hjemme,
Julemorgen var mit Himmerig,
den du meldte mig med Englestemme,
kimed klart den store Glæde ind.“

Ja, hertil var Grundtvigs Liv knyttet fra første Færd af, gennem hans rige Barndomsdage under Fars og Mors Varetægt. Her blev saaet de Frø, hvoraf hans rige folkelige og kristelige Liv skulde udfolde sig. Hertil søgte han tilbage som ung Mand, da han havde været ude for de stærkeste Storme, og her begyndte han under Frygt og Bæven sin velsignelsesrige Præstegerning som sin gamle Fars Medhjælper.

Dette har han givet de rigeste Udtryk for i sin Digtning lige fra 1811, da han skrev Digtet „Udby Have“, og 1815, da han skrev Digtet om „Katrine Maries Borg, min elskede Moder“, og frem til 1845, da han skrev sin Aftensang om Landsbykirkeklokken, til han da sidder og beriger sig selv og os andre gennem sine herlige Barndomsminder, for til Slut at „nynne sagte“, men saa inderligt „mellem Bedeslag“, at det maatte gaa i Opfyldelse:

„Kirkeklokke! naar til sidst du lyder
for mit Støv, skønt det dig hører ej,
meld da mine kære, saa det fryder:
Han sov hen, som Sol i Høst gaar ned!“

Før de sidste Toner af Sangen døde hen mellem de høje Træer, faldt den store Klokke ind med at ringe Solen ned, og mens den store Skare Mennesker blottede Hovedet, lød Bedeslagene som en mægtig, men stille Bøn ud i den fredfyldte Sommeraften.

Kristen Nørgaard.

Grønne Spirer.

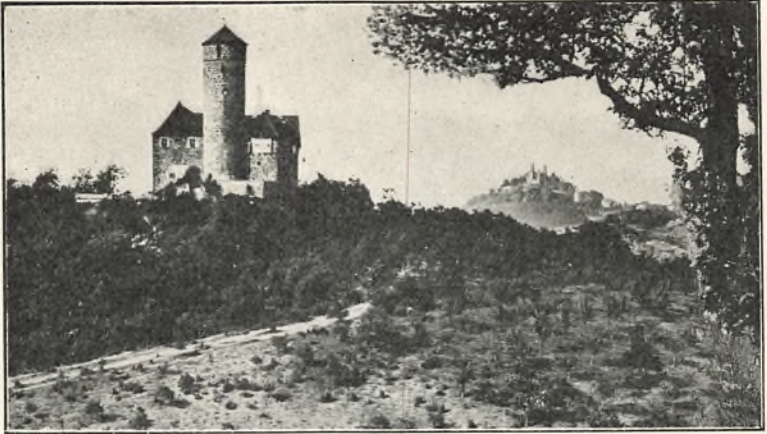
Der hengår ikke mange Uger efter Jul, før vi Mennesker så småt begynder at spejde efter, om ikke snart de første grønne Spirer vil begynde at bryde igennem den kolde Jordskorpe. Og når de så endelig kommer, ja så skaber de i os et Håb om et snarligt Forår, hvor vi igen skal se Liv og Vækst omkring os.

Den livløse Vinter virker noget lignende på et Menneskes sind, som en smilende Skovsø. Man kan glæde sig over Søens Skønhed, men man bliver så hurtig træt af den. Dette er derimod ikke Tilfældet ved Vandring langs den virksomme og travle Skovbæk; thi her er Liv og Bevægelse.

Vårtegnene: Håb, Bevægelse og Liv er i høj Grad Ting, der tilhører Ungdommen. Sandheden er vel den, at de Unge lever så stærkt i Håbet, at de venter, at det bedste stadig ligger i Fremtiden. Det er derfor ret forklarligt, at de Unge har svært ved at lytte til de Stemmer, der siger, det er en dødssyg og afblomstret Verden, vi lever i. De Unge må ifølge deres Natur se Lys forude og i denne stærke Trang til at finde Lyset, kan det gå de Unge, som det går de fleste Mennesker i Forårlængslernes Tid, at man ikke altid giver sig Tid til at skelne Kulturplanterne fra Ukrudtet.

I det følgende vil jeg prøve på at fortælle lidt om de grønne Spirer — de Lyspunkter forude — som en stor Del af den tyske Ungdom mener at have fundet.

For at forstå den tyske „Wandervögel“ (Vandrefugle) Bevægelse er det nødvendigt, at man først erindrer sig Tyskland før og under Verdenskrigen. Det gamle militaristiske Tyskland, som man straks får en Forestilling om, blot man nævner Navne som Bismarck og Kejser Wilhelm. Det Tyskland, som let blev

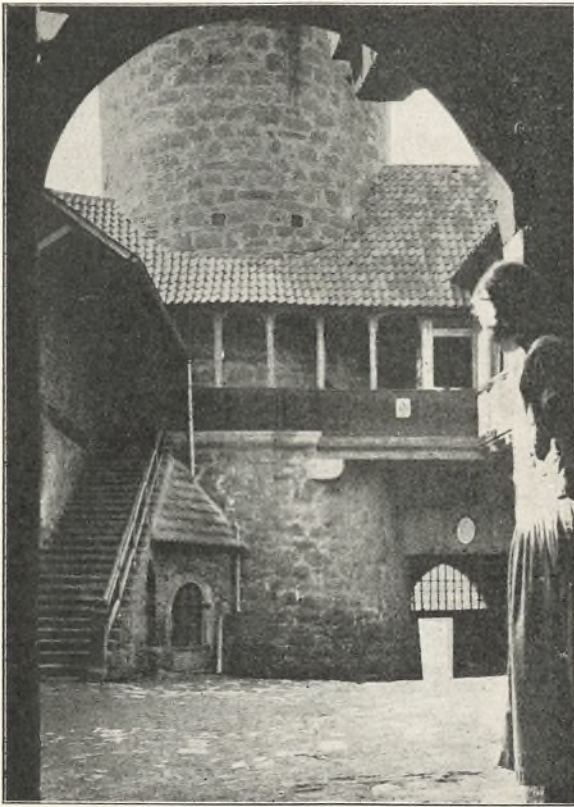

Ungdomsherberget paa Slottet Ludwigstein.

pralende, fordi det var så stort. De tyske Hjem, hvor den unge Slægt gennemgående blev opdraget i Kulde og Strengthed, og endelig den Amerikanisering, som Tyskland, såvel som de fleste andre europæiske Lande i den nyere Tid har lidt under. En Bevægelse, som kan udtrykkes sådan: At komme så hurtigt og så let som mulig til det altsammen. Film i Stedet for Bøger, „Spadsering“ i Stedet for Dans, morsomme og intetsigende Dilettantkomedier i Stedet for tankevækkende Foredrag o. s. v.

Mod alt det her nævnte har en stor Del af den tyske Ungdom reageret, vendt sig bort fra og søgt ud i Naturen for at blive enkle, sande og gode Mennesker.

De har gjort den for vor Tid meget tiltrængte Opdagelse, nemlig at Menneskenes Ben kan bruges til at gå på. De anvender meget af deres Fritid til Vandring ude i Naturen, ikke efter noget bestemt Mål — jo det store Mål at fordybe sig i Naturens Stilhed og derved få Hjælp til Indadvendthed — til Selvopdragelse. Mange af disse Unge kommer i så inderlig Forbindelse med det skabte, så deres Tanker naturligt føres hen til det, der er bagved — til Skaberen. Når Mørket hviler over den smukke bjerg- og skovrige tyske Natur, da hviler den legemligt trætte Vandrer i et af de såkaldte „Jugendherbergen“, hvoraf Tyskland for Tiden har ca. 3000, og som tilsammen har ca. 3 Mill. Sovepladser.

Indgangsporten til Slottet Ludwigstein.

På min Rejse i Tyskland i Efteråret opholdt jeg mig nogle Dage på et sådant Ungdomsherberg. Oprindeligt havde dette Herberg været en gammel Borgruin, som Staten overlod til de unge „Wandervögel“, disse havde så selv restaureret den gamle romantiske Borg. Og nu stod den der med sine smukke Opfølgingsstuer, hvori det hjemmelavede, smukke Bohave vidnede om en fingernem og dygtig Ungdoms Arbejde.

Ved Indgangsporten stod følgende Opslag: „Her er det kun tilladt Ovnene at ryge“; Spiritus og Tobak er bandlyst af denne Ungdom. Stimulerende Midler behøver de ikke, de har Naturen.

Deres Klædedragt og Levevis er yderst enkel og naturlig. De unge Kvinder har ingen høje Hæle under deres Sko. Mange er

En Flok tyske »Vandrefugle«.

iført en folderig og smuk Kittel, og deres Ansigt er ikke malet. De har lært så meget af at se på de friske Blomster i Naturen, at de nøjes som disse med at vaske sig i de Regndråber, der falder fra Himlen.

De unge Mænd bruger ingen stive Flipper, men er iført en klædelig Bluse og korte Benklæder. Alle Vandrerne har en stor Rygsæk på Ryggen, hvori deres spartanske Fødemidler og andre Fornødenheder opbevares.

Når „Wandervögel“ trænger til Hvile, sætter de sig i en Klynge, nogle tager deres Guitar frem og andre synger til. De kan synge i timevis, ikke krigsbegeistrede eller pralende Sange. En af Førerne nævnte dette: Vi vil ikke mere synge Tyskland over alle; men Tyskland ved Siden af alle. Jeg tror, at hans Ord var mere end smuk Talemåde. Disse Unge holder af Tyskland, deres Fødeland, men netop fordi de holder af deres Land, kan de forstå, at andre Landes Unge også må have Lov til at holde af deres Land. De tyske „Wandervögel“ hører ind under International Ungdomsliga, hvis vigtigste Opgave er at arbejde for Fred og Forståelse mellem Nationerne. At de Unge her virkelig gjorde disse Opgaver fik jeg mange Vidnesbyrd om. Hvilket Kammeratskab oplevede jeg ikke i de Dage, jeg færdedes iblandt dem.

Under den store Gymnastikfest på Dybbøl i Sommer sad jeg i tre Dage og betragtede de godt otte Tusinder af Danmarks

gymnastiserende Ungdom. Jeg glædede mig over den Energi, deres Arbejde og Ansigter var præget af, dette Syn gav mig en forøget Tro på Danmarks Fremtid. Noget af det samme oplevede jeg blandt den tyske Ungdom, og det gav mig Forventning om et sundt Tyskland, når disse Unge skal til at bære deres Land „ind i Dagen ny“.

Foruden Musik og Sang anvender „Wandervögel“ også en Del af deres Tid til gamle tyske Folkedanse og til rytmisk Gymnastik. Om Vinteren dygtiggør de sig ved at søge Højskolerne eller opretter Studiekredse. Deres Højskole drives for en stor Del efter dansk Mønster og da i Særdeleshed, som vi kender den herhjemme fra Borups Højskole i København.

Ja endnu er den her skildrede Bvægelse en Bybevægelse, men den begynder nu også at få stærkt Tag i Landbefolkningen. Og vi må jo erindre, at endnu er hele Bevægelsen kun grønne Spirer, men det er min Overbevisning, at de spæde Spirer snart vil blive til en skøn og kraftig Plante, det er kun mit Ønske, at de to Ukrudtsplanter, der gror i dens Nærhed, må blive bekæmpet. Her tænker jeg på dette, at Wandervögel-Bevægelsen vil begynde på bar Bund, idet den siger til det ældre Slægtled: „Alle jeres Idealer er ynkelig gået til Grunde ved at Verdenskrigen blev til Virkelighed, og derfor er der intet af jeres, der duer, vi Unge må begynde helt forfra.“

Selv om dette er delvis rigtigt, så må den tyske Ungdom dog ikke glemme, at der er noget, der hedder Arv. Alt det, „Fædrene har kæmpet og Mødrene har grædt“ for; lukker de af for dette, vil deres ellers så friske grønne Plante miste noget af den nødvendige Ernæring for at kunne vokse.

Det andet, jeg vilde ønske måtte blive ændret, er dette, at den nytyske Ungdomsbevægelse smækker Hjemmets Døre hårdt i efter sig. At de gør dette skyldes vel som førnævnt de strenge og kolde Hjem. Forhåbentlig vil den nye tyske Ungdom erfare sig til Nødvendigheden af et godt og rigt Hjemliv og forstå Bj. Bjørnsøns Linier:

„Hvem ej kan bygge sit eget Hus,
hvad stort han bygger, går og i Grus.“

Holger Bidstrup.

»Bedre Byggeskik«.

Et af Nutidens store Spørgsmaal gælder vort Lands Bygningskultur.

Den danske Folkekultur har gennem de sidste Slægtled vist store og lykkelige Fremskridt. Men den Side af Udviklingen, der hører under Kunstkulturen og Skønhedsbegreberne, har samtidig været i Opløsning, det ses paa Udstyrelsen af Hjemmene og særlig paa selve Husene.

Uden Overdrivelse kan det siges, at den danske Bygningskultur har staaet meget højt, men lige saa højt den har staaet, lige saa dybt har den været i Forfald og er det for en stor Del endnu. Gennem de sidste Par Slægtled er der meget faa Steder taget Hensyn til, hvorledes et Hus kom til at se ud. Maalet var blot at faa et Hus, saa var det nærmest ligegyldigt, hvorledes det kom til at se ud.

Vore Byers og Landsbyers gamle Byggeskikke gjorde, at Husenes Form og Materialier paa en smuk og jævn Maade faldt sammen med Landskabet til et smukt og hyggeligt Hele. Men en hel Masse af senere Nybygninger har paa en meget uheldig Maade taget Pladsen op efter de gamle Huse. Den gamle traditionelle Byggeskik viste os enkle og faste Former, den nye viser unyttig, forloren, og dyr Pynt, daarlige Altaner, Karnapper, Taarne og Spir; det hele præget af Tilfældighed. De nye Huse havde ikke det hjemlige Præg og den stilfærdige Hygge som de gamle Huse.

Det gik efterhaanden op for mange, hvor forfærdeligt de jævne Bygninger i Byer og Landsbyer blev forsømt i Retning af Skønhed og praktisk Indretning. Det følger nærmest af sig selv, at det var de mest fremragende Arkitekter og dem, der havde med Bygningskunst at gøre, der først fik Øjnene op for,

hvorledes Bygningskulturen lidt efter lidt forfaldt ud over Landet; og de var paa det rene med, at der maatte gøres et Arbejde for atter at hæve den og bringe de gamle Traditioner i Højsædet igen. Allerede i Halvfemserne søgte Martin Nyrop at skabe Interesse for de gamle danske Bygningsformer; senere kom Povl Holsøe til. Grundtvigkirkens Mester, den gamle P. V. Jensen-Klint, talte og skrev paa det ivrigste mod Byggeriets Uvæsen. Ivar Bentsen og Carl Brummer samt Kunsthistorikeren Vilhelm Lorenzen var ogsaa ivrige Talsmænd for Sagen, og mange andre foruden de her nævnte.

Resultatet blev Dannelsen af Landsforeningen „Bedre Byggeskik“ i Aaret 1915.

Foreningen satte som sit Maal at virke for en Forbedring af vor almindelige Bygningskultur, at skabe en ny Byggeskik. De nye Huse skal være enkle, hjemlige og smukke, som de gamle var. De skal passe til den Plads, de skal have, være praktiske og tidssvarende.

Det er ikke Meningen, at Byggeriet skal føres tilbage til de gamle Forhold, eller Udviklingen skal standses; nej, vor Bygningskultur maa forme sig efter vor Tids Krav smukt og naturligt som i Fortiden.

Dette Maal søges naaet gennem forskellige Afdelinger inden for Foreningens Virksomhed. De vigtigste er:

„Tegnehjælpen“, der udfører eller korrigerer indsendte Tegninger for ubemidlede Bygherrer.

Afholdelse af Kursus for Haandværkere.

Udgivelse af Typetegninger til Gaarde og Huse for Land og By.

Foredragsvirksomhed og Udstilling af eksempelgivende Tegninger.

Foreningens Aarsskrift, der sendes til alle Medlemmerne, indeholder Tegninger og bygningstekniske Afhandlinger.

Foreningens Tegnestue staar aaben for Haandværkere, som under Vejledning ønsker at tegne eller korrigere deres Projekter; Tegnestuen er ligeledes ubemidlede Bygherrer til Raad og Vejledning i alle Bygningsspørgsmaal.

Afdelingerne ledes af Arkitekt Harald Nielsen.

I de forløbne Aar har Foreningen udført et stort Arbejde, der har baaret gode Frugter, hvilket kan ses ud over Landet. Det er en Lykke, at det ved „Bedre Byggeskik“ er lykkedes at hæmme Ødelæggelsen af det danske Lands Naturskønhed.

Men skal Foreningen have Fremgang, da maa den have Støtte af os unge Haandværkere. Det er et stort Ansvar, vi har, for det er os, der for en stor Del kan bestemme, hvorledes den danske Bygningskultur skal forme sig i de næste 30—40 Aar.

Dette er en Sag, der angaar alle, ikke alene den, der skal bygge, men enhver, der holder af den danske Jord og det danske Landskab. Alle maa være med til at frede og værne om vort skønne Land.

Johs. Frishøi.

Jul paa en Folkehøjskole.

Hvert Aar siden de amerikanske Damer besøgte os i Vinteren 1922—23 og Sommeren 1923 har Aarskriftet bragt Meddelelser om dem og den Højskole, de har arbejdet frem i det amerikanske Højland i Staten North Carolina.

Faa Udlændinge har vel studeret den danske, ja — den nordiske Højskolebevægelse saa grundigt, som de har gjort, og i det sidste Aarstid har den unge kvindelige Magister Frøken Lois Bacon, en Niece af Skolens Forstander, Fru Campbell, været paa Studierejse til de nordiske Højskoler. Hun glædede os baade i Decbr. 1927 og Juni 1928 med et Besøg og havde efterhaanden lært sig det danske Sprog helt godt.

Nu har Fru Campbell udsendt et stort Værk paa 359 Sider: *The Danish folk school — its influence in the life of Denmark and the North* (Den danske Folkehøjskole og dens Indflydelse paa Livet i Danmark og Norden). Den er udsendt i meget smukt Udstyr med en Rigdom af Billeder paa et af New Yorks store Forlag og vil sikkert vække en ret betydelig Opmærksomhed i De forenede Stater.

To Kapitler er helliget Besøget paa Vestbirk Højskole, et langt om selve Skolen og dens Arbejde og et kort om Julen i Vestbirk — et hyggeligt og fornøjeligt Billede af dansk Jul, set med fremmede Øjne. Det findes i Oversættelse nedenfor.

H. B.:L.

„Hvis De har Lyst“, sagde Fru Nørgaard, idet hun indbød os til at blive i Vestbirk Julen over og gerne vilde, at vi skulde forstaa, at de oprigtigt ønskede, vi skulde blive, men kun, hvis vi virkelig brød os om det.

Vi maatte have fuldstændig Frihed til at gøre, hvad vi helst vilde. Budde-Lund fik os ind i sit Værelse for i „dybeste For-trolighed“ at forklare os, at de havde været noget ængstelige ved vort*) Besøg, men at de nu var kommet til at holde af os og ønskede, vi skulde blive. Hvis vi gjorde det, maatte det imid-ler-tid afgjort være paa den Betingelse, at vi ikke gav nogen Gave. Det var kun efter indstændige Anmodninger fra vor Side, at de samtykkede i at lade os købe noget til den fire Aar gamle Carl, „men kun ganske lidt“.

Chocoladegildet havde været Juleafskeden med Eleverne, og Natten efter det var, som Kirstine Rind spaaede, afgjort urolig. Gennem vore Vinduer, som vendte ud til Hovedvejen, hørte vi de store Biler komme rullende Kl. 11, 2 og 4 og de Hurraer, som hilste hver Flok, der kørte bort. Medens Lyden af hver Motor tabte sig i det fjerne, klappede en hendøende Række Træsko tilbage med Spøg og Latter for at forberede sig til den næste Omgang — og sikken en Forberedelse det var!

Man kunde vanskeligt se, at disse pyntede unge Mænd var vore Kammerater fra Foredragssalen og Spisestuen. Ikke en-gang Askov vilde kunne overstraale de fine Frisurer, hvide Flip-per og blanke Sko.

Køkkenet havde lavet pæne Pakker med Smørrebrød til Rej-sen, og ingen Anstrengelse blev sparet for at gøre Afrejsen hyggelig og fornøjelig.

Nogle faa blev til den 23. for at hilse paa Grønvald Nielsen paa Fødselsdagen. Morgenen var mørk og taaget, men vi sam-le-des tidligt ved den gamle Forstanders Dør og sang en Jule-sang, som vi lagde alle vore Kræfter i. Der maatte adskillige Sange til for at kalde hans smilende Ansigt til Vinduet med et „Tak“ og „Glædelig Jul“.

Øg saa — sikken en Sceneforandring! Bygningen var næppe rømmet af Eleverne, førend hele Husstaben tog fat paa den vil-deste Skuren og Skrubben, man kunde forestille sig — hvide Hovedkapper, Træsko, Spande og Koste. Mangen en bøjet og træt Ryg og mangt et ømt Knæ maa lidt medtaget være kravlet

*) De tre amerikanske Damer kom fra Askov hertil en halv Snes Dage før Jul.

sent i Seng den Aften. Vi faldt i Søvn til Lyden af plaskende Vand og skurende Skrubber mod haarde Gulve.

Det var ikke en særegen Vestbirk- eller Højskoleskik, opdagede vi snart, for den hele Landsby og — formoder jeg — det hele Danmark var beskæftiget paa lignende Vis. Vi gjorde en Besøgsrunde til vore nære Naboer og forstyrrede dem midt i deres Rengøring og Fejen. De havde dog aldrig mere travlt end at de kunde standse lidt og spørge os om, hvordan vi syntes om dansk Jul, og om vi fejrede Julen i Amerika. De traktered os med en varm, sur-sød Hindbærsammenbrygning og Klejner og andre Smaakager — Kager lavet særlig til Juletiden. Vi maatte beundre og smage deres Marcipandejg, saadan nogle pæne smaa Æbler og Gulerødder. En dygtig Kone havde formet sin Marcipan som de mest livagtige smaa Stykker Rugbrød med Ost.

Den 24. var den store Dag, den gryede graa og mild. Da vi tænkte, det var bedst, vi ikke var i Vejen midt i alt det travle Husvæsen, gik vi os en Tur langs Gudenaen, Danmarks største Flod; smuk er den, men ikke videre imponerende. Kl. 3 var vi færdige til at køre til Kirke med Grønvald Nielsen. Placeret i hans skummende Ford for vi rask forbi Familien Nørsgaard, som i rolig Værdighed rullede afsted i Skolens sorte Vogn med Forkarlen stolt paa Bukken. Vi følte lidt Misundelse over deres Ekvipage, for, naar alt kommer til alt, var den dog mest passende til Lejligheden.

Valgmenigheden, hvortil Vestbirkkredsen hørte, havde ikke sin egen Kirke. Den brugte en af Statens Kirker paa de Tider, hvor det ikke kunde komme i Vejen for de faste Gudstjenester. Det var derfor til en gammel Sognekirke, vi kørte, først ned over Floden og saa til venstre gennem bølgende Bakker og Dale.

Da vi kom dertil, saa vi, at det var en lille, tung Granitbygning, der laa paa et Højdedrag med Syn ud over Straatage, som skjulte sig i Lavningerne nedenfor; dens Taarn var for længst faldet. Omkring den samlede de hvide Sten sig paa den omhyggeligt holdte Kirkegaard, og mellem Træerne, som indrammede Stien fra Kirkegaardsporten til Indgangsdøren, vandrede Præsten til Gudstjeneste med hvid Pibekrave og sort Kaabe.

Da vi var kommet ind, trak vi Vejret dybt og stod bomstille. Det var ubeskrivelig yndigt. Alt var grønt — grønt paa Væggene og omkring Vinduerne. Alle Stolestaderne havde grønne Kviste med et Lys i Toppen, og rundt paa Alterskranken brændte ogsaa Lys, alle i grøn Indfatning. To store Lys straaede imellem Grønt paa Alteret, og paa grøntomvundne Søjler paa begge Sider lyste syvarmede Stager. Hvad der dog særlig fangede vore Øjne, var to smaa Grantræer under den lave røde Granitbue, som skilte Koret fra Menigheden. De stod ligesom i lys Lue af lutter Lys og havde Guirlander af smaa danske Flag, den eneste Udsmykning. Vore Øjne blev — af mere end én Grund — fastholdt af dem under den Gudstjeneste, som nu fulgte; thi hvert Øjeblik flammede et Flag op og fik en Gren til at gløde. Naar det skete, greb vi forfærdede hinanden i Armen; men ingen anden viste den mindste Uro — sikker stod Kirken der i sin aarhundredgamle Granit.

Gudstjenesten var jævn, mest Sang, og nu kunde vi synge den sidste Salmé med: „Julen har bragt velsignet Bud“. Hvor holdt vi dog meget af dens rolige Mildhed! Ja, hvor gør vi det den Dag i Dag!

Middagen var færdig ved vor Tilbagekomst, et festligt Bord og et feststemt Selskab. Nogle af Lærerne var af forskellige Grunde blevet paa Skolen, og med Grønvald Nielsen og hans Husbestyrerinde, Valborg Jensen, Mormor, Fru Nørgaards Mor, Nørgaards, Kirstine Rind, Pigerne, Karlene og vi selv udgjorde vi et helt Selskab.

Først skulde vi have Risengrød med Øl, og hvis vi var heldige nok til at finde en stor Mandel i vor Tallerken, fik vi en særlig Julegave. Næste Ret var Gaasesteg, foret med Svesker og Æbler, Rødkaal, efter dansk Skik kogt med Sukker og Edsdikey, Kartofler, Sauce og Syltetøj af alle mulige Slags. Efter det Frugt. Og alle drog nu afsted til den store Foredragssal, som var blevet tømt for Bænke for at give Plads til det mægtige Juletræ, der var pyntet med Roser, Kurve, Kræmmerhuse og ogsaa Flagguirlander ligesom i Kirken og Masser af Lys. Denne Bygning var imidlertid ikke klædt med Sten indvendig, saa vi passede godt paa dem.

Idet vi gav hverandre Hænderne, gik vi rundt om Træet og sang de Julesalmer, vi kendte, og smilte til vore nye Venner, hvis Ansigter lyste af Genskinnet fra Træet, og som allerede var os saa kære og fortrolige. Var vi i et fremmed Land? Var dette et fremmed Tungemaal? Hvis vore Tanker gik over Havet, var det for at ønske, at de derovre kunde gaa med i denne syngende Kreds og kunde sige et „Glædelig Jul“ til den. Vi var hjemme.

Lille Carl fordelte Gaverne. Aah! Det var ikke pænt — vi, som havde lovet ikke at give nogen, fik mange. Som vi havde set de andre gøre, gik vi efter hver Gave hen til Giveren og takkede for Venligheden. Det første kunde vi altid gøre, men det sidste — — — — det var og vil altid blive umuligt for os at sige, hvor meget vi paaskønnede det altsammen. Tilsidst var det hele gjort, og vi gik igen ned for at drikke vor Kaffe og spise flere Kager, og saa: „God Nat!“ I Morgen vil det være Juledag.

Vi kom ned til et muntert Kor af Julehilsener. Alle tog igen afsted til Kirke, og denne Gang skulde vi køre majestætisk i den høje, sorte Vogn! Landboerne var paa Færde med Køretøjer af alle Arter — tohjulede og firhjulede og nogle faa Biler. Vi kom forbi mange Mennesker, som gik og kørte afsted oppe paa Toppen af Bakkerne, saa vi saa Omridsene af dem mod Himlen.

Kirken var overfyldt, og Julesangen fyldte det lille Kirkerum helt op til Skibet, der hang under Loftet, og op til de svære Tværbjælker. Lysene viste Virkningen af Gaarsdagens Guds-tjeneste. De brændte ned, og nogle gik ud, medens her og der de tørre Grene flammede prægtigt op.

Vi spadserede tilbage, ja, løb ligefrem noget af Vejen sammen med nogle af vore Naboer henad en Skovsti, gennem en Plantage med høje Naaletræer alle Vegne rundt om os, og ned gik det ad en lang, stejl Bakke. Hvem vilde have ventet at finde saadan et Sted i Danmark?

En af vore Askov-Venner var kommet hjem paa Juleferie, og medens vi benede rask afsted, maatte vi fortælle ham, hvor glade vi var for Vestbirk, og han maatte fortælle os alt om vore gamle Kammerater dernede. Det sidste, han havde set til dem,

var, at de muntert havde været ved at lege Sanglege paa Vejen Station, medens de ventede paa Toget. Hans Fader, Moder og Søster lyttede fornøjede til. Jeg tror, de undrede sig over, at han kunde forstaa vort daarlige Dansk saa godt.

Middagen lignede meget den fra Dagen før. Vi drak Kaffe hos vor Askov-Vens Familie — saa mange Slags Julekager og Sukkergodt og Æblekage oven i Købet med et helt Lag af Flødeskum ovenpaa! Vi kunde ikke efter det føle Begejstring over Aftensmaden, da vi kom hjem, og heller ikke over Kaffen senere i Dagligstuen. Julen lod til at være en længere Historie, og det vilde være Jul endnu i to—tre Dage i Danmark.

En Stund sad vi hos dem og deltog saa godt, vi kunde, i Samtale og Latter eller legede med lille Carl og hans nye Klodser.

Var det Mormor, der sukkede? Søgte Nørgaard at undertrykke en Gaben? Fru Nørgaard saa træt ud trods al hendes Smilen. „God Nat“. Vi havde haft en saare god Jul.

Olive D. Campbell.

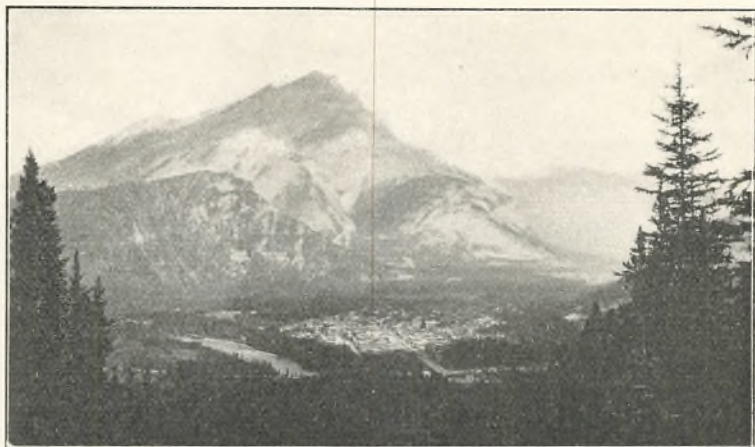
En lille Artikel om Canadas Herligheder og Besværligheder.

I Danmark er der mange delte Meninger om Forhold og Chancer i Canada. Agenterne fylder Bladene med de lyse Sider, og de fleste af Læserne tror det, og da Danmark har et stort Overskud af unge Mænd, er der mange, der beslutter sig til at prøve Guldlandet.

Jeg har ikke været her saa længe, kun 4 Maaneder, men længe nok til at give en Beskrivelse af Chancerne.

Det var den 13. Marts, at min Broder og jeg og et Par Kamerater vendte Næsen mod Vest efter det forjættede Land, Canada. I Esbjerg gik vi ombord i „Parkeston“. Vejret var fint, Humøret ogsaa. Ved Skibet var der mødt adskillige kendte Ansigter for at sige et sidste Farvel, hvad vi selvfølgelig var glade for. Kl. 5,15 gav Damperen sine Afgangsrøl, og vi dampede af mod England. Da vi ikke kunde se Land længere, gik vi ned og valgte os et Kahytsrum for den Nat, vi skulde være der; bag efter spiste vi til Aften, og derefter var der Underholdning af forskellig Slags — blandt andet Harmonikabal.

Kl. 11 gik vi til Køjs og sov saamænd ret godt; vi vaagnede et Par Gange ved, at Benene laa lidt højt, men de sænkede sig snart igen, saa det gjorde jo ikke saa meget; i det hele taget var Vesterhavet ret skikkeligt imod os. Efter 23 Timers Sejldes naaede vi Parkeston i England, hvor vi skulde fremvise vore Pas, inden vi skulde i Land, og da det var besørget, gik vi i Ekspressen, og efter et Par smaa Timers Kørsel naaede vi London, hvor det canadiske Jernbaneselskabs store Omnibus var efter os, og som saa kørte os til Hotellet, hvor vi skulde bo. Kl. 9½ spiste vi Aftensmad, som bestod af gule Ærter, Flæsk og

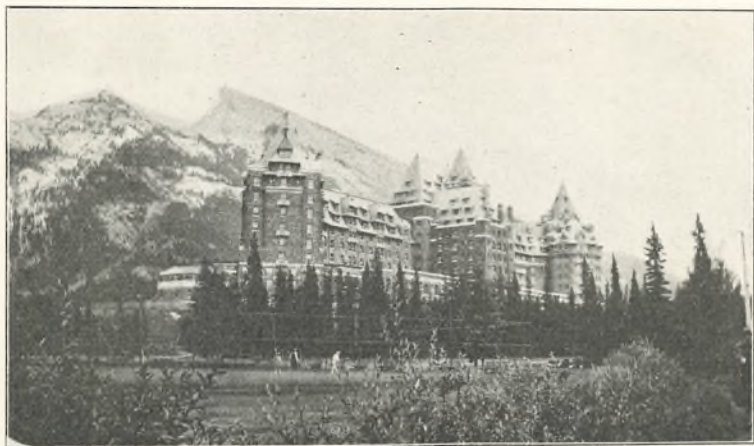
Banff By med de vældige Bjerge i Baggrunden — taget fra en Højde af 6000 Fod.

Æg o. s. v., og til sidst en Appelsin. Bag efter var vi ude at se London ved Aften; nogle var i Biograf, andre var ved Themsen; Klyngen, jeg havde sluttet mig til, var nede at prøve de underjordiske Baner.

Dagen efter dampede vi af mod Liverpool, hvor vi ogsaa var en Nat over, og hvor vi alle blev klare over, at Englænderne godt kan lide Æg og Flæsk, da det blev serveret til ethvert Maaltid, og det er jo godt for Danskerne, altsaa dem, der bliver hjemme.

Den 17. Marts gik vi ombord i Amerikabaaden og dampede af mod Canada, det vil sige, først var vi et Smut oppe ved Skotland, hvor vi fik 400 skotske Piger ombord, som vi skulde have at lege med; men derom skal jeg nu ikke fortælle meget, da jeg næsten var syg hele Vejen. Allerede den første Nat begyndte det at gyngeslemt, og en Mængde ofrede deres Aftensmad, en lod endda sit Gebis gaa med. Den 20. Marts var Stormen paa sit højeste; jeg glemmer sent den Aften. Det hylede og peb i Masterne. Bølgerne gik over Dækket; de faa, der var oppe, stod og klamrede sig fast. Hen paa Natten blev Redningsbaadene gjort klar, og vi blev kommanderet ned. Ja, den Nat var der adskillige, der havde en Taare tilovers, og mangen Tanke gik nok hjem til Danmark.

Den 20. Marts kom vi til St. John, hvor vi fik vore Kufferter

Den canadiske Pacifichanes Hotel i Banff. Bygn. har 14 Etager, er 125 Alen høj og 900 lang.

aabnede — for om vi muligvis havde forbudne Varer med fra Danmark. Da det var til Side, gik vi i Canadien Pacific Ekspressen og dampede af mod vort foreløbige Maal, Winnipeg. Vi opdagede snart, at vi skulde passe paa vore Penge og saa vidt muligt have aftalte Penge, hvis vi skulde købe noget, for betalte vi med større Penge, end Varerne kostede, sagde de bare: „All right“ — — og saa gik de. Efter tre Dages Rumlen naaede vi Winnipeg, hvor vi blev et Par Dage, og hvor en Del af os fik Arbejde, medens Resten — hvoriblandt jeg — rumlede videre mod Alberta, som vi naaede den 1. April.

Jeg, min Broder og tre Kammerater blev sendt op til Lacombe, en lille By, som ligger omtrent midt imellem Calgary og Edmonton i det vestlige Alberta, hvorfra vi saa blev fordelt ud omkring. Min Broder og jeg var vist nok lidt uheldige med vor første Plads. Ja, I kan tro, det er en slem Forskel at komme hjemme fra et rent og hyggeligt Hjem og ud til et saadant Svinehul. Stuehuset bestod af tre Rum, en stor Stue, hvori vi spiste, et Sovekammer med en meget stor Seng til Farmeren og hans Kone, og desuden et lille Rum til Farmerens to Sønner. Ud til Øst var der bygget et Halvtag, hvori jeg havde et lille Rum i den ene Ende — i den anden var der Køkken. Alt var bygget af Træ og med Spaaner til Tag og var saa utæt, at hvis jeg ikke

Hans Haahr Christensen fotograferet af sin Broder oven paa Godstoget, medens Toget kører 40 engelske Mil i Timen. Flod til den ene, høje Fjælde til den anden Side.

havde haft et Vognsejl over min Seng, kunde jeg have faaet koldt Brusebad hele Tiden, saa det var temmelig meget af det gode.

Staldene var bygget af Træstammer, som var lagt oven paa hinanden med et Lag Komøg imellem. I Hjørnerne var der hugget en Fals i Stammerne, ellers var de kun bundet sammen med Staaltraad. Ingen Vinduer, ingen Bund — undtagen den bare Jord. En Dør var der. Loftet bestod af Træstammer, hvorpaa der var lagt et tykt Lag gammelt, raaddent Halm.

Paa et saadant Sted var vi i to Maaneder, men saa kom vi pludselig i Tanker om, at det skulde have en Ende, og fra den 5. Juni arbejdede vi paa Banen, hvor vi var meget godt tilfreds. Paa Farmen arbejdede vi fra 5 om Morgenen til 8—8½, somme Tider 9 om Aftenen for 1 Dollar. Paa Banen fik vi 2 Dollars og 40 Cent — ca. 9 Kr. for 8 Timers Arbejde.

Jeg vil lige fremføre min Mening og Erfaring om Chancerne ved Landbruget. I ved sikkert alle, hvordan Canada bliver rost og lovtalt i de danske Blade; men jeg vil raade jer til ikke at tro det alt, da det meste ikke er sandt. Der er f. Eks. ikke noget, der hedder gratis Jord, som Agenterne hylér saa meget op om. Man kan godt komme i Besiddelse af Jord uden Penge, men

saa skal man give Halvdelen af sin Avl de første 10 Aar, og hvis man skal købe Jorden og selv beholde sin Avl, koster den omkring 45 Dollars pr. Acre. Og saa er den endda bevokset med Smaaskov og Krat, og en Mængde Vandhuller er der, saa I kan forstaa, at det giver en Mængde Arbejde. Først skal Træerne hugges om, bagefter skal Stubbene afbrændes og tildækkes med Jord og saa ligge fra 2 til 6 Aar, til Rødderne er saa raadne, at de kan pløjes, og saa ligger Jorden endda mellem 20 og 30 Mil fra Station, hvortil der hverken er Vej eller Sti.

En Ting er bestemt — skal man have en nogenlunde god Eksistens her i Skovegnen, skal man mindst være her i 15 Aar og i den Tid føre en kummerlig Tilværelse, og tillige skal man være i Besiddelse af mange Egenskaber, for det første et knu-sende godt Helbred, et ukueligt Mod, en vældig Arbejdskraft og saa Held med alt muligt. Men paa de Betingelser kan man ogsaa komme frem i Danmark. Jeg har i hvert Fald ingen Lyst til at ofre 15 Aar her.

Foruden Skovjorden har vi jo Prærien, men om Forholdene der ved jeg intet og skal intet sige; maaske kan man bedre komme frem der.

Ved Banen har man det meget godt, og det er ogsaa bedre betalt end Farmarbejdet, idet man begynder med 30 Cent i Timen; efter 4 Maaneders Forløb faar man 38 Cent, efter 1 Aar 40 Cent, 2 Aar 45 og 4 Aar 50 Cent og saa gratis Rejse med den canadiske*) Pacificbane til Halifax.

Ved Banen arbejdede vi i godt 2 Maaneder, sluttede saa og rejste mod Syd for at deltage i Høst- og Tærskearbejdet. Vi tog ikke ret mange Penge med, for vi regnede med, at vi kunde faa Arbejde straks, da de saa smaat var begyndt, hvor vi var; men det viste sig alligevel, at det var for tidligt.

Vi besluttede saa at tage os en lille Tur som Turister, og Banff, som jo er verdensberømt, blev vort Maal, og det vil jeg sige, før jeg gaar videre, at er der nogen, der ønsker at se noget stort og skønt, saa tag til Banff. Aldrig skal jeg glemme denne

*) Pacificbanen er den Bane, der gaar tværs igennem Canada fra Øst til Vest ud til Stillehavet, der paa Engelsk kaldes Pacific Ocean, d. v. s. det fredelige Hav.

Tur. Der er af Naturskønheder baade Floder, Skove, Søer og høje, høje Bjerge, paa hvis Højder der altid ligger Sne.

Hele Vejen fra Calgary kører man langs en Flod, og man kan hele Tiden se Bjergene hæve sig i Horisonten som tykke, mørke Skyer. I klart Vejr kan man se dem i en Afstand af 140 engelske Mil (ca. 35 danske Mil).

Naa, vore Penge slap imidlertid snart op; da vi fik dem talt, havde vi ikke engang saa mange, at vi kunde rejse tilbage til Calgary, og nu var gode Raad dyre; tilbage skulde vi, for der var vist ikke meget Korn, der skulde høstes deroppe i Bjergene.

Vi hoppede saa paa det første Godstog, der kom, og skjulte os oven paa et Læs tykke Træstammer, og det gik udmærket. Vi tog nogle Plader deroppe fra, baade medens vi kørte, og naar vi holdt, for at Ekspresen kunde passere os.

Canadas Høst, som nu staar for Døren, tegner vældig godt; der skrives om, at det bliver den største i Landets Historie.

Lønnen bliver vist 4—5 Dollars om Dagen for Høst og 5—6 Dollars for Tærskearbejdet.

Jeg slutter saa med de bedste Hilsener til Læserne — særlig dem 1922—23.

Hans Haahr Christensen,

Skandinavisk Hjem.

273 Assiniboine Ave. Winnipeg, Manitoba, Canada.

Grønvald Nielsens 70-Aars Dag.

Da Grønvald Nielsen skulde til København til Grundtvigkirkens Indvielse den 11. Decbr., havde Vestbirkkredsen i København bedt ham om at tale i Kredsen den 10. om Aftenen. Mødet formede sig som en Festaften for ham i Anledning af 70-Aarsdagen en halv Snes Dage senere. Først holdt Grønvald Nielsen Foredrag, og saa samledes Medlemmerne med Hædersgæsten og Valborg Jensen ved et festligt Kaffe bord, hvor der blev holdt Taler, og hvortil Svend Sørensen havde skrevet en Sang. Foran i Aarskriftet er der et Billede af Deltagerne.

Det er en højst upraktisk Dag, Grønvald Nielsen holder Fødselsdag paa, Dagen før Juleaften. Derfor maatte Festen for ham ogsaa holdes om Aftenen den 22. Decbr.

Allerede om Formiddagen mødte en Deputation fra Vestbirk By med den 89-aarige Rasmus Knudsen i Spidsen og tillige bestaaende af Rasmus Frandsen, Jens Jørgen Sørensen og Peter Tønnesen. De kom med en prægtig Lysekrone og med en Adresse af følgende Indhold:

„Med Tak for dit Virke sender Venner og gamle Elever fra Vestbirk og Omegn en hjertelig Lykønskning.“

Og saa de mange Navne.

Fra Elevforeningen mødte Formanden, fhv. Gaardejer Søren Hansen, med et mægtigt Overflødhedshorn.

Og saa strømmede det ind med Breve og Telegrammer i de Dage — henimod 1000 ialt.

Ud af den store Bunke tager vi nogle Stykker, dels fra gamle Elever, dels fra Højskolemændenes Kreds — Hilsener, som paa en eller anden Vis er særlig karakteristiske uden dog at være strengt personlige — flest, som er dannet i Versets fortættede Form:

Mens dagens sol end lyser
dig frem mod aftenens fred,
vi hilser dig og takker
for trofast kærlighed.

Dine venner i Vallekilde
Sigrid og Povl Hansen.

Med Tak for dit Virke i Skolen blandt Unge
for Ordet, du førte trods Kaarene tunge,
vi ønsker dig Fred og en Glæde saa stor,
som ene den findes hos Kristne paa Jord.

Cathrine og Enevold Terkelsen.

Din gamle Ven trykker din Haand og ønsker dig lyse Dage i
de kommende Aar. Din

Alfred Povlsen.

Hvis sygdom ej kom mig paa tværs,
jeg sendte dig til de halvfjerds
et hædersdigt paa tyve vers.

Nu nøjes jeg med disse to,
som ønsker dig i ungdomsbo
et virksomt liv i haab og tro.

Din gamle Ven

Holger Begtrup.

Med Lys og Varme løfted du din Kjerte,
thi takker dig i Dag mit Fynbohjerte.

Rud.

Kære Nabo!

Du altid var en munter Svend
med Skælmen i dit milde Øje;
saa støt med Troens Sværd ved Lænd
du kuede al Jordens Møje.
Til Lykke med de syvti Aar —
maaske du end de hundred naar.

Rasmus Bording.

Tak for Ord saa varme, stærke,
Tak for Korset paa dit Mærke.

Vraa Højskole.

En Hilsen fra Deres Fødesogn og fra Ryslinge Højskole
sendes Dem paa Deres 70 Aars Dag med gode Ønsker for Dem
og Deres Gerning.

Johannes Monrad.

Til Lykke og Velsignelse! Tak for Jebbjerg Forsamlingshus;
der gav du det, vi altid vil mindes.

Marie og Svenning Pedersen.

Danmarks ungdom vakt for livet
blev vor dyre fælles sag.
Tak for hjælpen, du har givet —
hilsen paa din hædersdag.

Uffe Grosen. Thomas Thomsen.

Hvor var din Tale frejdig, hvor sprudled den af Liv;
den lagdes af din Tro dig paa Tunge.
Ved Fædrenes Minde — ved det fattigste Siv
du kaldte — til Daad — paa de Unge.

I Livets strenge Skole du selv i Lære gik;
dér lutredes din Sjæl og fik Kræfter.
Saa skænkede du for andre den lifligste Drik.
— Gud signe dig — nu og herefter.

Jakob Lykke.

Hil! Helse! Held!

Studenterkredsen.

Aarene gled, men du blev den samme,
Barn i dit Hjerte og Mand i dit Ord.
Vi, der var unge, vi følte det ramme
festligt som Solen en vaarmoden Jord.
— Som Pilen det viste, hvor Kilderne randt,
vi lytted og søgte og saa, det var sandt.

Kristjan Jensen.

Du nu regnet blandt de gamle bliver.
 Nu du staar i Livets Efteraar;
 lad det trøste dig, at Gud han giver
 os en evig ny og herlig Vaar.

Af et Digt fra *Tømmermanden fra Monbjerg.*

Til Lykke med Dagen i festlig Glans,
 vi ved, du vil sige, at Æren er hans,
 som gav dig at virke til Glæde.
 Og Tak saa for alt, hvad du elskede frem
 af ædelt og skønt i de tusinde Hjem,
 hvor Ungdom og Livsmød har Sæde.

Ane og Niels Sodborg.

Alt, hvad dine Ord berørte,
 laante Varme af din Ild.
 Og vi fulgte, hvor du førte,
 for du førte stærk og mild.

Marie Madsen.

Kun Gymnastiksalen var stor nok til at rumme Aftenens Gæster. Vejret var rigtig vinterligt, saa der maatte fyres kraftigt et Par Dage i Forvejen. Salen straaledede, da Aftenen kom, i sit festligste Skrud, smykket med Granguirlander, Flag og Blomster og 70 Lys i Armstager fordelt rundt paa Bordene.

Der var dækket til over 350 Gæster, d. v. s. Eleverne, Skolens nærmeste Kreds og Folk fra Egnen, men desuden var der trods Vejret — Snestormen udenfor — og trods det ubelejlige Tidspunkt lige op til Jul kommet flere Gæster langvejs fra, bl. a. Forstanderparret fra Askov, Seminarieforstander Lange og Frue fra Vejle, Direktør Daugbjerg fra Aalborg, tidligere Gymnastiklærer paa Skolen Peter Olesen fra Hobroegnen og Højsskoleforstander Sigfred Munck og Frue fra Vinding.

Festen indledes med Grønvald Nielsens Sang: „Skønne Vestbirk med den vide, frie Horisont“.

Nørgaard bød Gæsterne velkommen — først og fremmest Hædersgæsten — bragte ham en Tak fra hans gamle Skole og

overrakte ham fra Eleverne og Lærerkredsen, Pigerne og Karlene en Gengivelse i Malm af den syvarmede Guldlysestage, Grundtvig i 1861 fik som Gave fra nordiske Kvinder ved sit 50 Aars Præstebubilæum, og som nu findes paa Alteret i Frederikskirken (Marmorkirken) i København.

Til sidst bragte han en Hilsen fra sin Hustru, som paa den Tid laa paa Kommunehospitalet i Aarhus, og som jo skulde have været Værtinde ved denne Fest.

Efter Sangen: „Blomster i Vaar“ rejste Forstander Jacob Appel sig for at bringe en Hilsen paa den danske Højskoles Vegne:

Det er mig en Ære og en Glæde at hilse dig fra dine Medarbejdere i en større Kreds.

Grundtvig stillede tre Krav til en god Ungdomslærer:

- 1) Den Oplysning, han skal bringe, maa være sand og ægte; der skal i en Højskolemand være noget af Videnskabsmandens Trang og Fremdrift.
- 2) Han maa kunne tale vort Sprog saadan, at det kan forstaaes af alle, der har aabne Øren og Hjerter.
- 3) Og han maa, ligesom en Digter, kunne finde Enheden i Mangfoldigheden.

Jeg ved, du har opfyldt de Krav. Naar jeg nu hilser dig fra os, der er dine Medarbejdere, saa kan jeg sige, at det at se dig og kende dig i din Gerning, det var os noget af vort daglige Brød, som vi siger Tak for.

Der kom et Ord til mig i Morges fra den gamle Bog: „Vær velsignet, og vær saa til Velsignelse for andre“. Det er et stærkt Ord, men ikke for stærkt til Grønvald Nielsen. Han er blevet velsignet, og han har været mange til Velsignelse. Jeg tror, han har været en Mand efter Guds Hjerter.

Efter Salmen „Hyggelig, rolig“ blev nedenstaaende smukke Sang af Skolens mangeaarige tidligere Lærer, nuværende Seminarieforstander Kr. Lange, sunget:

Solhverv er kommen, og Lyset vil sejre,
Sindene er aabne og stemte til Fest;
men førend Jul vil vi standse og fejre
Skolens gamle Leder og hædrede Gæst.

Thi Grønvald Nielsen han fylder halvfjerds
 — underligt er det, utroligt det lyder —
 derfor naturligt i Sang og paa Vers
 Dagen velkommen vi byder.

Men tro dog ikke, ham Alderen trykker,
 skønt hans Fod er langsom, og Gangen lidt tung,
 Ungdom han elsker, i „Ungdom“ han bygger,
 kan han derfor andet end holde sig ung.
 Tanken er frisk, ja og Sindet er fro.
 Følelsen strømmer, Begejstringen gløder.
 Ordene bæres af levende Tro,
 naar han til Dagværket møder.

Meget vi mindes fra henfarne Dage,
 og fra hvad os mødte i Skole og Hjem,
 dejligt at mindes og kalde tilbage,
 hvad han var, og hvad han saa stærkt førte frem.
 Flittig det var han, forstandig som faa,
 frisindet stod han som Lærer og Fælle,
 velvilligt altid han søgte forstaa,
 derom er mangt at fortælle.

Levende, æggende, stærk var hans Tale,
 rysted os af Dvale og rev os af Drøm;
 flygtede Tider han skønt kunde male,
 saa vi førtes ind i Historiens Strøm.
 Grækenlands Guder og dansk Poesi,
 Slægternes store i Tidernes Røre
 drog os i straalende Syner forbi,
 og vi lod glade os føre.

Husker I Aftnerne oppe i Salen,
 naar han læste op? Hvilket prægtigt Humør!
 Bogen fik Liv gennem Skikkelsen, Talen,
 Alvor glimted frem under Latterens Slør.
 Aldrig vi mødte saa festlig en Mand,
 Timerne gled og var væk, før vi vidste;
 Udsyn vi fik over Folk, over Land,
 vandt, hvad vi nødigt vil miste.

Ja, han har skænket os festlige Stunder,
 varmet vore Hjerter og rørt vore Sind,
 læst vore Tanker og følt vore Vunder,
 sat for Livets Skole sin Personlighed ind.

Selv har han kæmpet med Modgang som faa,
vide han vandrede ude og hjemme;
derfor han vidste, hvor Farerne laa,
kendte, hvad Livet kan fremme.

Derfor vi hilser dig, Mester og Lærer,
bringer dig vor Tak for de henrundne Aar,
ønsker dig Kraften, som trygger og bærer
Dagene, der kommer, og Dagenes Kaar.
Selv om du føler med Smerte maaske,
det er mod Aften, alt Dagen den hælder,
haaber vi for dig, du altid maa se
did, hvorfra Lyset udvælder.

Derefter tog Lange selv Ordet for at fortælle en Række Minder fra sit Samliv og Samarbejde med Grønvald Nielsen, helt fra dengang han selv var Elev.

Direktør Daugbjerg, der jo ogsaa har været baade Elev og Lærer ved Skolen, holdt nu en meget morsom Tale, der dog sluttede alvorligt.

Pastor Thygesen talte om Grønvald Nielsens Hjem og Hjemliv og rettede til Slut en Tak til hans mangeaarige trofaste og dygtige Husbestyrerinde, Valborg Jensen, for hvad hun har betydet for G. N.s Hjem nu i saa mange Aar.

Nu tog Grønvald Nielsen selv Ordet. Han vilde ikke sige meget og havde paa en Maade haft mest Lyst til at løbe fra en Fest som denne, men var naturligvis alligevel taknemlig for den. Han bad Nørgaard hilse og takke sin Hustru, som i Forvejen havde lagt denne Fest til Rette, og som vi maatte savne i Aften.

Han bragte derefter en Tak til alle, der havde villet glæde ham, særlig til sine gamle Medarbejdere og til Askov, som rummede saa mange Minder for ham, og hvor han i sine unge Dage havde faaet saa meget, der var blevet af Værdi for hans Udvikling.

Han sluttede saadan: „Jeg har saa uhyre meget at være den Gud taknemlig for, som styrer alt, taknemlig for alle de Mennesker, som er hans Redskaber, og som har hjulpet mig til at leve et rigt Liv med ægte Glæder, som ingen Sorg kan udslette. En hjertelig Tak for de Dage, der svandt! Glædelig Jul og Tak allesammen!“

Nørgaard oplæste et Digt til Grønvald Nielsen i jydsk Mundart, skrevet af en af Eleverne, og disse sang nu under Fru Bidstrups Ledelse nogle flerstemmige Sange.

Derefter talte Holger Budde-Lund, og Holger Bidstrup bragte en Hilsen fra Egnens Skytte- og Gymnastikforeninger. Videre var der Taler af Forstander Sigfred Munck, Sognepræst Bjørn-skov Petersen, Østbirk, Arkitekt Anton Hansen og Gaardejer Peter Olesen, inden Nørgaard sluttede med en lille Tale om Julen, en Julehilsen til Eleverne, der nu skulde hjem paa Ferie.

Holger Budde-Lund.

Det svundne Aar.

Vinteren 1927—28.

Torsdag d. 3. Novbr. indledede Højskolen Vinteren med et Aabningsmøde, hvortil en Del af Egnens Folk samledes med de nye Elever og Skolens nærmeste Kreds. Kr. Nørgaard holdt det første Foredrag om Historien og vort Folks Liv, om dette at faa bragt Historien ind i en frugtbar og levende Forbindelse med det danske Folk. Derefter talte Grønvald Nielsen om de dybe Kilder i det folkelige og kristelige Liv — Kilder, som aldrig udtørres, men som, det viser Historien, bestandig springer med nye Væld.

Teaterturen plejer at ligge længere henne paa Vinteren; men da Kloppenborg-Skrumsagers Skuespil „Landeværn“ blev opført i Horsens i Begyndelsen af Novbr., og da det giver et godt og anskueligt Billede af mange Forhold i Sønderjylland, brød vi Reglen og tog derind og fik en værdifuld Aften.

Vintermøderne i Forsamlingshuset indledes af Kristen Nørgaard med et Foredrag om Forfatteren Thomas Olesen Løkken og Oplæsning af hans Fortælling „Jesper Spillemand“. Forstander Rasmus Bording fra Ry talte en Aften om islandske Sagaer, og Valgmenighedspræst Asger Højmark fra Aarhus holdt et Foredrag, som han gav til Overskrift: „Er Jesus Livet?“ Efter Jul talte Grønvald Nielsen ud fra Davids 119. Salme om de unges Opdragelse, og Pastor N. F. S. Dahl fra Horsens om Daabens Betydning. Videre holdt Højskolebladets Redaktør, Helge Skovmand, et Foredrag om Johs. Ewalds „Fiskerne“ og Fædrelandssangen „Kong Christian stod ved højen Mast“, og Bernhard Berthelsen om H. N. Andersen og hans Kæmpeværk „Østasiatisk Kompagni“, og en Aften redegjorde „Landeværnet“s Formand, Gaardejer Hans Andersen fra Kongsbjerg ved

Tønder for det betydningsfulde og omfattende Arbejde, der gøres nede i Sønderjylland for at bevare Jorden paa danske Hænder. Og han mindede ogsaa om, at de efter Krigen har mange Huller i Rækkerne, saa der er Brug dernede for en Del unge Landmænd heroppe fra; de bør tænke over det, naar de skal erhverve Ejendom.

Det Ungdomsstævne, som Vestbirk-Hovedkreds af De danske Ungdomsforeninger i en Række Aar har afholdt ved Nytaarstid paa Vestbirk Højskole, maatte i 1927 opgives paa Grund af en ret udbredt Influenza her paa Egnen mellem Jul og Nytaar. Men i Aar kunde det holdes igen d. 3.—4. Januar og som sædvanlig under Pastor Thygesens Ledelse. Han meddelte dog, at han nu maatte trække sig tilbage paa Grund af særlig meget Arbejde i disse Aar, idet han for en Tid foruden sit øvrige Arbejde har paataget sig Præstegerningen ved Bering Valgmenighedskirke.

Han begyndte Dagen med en Morgenandagt, hvorefter Grønvald Nielsen holdt et Foredrag om den kendte grundtvigske Præst Peter Rørdam, som han selv i sine Ungdomsaar havde faaet et Indtryk af.

Om Eftermiddagen holdt Ingeniør Arnfred, nu Forstander for Askov Højskole, to Gange Foredrag om moderne Psykologi, denne Videnskab — Undersøgelsen af Menneskesjælen og dens Egenskaber, som er kommet saa stærkt frem, navnlig i den engelsktalende Verden, i de senere Aar. Ind imellem Foredragene var der begge Dage selskabeligt Samvær, Indøvelse af nye Melodier fra Højskolesangbogen ved Fru Bidstrup og Sanglege ved Holger Bidstrup.

Om Aftenen blev der givet en fin og lødige Koncert af Pastor L. I. Hansen i Tønning og Dr. Krogh Jensen og Fru fra Brædstrup (Violin, Violoncel og Klaver).

Næste Dag indledes med en Bibeltime, holdt af Pastor Thygesen ud fra den første Salme i Davids Salmebog om Livsvandringen mod Maalet og al Striden mod Synden undervejs.

Redaktøren af „Dansk Ungdom“, Thorvald Laursen, talte to Gange i Løbet af Eftermiddagen. Første Gang ud fra de to betydelige Værker fra omkring sidste Aarhundredskifte, Henrik

Pontoppidans „Lykkeper“ og Jakob Knudsens „Gjæring og Afklaring“, om dette for et Menneskeliv saa afgørende: at være rodfæstet, uden derfor at være snæver i Forholdet til Tidens nye Rørelser.

Anden Gang gjaldt det et af Tidens brændende Spørgsmaal, Udvandringen. Det var en Indledning til en Forhandling, paa samme Tid oplysende og æggende og pegende stærkt paa, at den, der vilde nedstemme sine Fordringer herhjemme til noget i Retning af, hvad han vilde blive nødt til i Canada, maatte hellere blive herhjemme og f. Eks. tage til Sønderjylland, end at udvandre.

Ved en lille afsluttende Festlighed om Aftenen talte Nørsgaard og Grønvald Nielsen, Pastor Thygesen og Redaktør Laursen.

En Dag i Januar holdt Sognepræst Bjørnskov Petersen fra Østbirk et Foredrag paa Højskolen om Kirken, dens enkelte Dele og Udsmykning — særlig Symbolerne.

I Begyndelsen af Februar blev Maren Andersen syg, saa hun for en Tid har maattet forlade sit Arbejde her. Gelting-Hansen var netop paa Besøg paa den Tid; han gjorde da Skolen den Tjeneste at overtage hendes Timer i Februar og Marts, og vi fik Glæden af ham og hans Luth endnu en Gang.

I Juni Maaned blev han indsat som Sognepræst i Skrøbelev paa Langeland.

Her kan vi med det samme fortælle, at en anden tidligere Lærer, nemlig Holger Bennike, i Juli blev indsat som Sognepræst i Skjolde i Bjerge Herred Sydøst for Horsens.

Maren Andersen rejste i Slutningen af Februar bort for at gennemgaa en Kur. Hun er nu i sit Hjem og har stadig Mindelser af en Nyrehistorie, men er nu i saadan Bedring, at vi kan glæde os til at se hende i Arbejde her igen til Sommer.

Skolen har faaet indlagt Radio, saa vi en og anden Gang ad den Vej har kunnet faa noget ude fra den store Verden, som f. Eks. Færingernes Optræden paa Det kgl. Teater, en Blicheraften, en Fremførelse af Henrik Ibsens „Peer Gynt“ eller et lille morsomt Stykke som Fru Heibergs „Abekatten“.

Lørdag d. 10. Marts havde vi stort engelsk Besøg, idet For-

stander Junker, hans Lærere og 60 Elever fra Gymnastikskolen i Silkeborg Kl. 2 kom rullende i tre Rutebiler.

Egentlig skulde det hedde udenlandsk Besøg, for selv om Sproget var Engelsk for de allerfleste af Gæsterne, var dog kun 24 af dem fra selve England. Resten var fra Skotland, Irland,

Gelting-Hansen med sin Lut.

Wales, Canada, Australien, Sydafrika, og nogle faa fra Tyskland. Hr. G. Junkers Gymnastik-Institut i Silkeborg er væsentlig beregnet paa at lære den engelsktalende Befolkning ud over Jorden den danske Gymnastik ved gennem en toaarig Uddannelse at gøre unge Kvinder og Mænd til Lærere i denne Gymnastikform, for at de saa kan bringe den ud til de mange Tusinder i deres egne Lande. Englænderne er jo nok i høj Grad et sports-

dyrkende Folk, men først for nylig har de begyndt at lægge Vægt paa Gymnastik.

Disse Udlændinge vilde nu gerne se en dansk Højskole og specielt gerne se, hvordan Gymnastiken drives paa en saadan, og hvordan Delingsførere — noget der er særegent for Danmark — uddannes og virker.

Da de ogsaa gerne skulde have et Pust af Højskolelivet i Almindelighed, holdt Grønvald Nielsen til Indledning et Foredrag paa engelsk om den danske Folkehøjskole og dens Arbejde. Gæsterne fulgte Foredraget med stor Interesse og takkede paa engelsk Vis med en kraftig Klapsalve. Bagefter blev der stillet enkelte Spørgsmaal fra Tilhørerne.

Efter et livligt Kaffebord tilbragtes Resten af Eftermiddagen i Gymnastiksalen. Først fremviste Holger Bidstrup et almindeligt Gymnastikhold, som gjorde sine Sager nydeligt, og derefter lod han nogle af sine Delingsførere skiftevis optræde som Ledere af Delingsførerholdet, for derved at vise deres Uddannelse og Teknik.

Nu fulgte en Række muntre Sanglege, som de fremmede kendte fra Silkeborg. De udenlandske Gæster gik — trods Sprogsvanskelighederne — paa med krum Hals, hvis man maa sige saadan om Gymnaster, og snart frembød Salen et broget Skue af udenlandske unge Damer, der dansede syngende omkring med danske Højskoleelever. Det gik fortræffeligt.

Tilslidst fremførte en af Silkeborg-Lærerne, Svend Holtze, et Hold paa 12 unge Mænd. Det var en straalende Opvisning; hver lille Enkelthed i de fritstaaende Øvelser blev udført med den mest fuldkomne Sikkerhed. Men naturligvis kan der ogsaa naas meget, naar Mennesker Dag for Dag gennem lang Tid sætter alle deres bedste Kræfter ind paa et Punkt.

Forstander Junker bragte til Slut Højskolen en Tak for den vellykkede Dag, og Grønvald Nielsen sagde nogle Ord paa Engelsk til de fremmede, som nu skulde hjem. Ude paa Landevejen i den bidende Kulde blev der holdt endnu en Tale, idet en Skotte paa Kammeraternes Vegne vilde sige Tak for det fornøjelige Samvær.

Ogsaa sidste Vinter havde Eleverne et Orkester, sammensat,

som det ses paa Billedet, af de mest forskelligartede Instrumenter; det virkede meget morsomt ved flere Lejligheder.

Dagen efter det store udenlandske Besøg var der Forældre-møde, hvortil adskillige Forældre og Søskende var kommet, ogsaa ret langvejs fra, som f. Eks. fra Randers- og Hobroegnen. Man samledes først om Kaffebordene og gik saa op i Foredrags-salen. Her talte Nørgaard kort om, hvorfor vi holder Forældre-møde, hvorefter Grønvald Nielsen holdt et Foredrag om Hjem-

Elevorkestret.

mets Værdi og Betydning for den enkelte og for Landet ud fra Bjørnsøns skønne Digt: „Jeg kører frem gennem Straalefryd“.

Efter Aftensbordet var der i Gymnastiksalen først Gymnastikopvisning og siden flerstemmig Sang og Musik af Elevernes Orkestre. Endnu en Gang samledes man i Spisesalen til en Kop Kaffe, hvor Nørgaard sagde nogle Ord til Afsked.

Ungdomsforeningen har af og til i Vinterens Løb indbudt Eleverne til en fornøjelig Aften i Forsamlingshuset, f. Eks. til Dilettantkomedie, hvor der opførtes Erik Bøgh: „Et Uhyre“ og et andet lille Stykke: „Skifteretten gør Udslaget“, og en anden Aften, hvor Skuespillerinden Fru Glahn fra Aarhus læste Scener

af Holbergs „Barselstuen“ og Henrik Hertz's: „Kong Renés Datter“.

Som en Afslutning paa Vinterens Arbejde havde 8 Hold af Horsens og Omegns Gymnastikforening Søndag d. 18. Marts her paa Højskolen en Opvisning, som havde vundet stor Tilslutning.

Til det sidste Chokoladegilde, før vi til April maatte tage Afsked med hverandre, havde en Elev skrevet en god Sang, hvoraf vi her trykker et Par Vers:

Med vor Skole nu vi Afsked tage maa,
 Sommeren staar paa,
 hver til sit maa gaa
 ud til Livets Alvor; — med vor Arbejdsdag
 vi med djærve Tag
 gaar i Lag.

Nu vi alle gerne takke vil enhver,
 som paa Skolen her
 vi har faaet saa kær;
 Tak for alt, hvad I har talt og sunget ind
 som en Foraarsvind
 i vort Sind.

Sommæren 1928.

Ved Aabningsmødet holdt Kr. Nørgaard — efter at have budt velkommen til Elever og Gæster — det første Foredrag, om dette at være selvhjulpne. Der er i vor Tid et stadigt Raab om, at Samfundet skal hjælpe til alle Sider. Tager det Syn Overhaand, svækkes et Folk. Det gælder om, at de enkelte i Samfundet i højere Grad stoler paa deres egne Kræfter og faar dem i Brug saa meget som muligt.

Grønvald Nielsen begyndte saadan:

Det er undertiden sket, at en og anden har spurgt mig, om jeg ikke i en enkelt Sætning kunde sige, hvad der var Hovedformaalet paa en Højskole. Saa har jeg prøvet at sige det saadan: Jo, at faa de unge til at hungre og tørste efter at faa et godt Hjem; for af al Dannelse er den hjemlige Dannelse den bedste, den dybestliggende. Og saa talte han om Hjemmets og Hjemlivets Betydning for Mennesker.

Hjemme i Pinsen.

I Stedet for Maren Andersen var Lærerinde Kirstine Rask Larsen blevet knyttet til Skolen for Sommertiden. Hun er om Vinteren Lærerinde ved Hostrup Skole paa Vardeegnen, og hun har tidligere været Lærerinde paa Odder og Støvring Højskoler.

Første Pinsedag, hvor vi jo selv kun var en forholdsvis lille Flok, gæstedes Højskolen af 40 unge Mænd fra K. F. U. M.s Ungdomsafdeling i Aarhus. De var paa Pinsetur til Fods i disse Egne. De spiste til Middag med os, og Nørgaard fortalte dem ved Bordet lidt om Højskolen.

Megen Tid var der ikke, da de skulde naa Eftermiddagsgudstjenesten i Tønning Kirke, men lidt Tid blev der da til at se Skolen og til at synge et Par Sange sammen med os ude paa Plænen. Det var et muntert Folkefærd, som lod til at hygge sig godt i vor Kreds. De sendte os bagefter nogle Billeder, hvoraf vi gengiver et Par.

Anden Pinsedag gik Turen for de hjemmевærende pr. Cykle over til Ungdomsmødet i Voerladegaard, hvor Valgmenighedspræst Kæstel fra Kjellerup og Pastor Riisgaard fra Uldum talte ude paa den prægtige Skrænt med det vide Syn ud over Mossø og Landet paa den anden Side.

En Gruppe fra Aarhusianernes Besøg første Pinsedag.

Den første Juni havde vi igen et godt Besøg af Søster Elna Lassen fra Diakonissestiftelsen i København. Hun holdt et Lysbilledforedrag for os, som hun kaldte „I Barmhjertighedens Land“.

Dagen efter var vi til kirkeligt Møde i Tønning, hvor Pastor Thygesen prædikede i Kirken og Seminarieførstander Vinther

Et Lynskud fra første Pinsedag.

Paa Skrænten ved Mossø.

fra Silkeborg i Forsamlingshuset talte om „Folkelig Ansvarsfølelse“ og Valgmenighedspræst Jakob Lykke fra Odder om det kristne Fællesskab.

Grundlovsdagen holdt Ungdomsforeningen et Møde, der paa Grund af Vejret maatte foregaa i Forsamlingshuset. Først talte den nye Forstander paa Efterskolen Ros-Petersen om: „Hvordan vi er — og hvorfor vi er saadan“, og bagefter hørte vi

Ved Vestbirk Sø.

Pastor Lindegaard, Hvejsel, tale om Goethe og Goethes Faust. Ja, man kunde vel sige, at det egentlig nærmest formede sig som et Foredrag om Forholdet mellem Mand og Kvinde med Goethes Faust som Baggrund — ualmindelig fint og lødigt.

Ved Valdemarsdagens Møde paa Højskolen talte i Aar Nørgaard om Absalon i Anledning af 800 Aars Dagen, og Holger Bidstrup bagefter om „Dansk Folkekarakter“.

Det blev da ret godt Vejr i Aar til Skolens store Elevstævne, selv om det var noget koldt og blæsende.

I Løbet af Lørdag Eftermiddag kom en Masse smaa Selskaber cyklende fra alle Verdenshjørner, og den ene Bil kom rullende efter den anden. Det er saa fornøjeligt at se dem møde igen, de gamle Kammerater fra de mange Aargange og fra alle Landets Egne — Sjællændere, Falstringer, Samsinger, Fynboer, dog naturligvis flest fra Jylland — en stor Flok i en Rutebil helt fra Hjørring.

Da Bryrup-Ekspressen var kommet ind 6,26, og de sidste Gæster havde faaet spist til Aften, kunde Mødet begynde i Gymnastiksalen, der var stuvende fuld, da Kr. Nørgaard bød de mange kære Gæster velkommen, hvorefter Holger Budde-Lund i Anledning af Enrico Dalgas' Hundredaarsdag i næste Maaned holdt et Foredrag om denne Stormand og hans Livsværk, Det danske Hedeselskab.

Aften paa Vestbirk Sø.

Maj Maaned.

September Maaned. — Jægerne omhvirvlet af Elverpigernes Dans.

December Maaned. — Nissefamilien.

Kl. 9 strømmede Folk ud i Haven til en Friluftskomodie, eller hvad man skal kalde det, en Fremstilling af „Aaret i Danmark“, Aarets tolv Maaneder fremført i en Række skiftende levende Billeder, indstuderet af Holger Bidstrup og Kirstine Rask Larsen.

Nydeligt var det at se Sommerens Elever i de gamle Folke=dragter, naar de dansede rundt om Majstangen eller til Slut, da det var helt mørkt, om det flammende Sankt Hans=Blus.

Som altid før hjalp Egnens Beboere elskværdigt Skolen med at indkvartere de mange Gæster.

Søndag Morgen var der et Par gode Timer til kammeratligt Samvær i Haven, inden Morgengudstjenesten Kl. 10 i Gymnasstiksalen, hvor der altid er et Brus af Sang fra de mange unge Stemmer.

Saa talte Grønvald Nielsen om Arbejde, Hvile og Fred. Foredraget findes forrest i dette Aarsskrift.

Derefter fulgte Generalforsamlingen i Elevforeningen. Formanden, fhv. Gaardejer Søren Hansen, gjorde Rede for Aaret og Regnskabet, og Styrelsen blev genvalgt med Undtagelse af Tømrer Harald Jensen, Vestbirk, der ønskede at trække sig tilbage. I hans Sted blev Højskolelærer Johannes Frishøj indvalgt.

Kl. 12 gik ca. 700 Mennesker til Bords for at spise til Middag i det store Telt, Spisesalen og Foredragssalen; fra disse to var Vinduerne ud imod Teltet taget af, saa det alligevel blev som en stor Hal, saa Taler og Sange kunde følges under ét. Ved Bordet talte bl. a. de to Forstandere, Gaardejer Rasmus Rasmussen fra Fyn og Tømrermester Laurits Hansen fra Horsens.

Holger Bennike, der nogle Maaneder før var vendt hjem efter 2½ Aars Rejser i Udlandet, holdt ud fra sine Oplevelser en længere Tale, hvori han bragte en Hilsen fra dansk-amerikanske Kredse og ganske særlig fra en Del gamle Vestbirk-elever, han har truffet derovre.

Trods det kølige Vejr drog vi Kl. 3 af Sted til Rasmus Knudsens Skov, hvor Eftermiddagens Møde, Traditionen tro, holdtes.

Nørgaard talte der om „Brydninger i Nutidens aandelige Liv“, Holger Bidstrup om „Vor Arv“ og Bernhard Berthelsen om at finde Lykken. Ind imellem sang Elevkoret under Fru Meta Bidstrups Ledelse nogle flerstemmige Sange.

Efter nogle afsluttende Ord af Nørgaard gik vi hjem til Aftensmaden og nogle Sanglege i Haven, og lidt efter lidt begyndte de gamle Elever igen at drage bort fra deres gamle Skole.

Historisk Samfund for Aarhus Stift indbød Søndag d. 1. Juli Egnens Befolkning til et Møde paa Urup, den gamle Herregaard lidt Syd for Østbirk. Det blev meget vellykket. Vejret var smukt, og der var mødt omkring 1000 Mennesker, naturligvis mest fra Egnen, men dog ogsaa en Del i Bil fra Aarhus. De, der kom længere borte fra, saa først Østbirk Kirke, hvor Formanden for det historiske Samfund, Bibliotekar Haugsted fra Aarhus, gjorde Rede for den gamle ejendommelige Kirkes Historie.

Kl. 4 samledes Deltagerne i den gamle Herregaardshave, som Gaardens Ejer elskværdigt havde givet Mødet Adgang til. Ude paa en af Plænerne var rejst en Talerstol, og nu gennemgik Hr. Haugsted i sit Foredrag Urups Historie gennem de skiftende Aarhundreder, saa alle fik et Indtryk af, hvor imponerende en Gaard og et Gods, det har været i gammel Tid. Taleren fremviste et gammelt Maleri, udlånt af Horsens Museum, og viste der ud fra, hvordan Gaarden havde set ud i ældre Tid.

Bagefter sang Elevkoret fra Højskolen, og saa gav Nørgaard

Et Syhold i Haven.

en Skildring af Urups berømteste Ejer, Søhelten Peder Skram, „Danmarks Vovehals“, hvorefter en Del af Deltagerne saa noget af det ældste af den gamle Hovedbygning. Et saadant historisk Møde med en forholdsvis grundig Gennemgang af et enkelt Steds Minder har sin egen særlige Værdi.

Thi rejser vi Mindernes Tempel af Grus,
da bygger vi ogsaa paa Fremtidens Hus.

Saadan stod der i A. J. Gejlagers Sang til Mødet — og han har Ret.

Den sydslesvigske Elevforening af unge, der har været paa danske Højskoler og Efterskoler, gjorde i Dagene Lørdag d. 7.—Mandag d. 9. Juli en Tur til Midtjylland med 20 af sine Medlemmer under Ledelse af Lærer Niels Kjems (gammel Vestbirk-elev) fra Harreslev ved Flensborg.

I en Rutebil kørte de tidligt Lørdag Morgen fra Flensborg og naaede efter et Ophold i Kolding til Horsens Kl. 2. Der tog den sønderjyske Forening sig af dem, havde dem til Middag i forskellige Familier og viste dem en Del af Byen.

Kl. 6 kom de til Vestbirk Højskole. Efter Aftensbordet samledes de med Skolens Eievere i Foredragssalen, hvor Nørgaard talte om Danmark. I et levende bevæget Foredrag gav han Billede af vort Lands Natur og Folkeliv, af dets rige Historie ned

gennem Tiderne og sluttede med nogle Ord af Redaktør *Jessen* om vort Folks Fremtid.

Trods det kolde Vejr samledes man, Gæster og Værter, bag efter til Friluftskomødie i Haven og sluttede Dagen ved et festligt Kaffebord i Spisesalen, hvor Niels Kjems talte kønt og morsomt om den danske Gæstfrihed, som altid mødte Danskerne fra den anden Side Grænsen heroppe.

Efter Morgenandagten om Søndagen holdt Lærer Kjems et Foredrag om „Den ny og den gamle Grænse“. Kjems, der har sit Arbejde Syd for den nuværende Grænse, har levet sin Barndom og Ungdom lige Syd for Kongeaen. Han gav paa sin livfulde Maade et udmærket Billede af, hvad Grænsen fra 1864 havde betydet for Sønderjyderne, og af, hvordan de havde set paa den, og fortalte saa ud fra sine nuværende Erfaringer om Grænselivet Syd for den nye Statsgrænse, der ikke uden videre falder sammen med Folkelivets Grænse.

Der blev endnu Tid til en Tur i Vorbjerg Bakker. Men lige efter Middagen gled Rutebilen, fulgt af Elevernes Hurraraab, af Sted til Ry Kirke og Himmelbjerget, hvortil en af Skolens Lærere fulgte dem som Vejleder. Der blev Gæsterne modtaget af Udsendinger fra den sønderjyske Forening i Silkeborg, som sejlede af Sted med dem til denne By.

100 Pund Jordbær til Jordbærgildet.

I Sommersol og Blæst udenfor »Solbakken«.

Samme Søndag Eftermiddag, som Sydslesvigerne forlod os, var der Forældremøde paa Højskolen. Omtrent 80 Forældre fra mange forskellige Egne havde modtaget Skolens Indbydelse og var kommet for at faa et Indtryk af det Sted, hvor deres Børn færdedes.

En Ungdomsforening fra Simmelkjær ved Herning, der havde gjort en Tur til Sønder Vissing, havde spurgt, om den samtidig maatte besøge Højskolen. Vi blev derfor mange til Mødet i Haven, hvor Nørgaard bød velkommen og Grønvald Nielsen holdt et Foredrag om Værdien af at

komme i Forbindelse med de Kildevæld, der aldrig ophører at strømme. Af saadanne Kildevæld nævnte han Hjemlivet, Digtningen, Historien, men som det dybeste og rigeste, Menighedslivet.

Efter Foredraget sang Eleverne nogle Sange, og saa kom der et Par travle Timer, hvor Eleverne førte deres Gæster rundt i Haven, paa Skolen og i Forstandernes og Lærernes Hjem. Efter Aftensmaaltidet opførtes Friluftskomedien fra Elevmødet, og efter Klapsalverne at dømme gjorde den stor Lykke.

Den indholdsrige Dag sluttede med en Aftensang i Haven.

Mandag Formiddag var der igen Gæster, idet et Selskab af Husmænd med deres Hustruer fra Barrit og Vrigsted gerne

undervejs vilde se Højskolen. Det voldte dog ingen Afbrydelse i det regelmæssige Arbejde.

Horsenseggen deltog i det store Dybbølstævne med to store Hold, et Pige- og et Karlehold med ca. 100 i hver. Søndag den 15. Juli holdt de Kl. 7 om Aften en Slags Generalprøve her i Højskolens Have paa den store Plæne efter først at have øvet sig ihærdigt hele Dagen.

Først kom Holdene marcherende ind paa Pladsen under Sang og med en ny Silkefane i Spidsen; de gjorde Front ud imod den aabne Plads, og Holger Bidstrup traadte nu frem og holdt Indvielsestalen for Fanen, hvorefter Opvisningen begyndte. Først kom Pigerne under Ledelse af Frøken Margrete Staunberg og bagefter Karlene, ført af Magnus Petersen, Hornborg; det hele tog sig nydeligt ud i den stille Sommeraften — alle de mange unge, ranke Skikkelser, der arbejdede i Takt indenfor den smukke Ramme, Haven gav. Og der var — ikke mindst ved Ledernes Energi — opnaaet et fint Resultat, navnlig naar man husker, at det ikke var udvalgte Hold, men at enhver havde kunnet melde sig som Deltager.

Da Dybbølfesten var saa stor en Begivenhed, havde nogle af Eleverne udtalt Ønsket om at være med. At overvære det hele kunde der ikke være Tale om; men det blev saa ordnet saadan, at Turen skulde foretages i Biler og vare fra Lørdag Middag til Søndag Nat. Pastor Skaarup i Kværs nede i Nærheden af Graasten viste os den store Elskværdighed at skaffe os Kvarter for en Nat hos sine Sognefolk.

Under Ledelse af Holger Budde-Lund drog saa Karavanen af Lørdag, efter en lidt tidlig Middag, i en Rutebil og to mindre Biler, idet vi var 36 ialt. Vi besøgte undervejs Koldinghus, Skamlingsbanken, Knivbjerg og Folkehjem i Aabenraa, inden vi ved 8-Tiden om Aftenen efter en meget smuk Køretur naaede frem til Kværs. Indkvarteringen hos vore gæstfrie Værter lod til at være til gensidig Glæde. Straks Søndag Morgen kørte vi til Dybbøl, hvor Dagen væsentlig tilbragtes paa den store Idrætsplads i Kongeskansen. Trods det umaadelige Mylder af Mennesker blev der dog Lejlighed til at faa et lille Indtryk af Stedets Skønhed og Historie.

»8 Dage paa Højskole« — første Hold.

»8 Dage« paa Vestbirk Højskole 2.—9. August.

Hvor „8 Dage paa Højskole“ er en fornøjelig Opfindelse — en Uges Samvær med unge og gamle, Børn og Voksne, Kvinder og Mænd, Vestjyder og Sønderjyder, Thyboer og Fynboer, Københavnerne og Dansk-Amerikanere og Folk fra denne Egn — det hele i en stor, broget morsom Blanding, oplagt til at holde Ferie og dog til samtidig at faa noget Indhold i Ferien, parat til straks at gaa paa Hovedet ind i det for at lære hinanden at kende, ja, for ellers er en Uge forbi, inden man faar betænkt sig. Enkelte har været med før og gør en ypperlig Virkning, for de, der kommer anden eller tredje Gang, er naturligvis særlig oplagte til at faa noget ud af Sammenspillet, og de har jo gerne faaet nogle andre med sig.

Eggen her omkring er som skabt til at lave Ture i — alt det dejlige Bakkeland omkring Gudenaen, Ejer Bavnehøj, Bryrup-egnen, Himmelbjerget — der er til meget mere end en Uge, men en Del af det faar vi da gennemstrejft.

Dagene gik jo som ellers — vekslende med Foredrag, Sanglege og Ture. En Aften læste Grønvald Nielsen op og en anden Aften glædede Skuespiller Hjælm Forsamlingen ved at foredrage Molbechs „Ambrosius“.

8 Dage paa Højskole og Efteraarsmøde.

I Aar har vi haft „8 Dage paa Højskole“ to Gange, idet Pastor Skaarup fra Kværs i Sønderjylland havde foreslaact Højskolen at lave saadan et Hold for nogle af hans Sognefolk, naar Høsten var overstaet. Der blev saa indbudt ogsaa paa bredere Grundlag, saadan at Opholdet skulde falde sammen med det tre Dages Efteraarsmøde. Fra tre Steder i Sønderjylland kom der smaa Kredse foruden fra forskellige andre Egne af Landet. Pastor Skaarup var selv med i et Par Dage og holdt et Foredrag for os. Det blev nogle gode Dage, hvor vi naaede saa temmelig at blive rystede sammen, inden de mange nye kom til ved Efteraarsmødet.

Familieliv paa Plænen.

Overrasket af Fotografen paa Velling Koller.

Det begyndte Søndag d. 23. Septbr. Kl. 4 med at Nørgaard bød Forsamlingen velkommen i Gymnastiksalen og derefter holdt det Foredrag om „Friskolen og den frie Skole“, som findes foran i Aarsskriftet.

Derefter holdt Forfatteren Thomas Olesen Løkken med meget Lune et Foredrag om Vendsyssel og Vendelboerne med smaa Kig ud til Thyboer, Morsingboer og Himmerboer.

Anden Dag begyndte med Morgenandagt ved Pastor Fr. Holm, Fruering, hvorefter han talte om den kristne Missions Stilling i Indien.

Højskoleforstander Jens Rosenkjær stillede i sit Foredrag om Eftermiddagen det Spørgsmaal: „Er der bag denne store, brogede Verden et Hjerte, der føler med sin Skabning og rækker en Haand ned til den?“ Og besvarede det bekræftende.

Frimenighedspræst Morten Larsen fra Holstebro talte ud fra Lignelsen om den store Nadver — om at „nøde dem til at gaa ind“.

Om Aftenen holdt Forstander Rosenkjær igen Foredrag, denne Gang om Kina, dette mægtige Rige, der netop i disse Aar er i saa stærk Gæring og Udvikling.

Pastor Morten Larsen havde tredje Dags Morgenandagt, og bagefter holdt den gamle Præst en Bibeltime paa sin stille, indtrængende Maade.

Ved Eftermiddagens Møde var Provst Clausen, Vinding,

»8 Dage paa Højskole« — andet Hold.

første Taler. Han tog sit Udgangspunkt i Jesu Ord: „Himmeriges Rige er kommet nær“.

Pastor Fr. Holm sluttede Talernes Række med et Foredrag om „Tidens Religiøsitet og Menigheden“.

Efteraarsmødet var egentlig dermed forbi; dog samledes endnu om Aftenen en stor Kreds i Skolens Spisesal for at fejre Aarets Jubilarer — d. v. s. dem, der var paa Vestbirk Højskole for 40 og 25 Aar siden — og for at tage Afsked med Deltagerne i „8 Dage paa Højskole“.

Mødet havde fra først til sidst det fineste Vejr, hvad der betyder saa meget — bl. a. fordi de mange Gæster saa i Hvilepavserne kan færdes ude i Haven. I det hele taget er Samværet ikke det mindst værdifulde ved et saadant flere Dages Møde, ligesom ogsaa de mange Sange lægger en lys og festlig Tone ind over det hele.

Grønvald Nielsen var i Aar ikke med til Efteraarsmødet og Jubilæet, hvad der var en Skuffelse for mange; men Lægen havde raadet ham til at tage et Kurophold paa en seks Ugers Tid paa „Gamle Skovridergaard“ ved Silkeborg. I Slutningen af Oktober vendte han tilbage for at tage fat med nye Kræfter paa Arbejdet ved Vinterskolen.

Holger Budde-Lund.

Smaanoter.

Der er nu ogsaa Delingsførerafdeling for unge Piger om Sommeren her paa Skolen, idet Holger Bidstrup sammen med den nye Lærerinde, Kirstine Rask Larsen, allerede i Sommer ledede en saadan Uddannelse for en Del af Eleverne.

Der er nu til Novbr. antaget en ny Lærer, Olav Helstrup Andersen, Søn af den kendte Lærer Ole Andersen i Lemming ved Silkeborg; han har faaet sin Uddannelse ved Silkeborg Seminarium og Askov Højskole.

Fra København er der kommet Meddelelse om, at Anna Lauridsen paa Vestbirkkredsens Generalforsamling har nedlagt sit Hverv som Formand, efter at hun nu i en Aarrække har ledet den med stor Omhu og til Glæde for mange. I Stedet blev Karoline Madsen, Strandagervej 26, Hellerup, valgt til Formand. Naar gamle Vestbirkelever, der til Stadighed eller midlertidig opholder sig i København, sender et Brevkort til hende med deres Navn og Adresse, vil de faa Meddelelse om Vestbirkkredsens Møder.

Umiddelbart før Trykningen af Aarsskriftet slutter for denne Gang, faar vi en lille Bog fra Holger Bidstrup, som han kalder: Alvor og Gammen — Idéer til Underholdning i Hjem, Ungdomsskoler og Foreninger. Bogen indeholder Anvisninger paa Tableauer, Smaakomedier, baade til Opførelse i fri Luft og inden Døre, og forskellige andre Forslag til Underholdning i en lidt større Kreds. Den koster Kr. 1,25 + 10 Øre til Porto og faas hos Udgiveren, Villa „Solbakken“, Vestbirk.

Kære gamle elever!

Fra det bedste i mit sind kommer her et ønske om en glædelig Julefest! Tak for alt i året, som svandt. Inderlig tak for de gode ønsker og festlige hilsener, som strømmede ind til mig fra Eder, da jeg fyldte støvets år. I skænkede mig en dyb glæde, som vil følge mig livet ud. Guds velsignelse følge Eder!

Eders hengivne gamle lærer

Grønvald Nielsen.

Kære gamle Elever!

Som det er omtalt foran, og som mange af jer ved det i Forvejen, blev min Kone syg i Fjor ved denne Tid og maatte lige før Jul gennemgaa en Operation oppe i Aarhus. Siden har hun faaet nogle Efterbehandlinger med Røntgenstraaler, men hun følte sig ellers, især først paa Sommeren, saa rask som aldrig før, og hun var saa glad for Arbejdet ved Sommerskolen som nogen Sinde.

Men i Efteraaret er der stødt Lungehindebetændelse til, og hun maatte for en Maanedes Tid siden igen indlægges paa Kommunehospitalet i Aarhus. Dette betyder jo i alle Tilfælde et længere Sygeleje, men vi haaber dog endnu saa smaat paa at faa hende hjem til Jul.

Det betyder ogsaa et stort Savn for os her ved Skolen, selv om det sagtens kan gaa med selve Arbejdet, da vi har saa mange gode Hjælpere, men det betyder en tom Plads i Hjemmet, og I vil forstaa, at det under disse Forhold ikke er saa let for mig at sende jer min Julehilsen, som det plejer at være. Men i tunge Tider lærer vi i højere Grad at stole paa Gud og lægge det altsammen i hans Haand, og saa tør vi ogsaa stole paa, at han vil give os alle en god velsignet Julefest. Dette er i hvert Fald Vias og mit Ønske til jer allesammen. Vi siger jer ogsaa Tak for alt godt i det svundne Aar, bl. a. ogsaa for mange gode Breve, som vi desværre ikke har naaet at faa besvaret allesammen. Og vi ønsker alt godt for jer i det nye Aar. Ja, modtag alle, vore kære gamle Elever og gode Venner, de bedste Hilsener fra Via, fra Carl og Mormor og fra jeres hengivne

Vestbirk Højskole, 29/11 1928.

Kristen Nørgaard.

Kære gamle Elever!

Vi sender jer ad denne Vej vore Ønsker om en glædelig Jul og et godt 1929, og vi siger Tak for al Venlighed i det svundne Aar.

Sofie og Anton Hansen. Marie og Thyge Thygesen.

Valborg Jensen. Maren Andersen.

Karen og Kristian Hansen. Kirstine Rask Larsen.

Kathrine og Bernhardt Berthelsen. Meta og Holger Bistrup.

Johs. Frishøi. Ville og Holger Budde-Lund.

Regnskab

fra 1. Juni 1927 til 1. Juni 1928.

Indtægt:

	Kr. Øre
Kassebeholdning 1. Juni 1927.....	2000 53
Overskud fra Indsamlingen til Malerierne af Gr. Nielsen og Anton Hansen.....	33 81
Medlemsbidrag.....	5319 60
Solgte Aarsskrifter.....	81 36
Gave fra Grd. Jensen, Gandrup, Thy.....	10 00
Overskud i Brugsforeningen.....	41 76
Renter fra Anton Hansen og Girokontoret.....	106 12
	Kr.... 7593 18

Udgift:

Understøttelse til Karle i 1927—28.....	605 00
do. - Piger i 1928.....	620 00
Postopkrævningsblanketter.....	117 50
Frimærker til Postopkrævning og Forsendelse af Aarsskriftet	1176 00
Konvolutter til Aarsskriftet.....	47 75
Trykning af Aarsskriftet.....	2394 45
Frugt af Aarsskriftet.....	34 70
Fotografier til Aarsskriftet.....	25 00
Papir, Gummibaand.....	9 23
Gave til Grønvald Nielsen paa hans 70 Aars Fødselsdag (Et Overflødhedshorn).....	30 00
500 Sange trykt til Fødselsdagsfesten.....	22 00
Medlemsbidrag i Brugsforeningen.....	14 00
1 Regnskabsbog.....	1 40
Porto.....	21 30
Kundgørelser.....	32 35
Formandens Løn.....	300 00
Kassebeholdning.....	2142 50
	Kr.... 7593 18

Ovenstaaende Regnskab er revideret og fundet rigtigt.

Vestbirk, den 21. Juni 1928.

Anton Hansen.

Holger Budde-Lund.

Medlemmer, der skifter Opholdssted,

bedes meddele det til Formanden inden 1. November

samt hvilket Aar de har været Elev paa Skolen.

Elevmødet

i 1929 bliver

Lørdag d. 29. Juni

og

Søndag d. 30. Juni.

Efteraarsmødet

bliver

Søndag d. 22., Mandag d. 23.

og

Tirsdag d. 24. September.

Af fremmede Ordførere har følgende lovet at medvirke i disse Dage: Biskop *Rud*, Højskoleforstanderne *Aage Jensen* og *Frede Terkelsen* samt Skuespiller *Hjælm*.

Der sluttet Tirsdag Aften med et lille

Jubilæum

for Holdene fra 1889, 1889—90;
• 1904 og 1904—05.

Til alle disse Møder bedes man melde sig i Forvejen, og hvis man vil bo paa Skolen, medbringe Tæpper eller andet Sengetøj.

INDHOLDSFORTEGNELSE

GRØNVALD NIELSEN: Arbejde, hvile og fred.....	3
KRISTEN NØRGAARD: Friskolen og den frie Skole.....	14
THYGE THYGESEN: Ret.....	26
HOLGER BUDDE-LUND: Redaktør Jens Jessen og Flens- borg Avis	31
HOLGER BIDSTRUP: Kristjan Jensen	51
KRISTEN NØRGAARD: Grundtvig-Museet i Udby Præste- gaard	54
HOLGER BIDSTRUP: Grønne Spirer	63
JOHS. FRISHØI: „Bedre Byggeskik“	68
OLIVE D. CAMPBELL: Jul paa en Folkehøjskole.....	71
HANS HAAHR CHRISTENSEN: En lille Artikel om Canadas Herligheder og Besværligheder	77
HOLGER BUDDE-LUND: Grønvald Nielsens 70-Aars Dag	83
HOLGER BUDDE-LUND: Det svundne Aar	91
Smaanoter.....	114
Julehilsen	115
Regnskab	116